

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ARCHIVNICTVÍ A POMOCNÝCH VĚD HISTORICKÝCH

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PAMĚTNÍ KNIHA MĚSTA KOŽLANY 1620 – 1719

Vedoucí práce: doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.

Autor práce: Kateřina Fantová

Studijní obor: Historie – Archivnictví

Ročník: třetí

2012

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Dobříči 25. července 2012

.....

Anotace

Předkládaná bakalářská práce „*Pamětní kniha města Kožlany 1620 – 1719*“ si klade za cíl představit pamětní knihu, která vznikla v Kožlanech v 17. století a byla vedena až do počátku 18. století.

Práce je rozčleněna do čtyř kapitol. První kapitola nastiňuje historii města Kožlany od jejich první písemné zmínky až po jejich současnost. Druhá kapitola je zaměřena na všeobecný vývoj městské správy po roce 1620 až do revolučního roku 1848. Třetí kapitola podává informace o vzniku a vývoji městských knih na našem území a o jejich členění. Stěžejní část mé práce tvoří kapitoly čtyři a pět. První z nich se zabývá přepisem kožlanské pamětní knihy. Pátá kapitola obsahuje paleografický a diplomatický rozbor memoriálu. V závěru jsou shrnuty zjištěné poznatky. K práci je připojen také seznam použitých pramenů a literatury. Součástí jsou také přílohy, zejména ukázky písma městských písařů, dále tabulky, grafy a fotografie.

Summary

The aim of the bachelor thesis "Memorial Book of Kožlany 1620 – 1719" is to present the memorial book, that was created in 17th century in Kožlany and was led up to the early 18th century.

The work is divided into four chapters. The first chapter outlines the history of the town Kožlany from their first written mention to the present. The second chapter focuses on a general development of the city municipality after 1620 up to the revolutionary year of 1848. The third chapter provides information on the origin and development of the municipal register on our territory and their classification. The main part of my work consists in chapters four and five. The first of them is concerned with the transcript memorial book of Kožlany. The fifth chapter contains the palaeographic and diplomatic analysis of the Memorial. The conclusion of the thesis summarizes the ascertained findings. There is also attached a list of used sources and literature. Annexes are also included, especially illustration of handwriting of town clerks, as well as tables, graphs and photographs.

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla velmi ráda poděkovat všem, kteří mi byli jakkoliv nápomocni při sestavování této bakalářské práce.

Můj upřímný dík patří všem pracovníkům a pracovnícím Státního okresního archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích za jejich ochotu a pomoc během mé badatelské činnosti.

Moje největší poděkování patří vedoucí mé bakalářské práce doc. PhDr. Marie Ryantové, CSc. za její cenné rady, důležité připomínky a také za trpělivost při vedení této práce.

OBSAH

ÚVOD	7
1. DĚJINY MĚSTA KOŽLANY	10
2. DĚJINY MĚSTSKÉ SPRÁVY V LETECH 1620 – 1848	21
3. MĚSTSKÉ KNIHY	26
4. OPIS MEMORIÁLU	29
5. MEMORIÁL 1620 – 1719	33
5.1. Vnější popis knihy	33
5.2. Paleografický rozbor	38
5.2.1. Písařské ruce	38
5.2.2. Používané zkratky	51
5.2.3. Používané číslice	52
5.2.4. Zabarvení inkoustu	52
5.2.5. Úprava vkladů	53
5.3. Diplomatický rozbor	53
5.3.1. Formulář vkladů	53
5.3.2. Chronologie zápisů	55
5.3.3. Forma datace	55
5.3.4. Obsah vkladů	56
ZÁVĚR	62
Seznam zkratek	65
Seznam použitých pramenů a literatury	66
Seznam příloh	69

ÚVOD

Městské knihy jsou důležitým pramenem pro poznání života a fungování měst a městeček v období středověku a novověku. Jde o prameny městské provenience, jejichž vývoj bude nastíněn ve třetí kapitole této práce. Zde bude také stručně popsána historie členění městských knih do jednotlivých kategorií.

Předmětem této bakalářské práce je pamětní kniha, jež byla vedena v Kožlanech mezi léty 1620 až 1719. Jedná se o starší z pamětních knihy uložených ve Státním okresním archivu Plzeň-sever, na niž navazuje mladší kniha, která je dovedena až do roku 1795.¹ Kniha je psána česky, s ojedinělými zápisy v latině a v němčině. V memoriálu jsou obsaženy zápisy rozličného charakteru a významu, jak bude podrobněji rozvedeno v páté kapitole.

Cílem této předkládané bakalářské práce je seznámení čtenáře s kožlanskou pamětní knihou z let 1620 – 1719, proto je také jádro této práce položeno ve čtvrté a páté kapitole. Čtvrtá kapitola obsahuje popis opisu memoriálu, který v padesátých letech 19. století pořídil František Sklenář. Pátá kapitola poté zahrnuje paleografický a diplomatický rozbor zápisů obsažených v memoriálu.

Na počátku této práce je stručně shrnuta historie města Kožlan. Druhá kapitola je zaměřena na vývoj městské správy v období vzniku této pamětní knihy s přesahem do revolučního roku 1848. K této práci jsou připojeny i přílohy, v nichž jsou zahrnuty především fotografie memoriálu, ale také opisu. Kromě fotografií obsahují přílohy i tabulky a grafy.

Pro sestavení dějin Kožlan jsem využila zejména literaturu, která se primárně věnuje prvorepublikovému Kralovickému okresu.² V Popisu politického okresu Kralovického F. J. Zetka jsou uvedeny i některé zápisy, které se vyskytují v zde zpracovávané pamětní knize.³ Kromě nich jsem využila i edice několika pramenů, které obsahují záznamy o tomto městě. Jde především o soupisy privilegií poddanských měst

¹ Státní okresní archiv Plzeň-sever (dále SOkA), Archiv města (dále AM) Kožlany, Manuál 1719 – 1795.

² František J. ZETEK, *Popis politického okresu Kralovického*, Kralovice 1932; Jan DYK, *Popis politického okresu Kralovického*, Praha 1886; Václav KOČKA, *Dějiny politického okresu Kralovického. Díl I. Soudní okres Kralovický*, Kralovice 1930.

³ F. J. ZETEK, *Popis*, s. 413.

od Antonína Hasse,⁴ o edici tereziánského katastru⁵ a další.⁶ Pro nastínění vývoje městské správy v pobělohorském období jsem se opřela o souhrnnou publikaci Jana Janáka, Zdeňky Hledíkové a Jana Dobeše *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*⁷ a o *Českou diplomatiku do roku 1848*⁸ od Jindřicha Šebánka, Zdeňka Fialy a Zdeňky Hledíkové a také o práci Václava Vojtíška.⁹

Z Vojtíškovy práce jsem také vycházela při zpracování třetí kapitoly věnující se městským knihám.¹⁰ Mimo ni jsem využila i práce od Ludmily Sulitkové¹¹ a Rostislava Nového.¹²

Problematice městských knih a jejich zpracování se věnovalo již několik historiků a archivářů. Práce věnované tomuto tématu byly zpracovávány z několika pohledů. Evidencí městských knih se zabýval Rostislav Nový,¹³ nebo diplomatickým

⁴ Antonín HAAS (ed.), *Privilegia nekrálovských měst českých z let 1232-1452*, Praha 1954; TÝŽ (ed.), *Privilegia nekrálovských měst českých z let 1453-1500*, Praha 1960.

⁵ Aleš CHALUPA (ed.), *Tereziánský katastr český. Svazek 2, Rustikál (kraje K-T, sumář a rejstřík)*, Praha 1966.

⁶ Karel Jaromír ERBEN (ed.), *Regesta diplomatica Bohemiae et Moraviae. Pars I (600-1253)*, Praha 1855; Jan Bedřich NOVÁK (ed.), *Formulář biskupa Tobiáše z Bechyně: (1279-1296)*, Praha 1903; Josef EMLER (ed.), *Regesta diplomatica Bohemiae et Moraviae. Pars III (1311-1333)*, Praha 1890; Sněmy české svazek VII., 1586-1591 (elektronická verze dostupná na adrese <http://www.psp.cz/eknih/snemy/v070/1588/t020300.htm> ke dni 19. 2. 2012); Alena PAZDEROVÁ (ed.), *Soupis poddaných podle víry. Rakovnicko*, Praha 1996; Ivana EBELOVÁ (ed.), *Soupis židovských rodin v Čechách z roku 1793. V., Čáslavský kraj, Klatovský kraj, Rakovnický kraj*, Praha 2005, s. 339-340.

⁷ Jan JANÁK – Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan DOBEŠ, *Dějiny správy v Českých zemích od počátků státu po současnost*, Praha 2005.

⁸ Jindřich ŠEBÁNEK – Zdeněk FIALA – Zdeňka HLEDÍKOVÁ, *Česká diplomatika do roku 1848*, Praha 1984.

⁹ Václav VOJTÍŠEK, *Z právních dějin československých měst*, in: Výbor z rozprav a studií, Praha 1953, s. 426-457.

¹⁰ Václav VOJTÍŠEK, *O studiu městských knih českých*, in: Výbor rozprav a studií, Praha 1953, s. 52-85.

¹¹ Ludmila SULITKOVÁ, *Městské úřední knihy z Archivu města Brna 1343 - 1619. Katalog: Úvodní svazek*, Brno 1998; TÁŽ, *Vývoj městských knih v Brně ve středověku (v kontextu vývoje městských knih v českých zemích)*, Praha 2004.

¹² Rostislav NOVÝ, *Soupis městských knih v českých zemích 1310-1526*, Praha 1963.

¹³ TAMTÉŽ.

pohledem se na městské knihy zaměřil Jiří Pražák.¹⁴ Také celá řada městských knih byla pro badatele zpřístupněna pomocí edic, k nejnovějším z nich patří práce Hany Pátkové *Liber vetustissimus Antiquae Civitatis Pragensis 1310-1518*,¹⁵ která se věnuje nejstarší dochované městské knize.

Doufám, že moje závěrečná bakalářská práce bude přínosem pro studium městských pamětních knih a také pro ty, kteří mají zájem dozvědět se něco o dějinách Kožlan.

¹⁴ Jiří PRAŽÁK, *O diplomatické metodě studia městských knih*, Archivní časopis 3, 1953, s. 145 – 162 a 205 – 227.

¹⁵ Hana PÁTKOVÁ (ed.), *Liber vetustissimus Antiquae Civitatis Pragensis 1310-1518*, Praha 2011.

1. DĚJINY MĚSTA KOŽLANY

Město Kožlany se nachází na správním území Plzeňského kraje, asi 3,5 km severovýchodně od města Kralovice v Plaské pahorkatině, v nadmořské výšce 442 metrů. Současnými správními částmi Kožlan jsou vesnice Buček, Dřevce, Hedčany, Hodyně a město Kožlany, které mají celkovou katastrální výměru 29,11 km². Převážná část města se rozprostírá okolo hlavní kralovicko-rakovnické silnice, čímž město získává podélný vzhled. K 31. prosinci 2010 zde žilo 1429 obyvatel.

Název města odvozuje Jaroslav Janata ve své publikaci věnující se Kožlanům jednak od názvu polského města Kožlí,¹⁶ jednak podle velkého stáda koz, které zde pásly děti, když se sem podle legendy zatoulal král Václav I.¹⁷ Ovšem povětšinou se původ názvu Kožlan odvozuje od rodového jména,¹⁸ jak je tomu i u jiných obcí v bývalém kralovickém okrese.¹⁹ Antonín Profous ve své knize uvádí i dřívější podoby názvu, jež se vyskytují v písemnostech – Cosla, Cozlan, Kozlan.²⁰

Vznik původní vesnice pravděpodobně spadá do doby panování Přemysla Otakara I., který v těchto místech podle pověsti založil lovcův dvorec.²¹ Avšak první písemné zmínky o Kožlanech pocházejí až z doby panování Václava I., který ves kolem roku 1230 na krátkou dobu prodal plaskému klášteru. Nicméně již 5. května 1238 ji směnil s plaským opatem Jindřichem za Žihli.²²

Tentýž panovník nechal nedaleko zbudovat hrad Angerbach,²³ pod jehož správou Kožlany spadaly. Zřejmě i jeho přičiněním zde byl vybudován farní kostel, o němž se

¹⁶ Město odkud pocházeli někteří podmanění Hedčané, kteří se po roce 1039 usadili na Kralovicku díky knížeti Břetislavovi. Jaroslav JANATA, *Kožlany, rodiště presidenta ČSR, dr. Edvarda Beneše*, Kralovice 1938, s. 3.

¹⁷ TAMTÉŽ, s. 4.

¹⁸ F. J. ZETEK, *Popis*, s. 541; Antonín PROFOUS, *Místní jména v Čechách jejich vznik, původní význam a změny*, Praha 1949, s. 354.

¹⁹ Například obce Křekovice, Mladotice, Milíčov a jiné. J. DYK, *Popis* s. 36.

²⁰ A. PROFOUS, *Místní jména*, s. 354.

²¹ J. DYK, *Popis*, s. 101.

²² K. J. ERBEN (ed.), *Regesta*, s. 439-440.

²³ Hrad se nacházel asi kilometr od Kožlan na ostrožně nad Hrádeckým potokem a Javornicí. August Sedláček se o Angerbachu zmiňuje pouze jako o německé variantě hradu Týřova a podle toho také propojuje jejich dějiny, avšak zmiňuje, že by mohlo jít i o dva různé hrady, ale rozřešení nechává

zmiňuje již formulář Tobiáše z Bechyně, který do Kožlan, někdy mezi květnem 1283 a rokem 1290, dosadil na královu přímluvu faráře.²⁴

Roku 1307 se křivoklátského panství, k němuž v této době Kožlany náležely, zmocnil Vilém Zajíc z Valdeka, který Kožlany propůjčil Otovi z Kožlan.²⁵ Jeho dopomocí byly Kožlany s povolením českého krále Jan Lucemburského vysazeny 11. dubna 1313 emfyteutickým právem. Zdejší lidem bylo vyměřeno 60 lánů po 36 jitrech. Též jim byly určeny dávky a platy, které byli nuceni odevzdávat na hrad Týřov²⁶ nebo Křivoklát. V privilegii se také zmiňuje rychtář Bartoněk, jenž mimo svobodného lánu a mlýna obdržel také louku, zahradu, krčmu, rybáře i různé řemeslníky a také mu připadla jedna třetina soudních pokut. Zbylé dvě třetiny pokut náležely královské komoře.²⁷ Kožlany však nezískaly žádná městská práva a i v pozdějších písemnostech byly nadále nazývány vsí.

Po smrti Viléma Zajíce z Valdeka byly Kožlany opět navráceny královské komoře, kde se staly součástí Křivoklátska.²⁸ Poté se jejich majitelé velmi často střídali, jelikož během 14. století byly královskou komorou často zastavovány. Jejich dočasným držitelem byl mimo jiné i královský podkomoří Oldřich Pluh z Rabštejna, kterému křivoklátské panství zastavil Jan Lucemburský.²⁹ Jak se zmiňuje Václav Kočka, bylo Křivoklátsko společně s jiným zastaveným majetkem odkoupeno kralevicem Karlem po jeho navrácení do Čech. To ovšem nezabránilo jejich opětovnému zastavování. Tak je během krátké doby vlastnili Bratří z Janovic, Jeslin i kutnohorský měšťtín Henlin Jilovský. Královské komoře se navrátily až v roce 1347.³⁰

Zanedlouho poté, přesněji 17. července 1351, byly Kožlany povýšeny Karlem IV. na trhově městečko s pravidelnými týdenními trhy, které se konaly každé

budoucnosti. V. KOČKA, *Dějiny*, s. 497; August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze Království českého. Díl 8., Rakovnicko a Slansko*, Praha 1996, s. 62.

²⁴ J. B. NOVÁK (ed.), *Formulář*, s. 2.

²⁵ V. KOČKA, *Dějiny*, s. 357.

²⁶ Hrad nad vtokem potoka Úhoře do Berounky založený Václavem I. roku 1249. Tomáš DURDÍK, *Ilustrovaná encyklopedie českých hradů*, Praha 2009, s. 569.

²⁷ J. EMLER (ed.), *Regesta*, s. 55.

²⁸ V. KOČKA, *Dějiny*, s. 358.

²⁹ TAMTÉŽ.

³⁰ TAMTÉŽ.

úterý. Obdržely všechna práva, která měla i jiná podobná městečka v království. Purkrabí blízkého hradu Angerbachu měl dohlížet nad mílovým právem. Bylo jim také uděleno právo pranýře a šibenice.³¹ Popravy se konaly na kopci severně od Kožlan, který dostal název Šibeniční vrch. Panovník jim též povolil zřízení čtyř cechů, totiž řeznického, obuvnického, tkalcovského a hrnčířského.³² Zvláště poslední zmíněné řemeslo bylo v Kožlanech díky jílovým usazeninám velmi početné.

Do roku 1422 zůstaly Kožlany v držení královské komory, pouze v roce 1360 byly krátce zapsány Janu Bavorskému, synu falckraběte na Rýně.³³ Ale po tomto roce se jejich majitelé opět střídali. Nejprve je zastavil král Zikmund společně s hradem Týřovem a Křivoklátem roku 1422 Alešovi Holickému ze Šternberka, který Kožlany i s Týřovem do pěti let přenechal rytíři Habartovi z Adlar. Po něm Kožlany vlastnil Vilém z Illburka na Hauenštejně a od roku 1444 byl jejich majitelem opět Aleš Holický ze Šternberka, který je v polovině 15. století navrátil českému králi Ladislavovi.³⁴

V srpnu roku 1430 obléhali husité nedaleký hrad Libštejn,³⁵ přičemž jejich ničení neunikly ani okolní vesnice. Proto i Kožlany byly značně poničeny a částečně vypáleny. Zničen tak byl nejen manský dvůr nad městečkem, ale i místní farní kostel,³⁶ při němž pravděpodobně mohla již ve 13. století fungovat farní škola, jak uvádí František Zetek.³⁷ V 15. století se zde rozmohlo i učení mistra Jana Husa a mnoho zdejší obyvatel se stalo kališníky a i v pozdějších dobách zde byl značný počet protestantů.³⁸

Dne 2. července 1460 byly Kožlany i s hradem Týřovem a několika vesnicemi podstoupeny Joštovi z Ensidle.³⁹ Ačkoliv Jošt byl sám katolíkem, zůstal věrný

³¹ A. HAAS (ed.), *Privilegia nekrálovských měst českých z let 1232-1452*, s. 108-109.

³² J. DYK, *Popis*, s. 101.

³³ V. KOČKA, *Dějiny*, s. 359.

³⁴ TAMTÉŽ, s. 359-360.

³⁵ Hrad založený v polovině 14. století Oldřichem Tisou z Hedčan a posléze jej odkoupila libštejnská větev pánů z Kolovrat. A. SEDLÁČEK, *Hrady*, s. 90-91.

³⁶ V. KOČKA, *Dějiny*, s. 362.

³⁷ F. J. ZETEK, *Popis*, s. 345.

³⁸ J. DYK, *Popis*, s. 46.

³⁹ Původně pocházel z měšťanské rodiny. Poté se stal sekretářem Aleše ze Šternberka a posléze i českého krále Jiřího z Poděbrad, jenž ho v roce 1458 pasoval na rytíře. A. SEDLÁČEK, *Hrady*, s. 66.

kališnickému panovníkovi. To mu přineslo mnoho útrap za křížových výprav proti českému králi. Jeho majetek byl ničen a olupován nepřátelskými vojáky. Nakonec mu však i tyto strasti přinesly odměnu v podobě privilegia od krále, že on ani jeho nejstarší syn nesmějí být z Týřova vyplaceni. Což mu bylo potvrzeno i pozdějším králem Vladislavem II.⁴⁰

Vladislav II. na Joštovu prosbu dne 10. července 1472 potvrdil kožlanským lidem dřívější listinu a výsady císaře Karla IV. Navíc Joštovi povolil zřízení pivovaru pro obecní potřeby, z něhož mu plynul plat k jeho hradu Týřovu. Obyvatelům městečka byla též udělena stejná práva a svobody jako měli obyvatelé města Rakovníka.⁴¹ Nato 27. července téhož roku udělil panovník městečku i právo užívat erb, který mohli Kožlanští svobodně používat v pečetích, praporech i jinde.⁴²

Městský znak Kožlan je dělený štít. V dolní polovici jsou střídavě dva nakoso malované pruhy bílé a dva modré barvy. Horní polovina štítu je brunátné barvy, v níž je polovina bílého kozla s rohy obrácenými kupředu a předníma nohama oblečenýma do železných rukavic, v nichž drží válečnou sekyru.⁴³ Přičemž v privilegiu se uvádí, že pruhy v dolní polovici štítu jsou barvy žluté nebo nebeské.⁴⁴

Joštův syn Jindřich Týřovský z Ensidle nechal v Kožlanech roku 1571 znovu zbudovat téměř 140 let zničený kostel, ke kterému byla nově vystavěna také rodinná hrobka Týřovských. Kromě toho byl jeho přičiněním vybudován nad městečkem i rybník s potrubím.⁴⁵ V této době, přesněji v roce 1573, byl také zřízen samostatný kožlanský děkanát, který zahrnoval šest katolických a tři protestantské farnosti.⁴⁶

Václav Kočka uvádí, že ještě za života Jindřicha povolil král Ferdinand I. týřovské panství vykoupit Lorenzu Šlikovi, jemuž se to s ohledem na dřívější privilegia Týřovských nepovedlo. Proto toto právo postoupil roku 1537 Václavu Maštovskému,

⁴⁰ V. KOČKA, *Dějiny*, s. 360.

⁴¹ A. HAAS (ed.), *Privilegia nekrálovských měst českých z let 1453-1500*, s. 150-151.

⁴² TAMTÉŽ, s. 153-155.

⁴³ Jiří ČAREK, *Městské znaky v českých zemích*, Praha 1985, s. 207.

⁴⁴ A. HAAS (ed.), *Privilegia nekrálovských měst českých z let 1453-1500*, s. 153-154.

⁴⁵ V. KOČKA, *Dějiny*, s. 363.

⁴⁶ Kožlany předtím spadaly pod působnost rakovnického děkanátu, jenž byl zřízením nového děkanátu zmenšen. TAMTÉŽ, s. 393.

jenž byl také neúspěšný. Nakonec, po smrti Mašovského, se i Joštovi synové dočkali nového potvrzení, že ani oni nesmějí být ze svého panství do smrti vyplaceni.⁴⁷

Když roku 1556 Jindřich zemřel, dědili týřovské panství jeho synové, kteří si jej v roce 1558 rozdělili, přičemž Týřov spolu s Kožlany vlastnil Albrecht, po jehož smrti toto zboží přešlo na jeho bratra Jošta. Ten již předtím držel v Kožlanech dva osedlé a Jindřichem vybudovaný rybník. Po Joštově smrti roku 1574 se majetek rozdělil mezi posledního bratra Jiříka a Joštova syna Jana. Roku 1575 král Maxmilián povolil vyplatit jejich majetek Janu staršímu z Lobkovic, který tak se svolením českých stavů učinil o tři roky později.⁴⁸

Dne 12. srpna 1588 nechal císař Rudolf II. zapsat do desk zemských Janu staršímu z Lobkovic dědičně městečko Kožlany a vesnice Chmelištnou a Zavidov. Ty mu byly podstoupeny směnou za pustý hrad Týřov, několik okolních vsí a 15 851 kop míšeňských.⁴⁹ Během této doby patřily Kožlany nejprve k hradu Točnicku, na němž sídlil Jan starší z Lobkovic, a posléze, od roku 1592, ke Zbirohu, na kterém sídlil Ladislav Lobkovic. Ten se účastnil protikrálovského spiknutí a roku 1593 uprchl z království. Posléze byl zbaven veškerého majetku.⁵⁰ Kožlany tak opět náležely k české komoře.

Ještě za Rudolfa II. byly Kožlany s kostelním podacím dědičně postoupeny roku 1601 Janu Týřovskému, který jako výměnu dal králi vesnice Skryje, Hradiště a Čistou a rozdíl do dvou let doplatil.⁵¹ Touto koupí byly Kožlany připojeny k chříčskému panství, u kterého zůstaly až do poloviny 19. století.

Roku 1612 byl Kožlanským na přimluvu Jindřicha Jakuba Týřovského udělen majestát na dva výroční trhy, které byly spojeny se clem pro koně a jiný dobytek. Tyto

⁴⁷ TAMTÉŽ, s. 363.

⁴⁸ TAMTÉŽ, s. 364-365.

⁴⁹ Sněmy české svazek VII., 1586-1591 (elektronická verze dostupná na adrese <http://www.psp.cz/eknih/snemy/v070/1588/t020300.htm> ke dni 19. 2. 2012).

⁵⁰ Byl zapleten do hnutí, které způsobil jeho bratr Jiří z Lobkovic. Byl odsouzen ke ztrátě majetku. Nakonec byl omilostněn a navrátil se do království. *Ottův slovník naučný. Díl šestnáctý*, Praha 1999, s. 225; V. KOČKA, *Dějiny*, s. 367.

⁵¹ Mimo to Jan získal i Cukrův mlýn a dva mlýny poplatné s potokem pod městečkem, rybník nad Kožlany, ves Zavidov s krčmou, Chmelištnou s kostelním podacím a Křečkový mlýn. TAMTÉŽ, s. 368.

trhy byly stanoveny na dny svatého Vavřince a svatého Matouše, ke kterému bylo přidáno osm volných dní.⁵²

Kožlanští získali od Jindřicha Jakuba značné výsady. Bylo jim dovoleno postavit si radní dům pro vykonávání rozsudků nad místními i přespolními lidmi. Purkmistr a konšelé získali pod pravomoc školu. Tamní lidé též směli svobodně kšaftovat a směňovat grunty a samostatně spravovat lesy, mlýny a pivovar.⁵³ Mimo tyto výsady uvádí Václav Kočka i jiné, například jim byl povolen obchod se solí, smůlou a železem, za což museli robotovat a vrchnosti odvádět plat.⁵⁴

Během třicetileté války byly Kožlany kvůli pochodům válčících vojsk značně zničeny a částečně vypáleny. K prosperitě městečka nepřispěly ani vojenské poplatky, které bylo nuceno platit. Mnoho lidí během války zemřelo nebo zběhlo.⁵⁵

Proto zde v polovině 17. století, podle Soupisu poddaných podle víry z roku 1651, který pro Kožlany sestavila městská rada, žilo 126 osob starších 13 let.⁵⁶ Všichni podle tohoto soupisu byli katolického vyznání. Podle tohoto pramene byla místní fara již od roku 1649 opuštěna a v místním kostele přísluhoval farář z Čisté.⁵⁷ Soupis neobsahuje podrobnější zprávy o řemeslech, která se ve městečku vyskytovala. Lidé jsou zde uvedeni pouze jako hospodáři, chalupníci, podruzi, děvečky, mlynáři a kostelníci.⁵⁸

Podle Václava Kočky Vojtěch Ignác Týřovský zabavil Kožlanským jejich privilegia a až na rozkaz královského hejtmana je roku 1680 navrátil.⁵⁹ Naproti tomu Jan Dyk tvrdí, že tentýž majitel si pro zlepšení situace ve městečku vyžádal na panovníkovi Leopoldovi I. potvrzení všech dřívějších výsad.⁶⁰

⁵² Již jeho otec se o to neúspěšně pokoušel. TAMTÉŽ, s. 369.

⁵³ J. DYK, *Popis*, s. 102.

⁵⁴ V. KOČKA, *Dějiny*, s. 369-370.

⁵⁵ TAMTÉŽ, 372.

⁵⁶ A. PAZDEROVÁ (ed.), *Soupis*, s. 39-42.

⁵⁷ TAMTÉŽ, s. 42.

⁵⁸ Mlynáři zde byli dva a kostelníci se ve městečku nacházeli tři. TAMTÉŽ, s. 39-42.

⁵⁹ V. KOČKA, *Dějiny*, s. 378.

⁶⁰ J. DYK, *Popis*, s. 102. Toto privilegium uvádí i Karel Kuča. Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. III. díl, Kolín-Míro*, Praha 1998, s. 125.

Na majetku Týřovských však v této době ležel značný dluh, pročež Vojtěchovým dědicům nezbyla jiná možnost než chříčské panství společně s Kožlany prodat. Roku 1701 tak toto zboží koupil Václav Josef hrabě Lažanský na Manětíně.⁶¹

Nová vrchnost žádala po Kožlanských kontribuce i ze statků, které od nich odkoupila, pročež se u Lažanských zadlužili částkou 1654 zlatých. Byli jim nuceni dát do trvalého užívání část obecních polí, lesů a také zříditi panský šenk. Na toto počínání své vrchnosti si purkmistr a rada stěžovali.⁶² Jejich stížnost nebyla vyslyšena a dokonce její odesílatelé byli zatčeni a vsazeni do vězení.⁶³

Podle údajů v Tereziánském katastru žilo v Kožlanech v padesátých letech 18. století 76 hospodářů a několik řemeslníků. Největší zastoupení zde měli již od středověku tradiční tkalci a hrnčíři, ale byli zde i řezníci, ševci, kováři, pekař, zedník, kolář dokonce i puškař, jehož prací bylo pouze opravování zbraní. V příznávacích fasích z roku 1713 jsou mimo tato řemesla uvedena i jiná. Podle nich zde žilo ještě 12 poddruhů. Městečko si platilo i obecního pastýře. Poblíž pracovali také dva mlynáři, kteří hospodařili na svých vlastních mlýnech, přičemž u jednoho mlýna fungovala pila.⁶⁴

V Kožlanech se také vyskytovala židovská komunita, která se sem, podle mínění Václava Kočky, dostala během třicetileté války.⁶⁵ V Kožlanech se nalézal židovský hřbitov, který se rozprostíral u Šibeničního vrchu severně od města. Náhrobky na něm jsou dochovány od roku 1717.⁶⁶ Záznamy o židech se nacházejí i v místní pamětní knize.⁶⁷ Židy z chříčského panství, a tudíž i z Kožlan, vyhnala po roce 1715 Marie Gabriela Lažanská. Židé se poté vystěhovali částečně do Kůzlové a Strachovic,⁶⁸ ale ještě po této době jsou ve městečku nějací židé evidováni. Ve fasích Tereziánského

⁶¹ V. KOČKA, s. 378.

⁶² Zápis je zachován ve správě nevizitační komise z roku 1717. A. CHALUPA (ed.), *Tereziánský katastr český*, s. 289.

⁶³ V. KOČKA, *Dějiny*, s. 379.

⁶⁴ A. CHALUPA (ed.), *Tereziánský katastr*, s. 289.

⁶⁵ V. KOČKA, *Dějiny*, s. 379.

⁶⁶ K. KUČA, *Města*, s. 126.

⁶⁷ Je zde zápis, že jakýsi žid zničil křížek, který byl nucen uvést do původního stavu. SOkA Plzeň-sever, AM Kožlany, Memoriál 1620 – 1719, fol. 40^r (dále Memoriál 1620 – 1719).

⁶⁸ V. KOČKA, *Popis*, s. 380.

katastru jsou uvedeni tři židovští obchodníci, kteří zde obchodovali s plátnem, vlnou, peřím a podobnými artikly, žil zde také jeden jejich příručí.⁶⁹ V roce 1793 zde žila již jen jedna židovská rodina.⁷⁰

Z roku 1748 pochází řád, který vydala Marie Gabriela Lažanská. Ten mimo jiné obsahoval i článek, jenž nařizoval poddaným v Kožlanech a Čisté, pod pokutou čtyř zlatých, posílat děti dvakrát denně do školy.⁷¹

Když roku 1758 zemřela Marie Gabriela Lažanská, odkázala polovinu chřibského panství říšskému ústavu pro šlechtičny u sv. Andělů strážných na Novém městě Pražském a druhou polovinu svým dětem, které ji roku 1764 prodaly témuž ústavu.⁷²

Do tereziánských reforem fungoval v Kožlanech hrdelní soud III. třídy. Ten zde byl však patentem z 19. srpna 1765 zrušen⁷³ a roku 1792 bylo Kožlanům odňato veškeré soudnictví.⁷⁴ Během josefínských reforem byl také v tomto městečku vybudován regulovaný magistrát se zkoušeným radním, který byl přímo podřízen krajským úřadům.⁷⁵

Mezi léty 1787 – 1791 se chřibské panství dostalo pod státní správu, jelikož říšský ústav šlechtičen byl Josefovými reformami přivtělen k Tereziánskému ústavu na Pražském hradě. Během této krátké doby byly Kožlanským pronajaty panské pozemky, které jim byly posléze roku 1872 prodány dědičně.⁷⁶

V 18. století potkalo Kožlany i několik velkých požárů (1768, 1773 a 1789),⁷⁷ přičemž při požáru v roce 1768 vyhořel zdejší kostel, který byl po této katastrofě

⁶⁹ TAMTÉŽ.

⁷⁰ Žil zde otec se ženou, šesti dětmi (3 dcery a 3 synové) a jejich příbuzným. I. EBELOVÁ (ed.), *Soupis*, s. 339-340.

⁷¹ V. KOČKA, *Dějiny*, s. 318.

⁷² Sama tento ústav po smrti syna Josefa Karla v roce 1751 založila a byla i jeho první abatyší. A. SEDLÁČEK, *Hrady*, s. 112.

⁷³ J. JANÁK – Z. HLEDÍKOVÁ – J. DOBEŠ, *Dějiny*, s. 512.

⁷⁴ J. DYK, *Popis*, s. 38.

⁷⁵ TAMTÉŽ.

⁷⁶ V. KOČKA, *Dějiny*, s. 380.

⁷⁷ K. KUČA, *Města*, s. 126.

přestavěn. Původní stavba byla barokně přebudována a z původní gotické stavby zbylo pouze presbyterium a část chrámové lodi. Jinak byl kostel barokně přestavěn a byla k němu nově dostavěna barokní věž. V kostele se také nachází obraz svatého Vavřince, jenž je připisován Petru Brandlovi.⁷⁸ Dva boční oltáře sem byly dovezeny po zrušení dominikánského kláštera v Plzni roku 1785.⁷⁹

Někdy na přelomu 18. a 19. století se Kožlany, podle informací Karla Kuči, vyvinuly v municipální město.⁸⁰

Do poloviny 19. století se Kožlany nacházely v Rakovnickém kraji a žilo v nich, podle údajů Františka Palackého, 1595 obyvatel v 241 domech.⁸¹ Revoluční rok 1848 přinesl zrušení poddanství, čímž došlo ke značným změnám i v celé státní správě a základem státu byla vyhlášena svobodná obec.⁸² V novém územněsprávním členění Kožlany patřily pod soudní a politický okres Kralovice v Plzeňském kraji, ve kterém se nacházely až do konce monarchie. Pouze v letech 1855 – 1868 spadaly do smíšeného politicko-soudního okresu Kralovice.

V roce 1890 žilo v Kožlanech 2002 katolíků a nacházela se zde i nepočtená židovská komunita, která čítala 27 duší.⁸³ Jde tak o největší počet obyvatel, kterého Kožlany dosáhly. V městečku byl v této době i čilý průmyslový ruch. Stále zde byla tradice hrnčářských dílen (nacházelo se jich zde 16) a domácího tkalcovství. Mimo to zde fungovaly dvě barvírny, továrna na bavlněné tkaniny, cihelny a čtyři mlýny. Nadále také fungoval obecní pivovar. Pro místní obyvatele zde byla zřízena i Občanská záložna, poštovní a telegrafní úřad.⁸⁴

⁷⁸ J. DYK, *Popis*, s. 64.

⁷⁹ V. KOČKA, *Dějiny*, s. 397.

⁸⁰ K. KUČA, *Města*, s. 125.

⁸¹ František PALACKÝ, *Popis království českého čili podrobné poznamenání všech dosavadních krajůw, panství, statkůw, měst, městeček a vesnic, někdejších hradůw a twrzí, též samot a zpusťlých osad mnohých w zemi české, s udáním jejich obywatelstwa dle popisu r. 1843 wykonaného w jazyku českém i německém*, Praha 1848, s. 2.

⁸² V. VOJTÍŠEK, *Z právních dějin*, s. 456.

⁸³ Václav KOTYŠKA, *Úplný místopisný slovník království českého*, Praha 1895, s. 625.

⁸⁴ TAMTÉŽ.

Ve druhé polovině 19. století byla v Kožlanech rozvíjena i kulturní činnost. Vznikala zde řada spolků, mimo jiné pěvecko-ochotnický spolek, jenž byl založen v roce 1882. Od roku 1873 zde fungoval sbor dobrovolných hasičů, kteří po roce 1886 spadali do nově vzniklé kralovické župy. Již roku 1869 byla v Kožlanech vytvořena hospodářsko-čtenářská beseda, jednalo se o nejstarší takovouto organizaci v Kralovickém okrese.⁸⁵ Od roku 1906 měli Kožlanští i vlastní divadelní spolek Pokrok.⁸⁶ O rozvoj ochotnického divadla se v Kožlanech zasloužil i jeho starosta Josef Bureš.⁸⁷ Během jeho úřadování byly v městečku vybudovány i vanové lázně, jež byly slavnostně otevřeny roku 1891 a zavřeny až na konci druhé světové války.⁸⁸ V této době proběhlo také první pojmenování ulic a vybudování nového hřbitova.⁸⁹

Kožlany se mohou pochlubit i řadou významných rodáků. Bezesporu tím nejznámějším, narozeným 28. května 1884, je první československý ministr zahraničí a druhý československý prezident dr. Edvard Beneš (1884 – 1948), jehož ve městě připomíná nově odhalená bronzová socha před městským muzeem.⁹⁰ To se nachází v budově bývalé školy a nese pamětní desku připomínající nejen Edvarda Beneše, ale i dalšího významného kožlanského obyvatele, sochaře Václava Levého (1820 – 1870).⁹¹ Narodil se zde i houslový virtuóz Václav Kopta (1845 – 1916), jenž se stal profesorem na konzervatoři ve Filadelfii.⁹²

Na počátku minulého století byla v Kožlanech zřízena dívčí měšťanka. Mimo ni zde fungovala i pokračovací živnostenská škola. Pro místní pracující zde bylo zřízeno

⁸⁵ F. J. ZETEK, *Popis*, s. 171.

⁸⁶ TAMTÉŽ, s. 174.

⁸⁷ Bohumil VONDRÁŠEK, *Starosta Josef Bureš*, Vlastivědný sborník: čtvrtletník pro regionální dějiny 18, 2008, č. 3, s. 17-22, zde s. 21.

⁸⁸ Během první světové války tyto lázně upadaly, ale roku 1921 byly opět opraveny a dány do provozu, ale po roce 1935 již chátraly, až byly úplně uzavřeny. Viz B. VONDRÁŠEK, *Starosta*, s. 19-21.

⁸⁹ TAMTÉŽ, s. 22.

⁹⁰ Sochu odhalil současný český prezident Václav Klaus 24. května 2008.

⁹¹ J. JANATA, *Kožlany*, s. 8.

⁹² B. VONDRÁČEK, *Kožlanští rodáci - bratři Koptové*, Vlastivědný sborník: čtvrtletník pro regionální dějiny 18, 2008, č. 2, s. 14.

společenstvo tkalců a společenstvo živnostníků.⁹³ Podle sčítání z roku 1910 zde žilo 1656 obyvatel.⁹⁴ Do první světové války narukovalo 316 kožlanských mužů, z nichž se jich 36 domů nikdy domů nevrátilo.⁹⁵

Za první Československé republiky se Kožlany nadále nacházely v Kralovickém okrese. Vznikla zde pobočka Československé obce legionářské. Zanikl ochotnický spolek, ale vznikala jiná sdružení, např. pěvecký spolek. Založeno zde bylo i kino.⁹⁶

Kožlany i po vzniku Protektorátu Čechy a Morava, 16. března 1939, zůstaly v Kralovickém okrese, který se kvůli odtržení pohraničních oblastí zmenšil.

V letech 1945 až 1948 Kožlany stále příslušely do Kralovického okresu. Během období 1949 až 1960 spadaly do nově vzniklého Plaského okresu, který byl po reformě veřejné správy z roku 1960 přetvořen ve velký okres Plzeň-sever. Od 1. ledna 1972 jsou městem v témže okrese.⁹⁷

⁹³ Alois CHYTIL, *Chytilův úplný adresář království českého. Díl III., obvod obchodních komor v Č. Budějovicích, v Plzni a v Chebu*, Praha 1915, s. 622.

⁹⁴ *Seznam míst v Království českém*, Praha 1913, s. 287.

⁹⁵ F. J. ZETEK, *Popis*, s. 195.

⁹⁶ TAMTÉŽ, s. 174.

⁹⁷ K. KUČA, *Města*, s. 125.

2. DĚJINY MĚSTSKÉ SPRÁVY V LETECH 1620 – 1848

Městská správa se do počátku 17. století v Českých zemích již značně konstitovala. Nejstarší města v české kotlině vznikla v první polovině 13. století.⁹⁸ Pro jejich zrod byla důležitá postava lokátora, který nesl odpovědnost za vybudování nově vznikajícího města. Ten sem také přivedl nové usedlíky.⁹⁹ Již do osmdesátých let 13. století byla ustanovena základní síť měst v Čechách a na Moravě.¹⁰⁰

Města do husitských válek obdržela řadu individuálních vnitřních a vnějších práv, která umožnila městům určitou část jejich činnosti monopolizovat. Mezi vnější práva patřilo právo hospodářské (právo mílové, tržní, várečné, právo skladu) a práva ostatní – především možnost se samostatně spravovat a právo hradební.

Důležitým právem bylo též právo vnitřní, kterého užívali obyvatelé ve městě a jemuž podléhali.¹⁰¹ Vnitřní právo nebylo českého původu, ale bylo do českých a moravských měst dovezeno především s německými kolonisty. Zde se tak ustálily zejména dva právní okruhy - magdeburský a norimberský.¹⁰² Městská práva byla závazná pouze pro určité vrstvy lidí žijících v městech, ale i na venkově.¹⁰³

Vnitřní právo mělo komplikovaný vývoj a postupně se vytvářely různé modifikace obou již zmíněných práv. Docházelo také k pokusům o kodifikaci těchto právních zvyklostí na českém území, jelikož všechna města se neřídila stejnými právními zvyklostmi. Především malá města a městečka se zpravidla řídila právem nejbližšího většího města, které pro ně pak sloužilo i jako město odvolací.¹⁰⁴ Tato nejbližší správní střediska byla výslovně uváděna již v privilegích poddanských měst a městeček.¹⁰⁵

⁹⁸ Do roku 1253 se zde nacházelo 19 měst. Jiří KEJŘ, *Vznik městského zřízení v českých zemích*, Praha 1998, s. 122.

⁹⁹ TAMTÉŽ, s. 125.

¹⁰⁰ Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK – J. DOBEŠ, *Dějiny*, s. 203.

¹⁰¹ Bedřich MENDEL, *Tak řečené norimberské právo v Čechách*, Praha 1938, s. 44.

¹⁰² Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK – J. DOBEŠ, *Dějiny*, s. 203-204.

¹⁰³ František HOFFMANN, *K oblastem českých práv městských*, Studie o rukopisech 14, 1975, s. 27.

¹⁰⁴ A. HAAS, *Právní oblasti českých měst*, Časopis Společnosti přátel starožitností 60, 1952, s. 15.

¹⁰⁵ TAMTÉŽ, s. 16.

Během 15. a 16. století již mnoho měst přistoupilo k pražskému právnímu okruhu, což bylo posléze podporováno i panovníkem.¹⁰⁶ K tomuto přechodu docházelo zejména proto, že norimberské právo bylo přizpůsobivější a daleko více flexibilní, než právo magdeburské.¹⁰⁷

V této době také došlo k rozvoji poddanských měst a městeček v českých zemích, jelikož byly svojí vrchností zakládány na příhodných místech a byly podporovány jejich výsady. Z tohoto důvodu byla některá poddanská města na stejné úrovni jako jim podobná královská města.¹⁰⁸

V první polovině 16. století též došlo k prvnímu pokusu o kodifikaci městských práv. Jednalo se o svod Brikcího z Licka, jehož *Knihy práv městských* spíše omezovaly městskou samosprávu.¹⁰⁹ Závaznou kodifikací pro česká královská města se stala až *Práva městská království českého* od Pavla Kristiána z Koldína pocházející z roku 1579, jež byla přijata českým sněmem roku 1610.¹¹⁰ Pro moravská královská města byla tato kodifikace přijata až na konci 17. století.¹¹¹

Vliv Koldínovy kodifikace se prosadil i v poddanských městech, ačkoliv si stále tato města a městečka uchovávala svoji určitou rozmanitost a různorodost. I zde, podobně jako tomu bylo i v královských městech, vznikaly obvykle dvanáctičlenné rady, v jejichž čele stál měsíčně se měnící purkmistr.¹¹²

Již během prvního protihabsburského povstání roku 1547 byl městům konfiskován jejich majetek, zrušeny schůze celé obce a také cechy. Byla jim taktéž omezena jejich samospráva nejen dosazenými královskými rychtáři, ale také odebráním starých městských privilegií.¹¹³ Rovněž významným důsledkem odboje a následného trestu bylo zřízení apelačního soudu. Po čase však došlo ke zmírnění těchto

¹⁰⁶ Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK – J. DOBEŠ, *Dějiny*, s. 222.

¹⁰⁷ A. HASS, *Právní oblasti*, s. 21.

¹⁰⁸ Tereza SIGLOVÁ, *Soudové zisku nenesou: spory obyvatel městeček pardubického panství v 16. a 17. století*, Brno 2011, s. 43.

¹⁰⁹ Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK – J. DOBEŠ, *Dějiny*, s. 221.

¹¹⁰ V. VOJTÍŠEK, *Z právních dějin*, s. 450.

¹¹¹ J. ŠEBÁNEK – Z. FIALA – Z. HLEDÍKOVÁ, *Česká diplomatika*, s. 293.

¹¹² TAMTÉŽ.

¹¹³ Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK – J. DOBEŠ, *Dějiny*, s. 217.

panovníkových trestů. Již v 50. letech 16. století byly opět obnovovány cechy, avšak od té doby byly svazovány – cechmistr byl dosazován městskou radou a zemsko-deskové statky směly být zapsány až po jejich schválení panovníkem. A tak cechy prodělávaly veskrze úpadek od dřívějších poměrů.¹¹⁴

K dalšímu spoutávání královských měst došlo v první polovině 17. století, kdy se tato města připojila k odbojným stavům, což nemohl nenechat panovník bez povšimnutí. Jako součást trestu musela královská města opět přijmout do svých řad stálého úředníka, tzv. královského rychtáře. Ti po svém ustanovení měli dozírat v zájmu svého panovníka nad městskou administrativou a hospodařením města. Roku 1651 pro ně vyšla jednotná instrukce.¹¹⁵ Tímto panovníkovým činem se města dostala zpět do stavu z roku 1547, přičemž dřívější stav byl ještě prohlouben. Města od této doby měla na královském sněmu pouze jeden hlas, ale zasedat smělo pouze šest přesně daných měst.¹¹⁶

Po porážce stavovského povstání tak rostl vliv panovníka, a to nejen ve správě státní, ale i v městské. Obnoveným zřízením zemským došlo k postupnému spoutávání měst jak ve správě, tak i v soudnictví.¹¹⁷ Také samospráva měst a městeček byla na počátku 17. století významně poničena a omezována státními zásahy, což ještě více utvrdila třicetiletá válka a s ní spojené kontribuce, škody a dluhy, které dopadly na česká a moravská města či městečka. Z tohoto důvodu nastala postupná stagnace a pokles královských měst. Poddanská města a městečka naproti tomu zůstávala stále centry místního trhu a po třicetileté válce poddanská městečka prošla dynamičtější vývojem než města královská. Během 17. století se pomalu začaly stírat rozdíly mezi královskými a poddanskými městy.¹¹⁸

Na přelomu 17. a 18. století také poddanská městečka více pocítovala dohled své vrchnosti, která rovněž rušila dřívější městská privilegia. Markantněji se to uskutečňovalo v městech, jejichž novými majiteli byla cizí šlechta. Naopak státní moc

¹¹⁴ TAMTÉŽ, s. 218-220.

¹¹⁵ TAMTÉŽ, s. 219.

¹¹⁶ Šlo o tři pražská města, Plzeň, České Budějovice a Kutnou Horu. V. VOJTÍŠEK, *Z právních dějin*, s. 451.

¹¹⁷ TAMTÉŽ, s. 452.

¹¹⁸ T. SIGLOVÁ, *Soudové*, s. 44.

podporovala rozvoj poddanských měst a městeček, jelikož byla povětšinou hospodářsky významná. Tak se některá tato města vyvinula v municipální neboli ochranná města.¹¹⁹

Panovníkův vliv ještě více zesílil v první polovině 18. století. V této době došlo k novým zásahům do cechovního zřízení, jejichž cílem byla unifikace všech cechů v monarchii.¹²⁰ Ke změnám docházelo také v městských úřadech, které se postupně měnily v doživotní instituce, jelikož bylo zastaveno obnovování městských rad.¹²¹ Rady byly zmenšeny na osmičlenné a od roku 1749 dostávali radní státní plat, za což ovšem museli dosáhnout odpovídajícího vzdělání.¹²² Vliv panovníka se projevil i tím, že berní a politická správa se dostala pod dohled krajských hejtmanů. Na ně později, roku 1750, přecházela i dohlédací pravomoc nad královskými rychtáři.¹²³ Podle panovníkova vzoru se i vrchnost rozhodla ke zvýšení své moci nad poddanskými městy a městečky. Proto i zde vrchnost ustanovovala tzv. hraběcí rychtáře, přičemž k těmto krokům docházelo především na Moravě.¹²⁴

V polovině 18. století došlo k dalším zásahům do městské správy, přičemž nejvýznamnější zásah představuje reforma hrdelního soudnictví. Do této doby bylo soudnictví nejednotné a roztržité. V důsledku této reformy vycházející z předpokladu, že hrdelní soudnictví smí vykonávat pouze odborně vzdělaní soudci,¹²⁵ došlo k výraznému snížení počtu soudů smících vynášet hrdelní rozsudky – na Moravě na 25 a v Čechách na 30 oprávněných hrdelních soudů.¹²⁶ Měštům tak byl ponechán pouze nejnižší stupeň soudnictví.¹²⁷

¹¹⁹ Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK – J. DOBEŠ, *Dějiny*, s. 222.

¹²⁰ Od roku 1708 byla cechovní statuta potvrzována panovníkem a roku 1739 byly vydány generální cechovní artikule s platností pro celou monarchii. Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK – J. DOBEŠ, *Dějiny*, s. 220.

¹²¹ To nastalo v roce 1729, výslovně v roce 1737. V. VOJTÍŠEK, *Z právních dějin*, s. 452.

¹²² Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK – J. DOBEŠ, *Dějiny*, s. 221.

¹²³ TAMTÉŽ.

¹²⁴ Nejdříve k tomu došlo na Moravě na panství Karla z Lichtejtejna. J. ŠEBÁNEK – Z. FIALA – Z. HLEDÍKOVÁ, *Česká diplomatika*, s. 293.

¹²⁵ Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK – J. DOBEŠ, *Dějiny*, s. 221.

¹²⁶ Na Moravě k tomu došlo v rozmezí let 1752-1754 a v Čechách v roce 1765. TAMTÉŽ.

¹²⁷ TAMTÉŽ, s. 225.

Následkem reformy Josefa II. došlo k definitivnímu postátnění městské správy, čímž zmizely pozůstatky městské samosprávy.¹²⁸ Tyto reformy se prvně uskutečnily v městech pražských, která byla sloučena v roce 1784 v jediné hlavní město Prahu, v jejímž čele stál magistrát.¹²⁹ V osmdesátých a devadesátých letech 18. století následovala regulace asi dvou desítek měst v Čechách a několika desítek měst na Moravě a ve Slezsku.¹³⁰ To znamenalo velké sblížení poddanských a královských měst na našem území.

Po josefínských reformách, jak již bylo výše zmíněno, byly městské úřady v rukou odborně vzdělaných radních, kteří za svoji odvedenou práci dostávali pravidelný plat. Mimo to byli v této době zrušeni královští hejtmani společně s královskými rychtáři, dále také výsady i privilegia českých a moravskoslezských měst.¹³¹

Na konci 18. století tak existovaly tři typy měst s různými se magistrátem. Nacházela se zde města s úplným magistrátem, poté města se syndikalizovaným magistrátem, kde skutečnou správu města obstarával syndik s kancelistou,¹³² a poslední typem existujících měst byla města, která neměla magistrát vůbec.

Úplný magistrát kopíroval pražské uspořádání. Zde ve třech senátech (senát politický, soudní a civilní) pracovalo alespoň šest zkušených radních a také zkušený purkmistr, který posléze i s obecními reprezentanty zůstával na svém postu dědičně.¹³³ Mimo odborných pracovníků byli do správy města voleni i tzv. nezkušení radní, kteří však obdrželi pouze hlas poradní.¹³⁴

Regulované magistráty však dlouho nepřežily revoluční rok 1848 a o dva roky později byly zrušeny. Od šedesátých let 19. století poté docházelo na našem území k novým počátkům městské samosprávy.¹³⁵

¹²⁸ V. VOJTÍŠEK, *Z právních dějin*, s. 453.

¹²⁹ Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK – J. DOBEŠ, *Dějiny*, s. 223.

¹³⁰ J. ŠEBÁNEK – Z. FIALA – Z. HLEDÍKOVÁ, *Česká diplomatika*, s. 295.

¹³¹ V. VOJTÍŠEK, *Z právních dějin*, s. 453.

¹³² Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK – J. DOBEŠ, *Dějiny*, s. 224.

¹³³ TAMTÉŽ, s. 225.

¹³⁴ TAMTÉŽ, s. 224.

¹³⁵ J. ŠEBÁNEK – Z. FIALA – Z. HLEDÍKOVÁ, *Česká diplomatika*, s. 296.

3. MĚSTSKÉ KNIHY

Úkolem těchto písemností městské provenience nebylo jen pojištění práv města jako celku, ale také pojištění práv jednotlivých měšťanů. Jde o knihy, jejichž zhotovováním byly pověřeny orgány města. Vznikaly tak jako knihy úředního charakteru, které se poté dále dělily podle svého obsahu a podle toho, jakou institucí byly vedeny.¹³⁶

Postupným rozšiřováním agendy města rostl také počet písemností, které město muselo vyřizovat. Proto postupem času vznikaly již stálé pozice městských písařů. Ti tak nahradili příležitostné písaře, kteří byli jmenováni do městských kanceláří v předchozí době.¹³⁷

Počátky městských knih lze sledovat až do konce 13. století, ale k soustavnějšímu zřizování městských knih došlo až na počátku 14. století.¹³⁸ Již kolem roku 1280 byla v Praze založena protonotářem Jindřichem nejstarší městská kniha.¹³⁹ Ovšem až ze 14. století pochází nejstarší dochovaná městská kniha. Jedná se o staropražský *Liber vetustissimus*, který je datován do roku 1310.¹⁴⁰ Pro vznik této knihy byl nutný předpoklad již dlouho fungujícího městského knihovnictví. Stejnou dobu vzniku má také chebská kniha psanců a v roce 1311 vznikla též soudní kniha města Nový Bydžov.¹⁴¹ V následujícím období vznikaly další knihy městské provenience v několika jiných městech. Ty tak sloužily k zaznamenání a uchování nejrůznějších záležitostí týkajících se života města a měšťanů.

Patnácté století poté znamenalo opravdový rozmach zakládání městských knih. Ty od této doby vznikaly ještě rychleji než v předchozím století. Nově byly zakládány

¹³⁶ Ivan HLAVÁČEK – Jaroslav KAŠPAR – Rostislav NOVÝ, *Vademecum pomocných věd historických*, Praha 2002, 246-247.

¹³⁷ J. KEJŘ, *Vznik*, s. 246.

¹³⁸ R. NOVÝ, *Soupis*, s. 5.

¹³⁹ L. SULITKOVÁ, *Vývoj městských knih v Brně ve středověku*, Praha 2004, s. 11.

¹⁴⁰ Hana PÁTKOVÁ (ed.), *Liber vetustissimus Antiquae Civitatis Pragensis 1310-1518*, Praha 2011.

¹⁴¹ V. VOJTÍŠEK, *O studiu*, s. 72. Novobydžovská kniha byla zpracována Janem Kaprasem. Jan KAPRAS (ed.), *Kniha svědomí města Nového Bydžova z L. 1311-1470*, Praha 1907.

i v malých městech a městečkách, kde dosud tyto knihy neexistovaly.¹⁴² S rozvojem městských knih nastal i postupný rozmach městských kanceláří.

Ve větších městech vznikalo vedle sebe několik samostatných knih pro nejrůznější městskou agendu. Jednalo se například o knihy svatebních smluv, kvitancí, obligací, prodeje a koupě nemovitostí. Ale v menších městech, kde nebyla tak rozsáhlá městská agenda, nadále existovala pouze jedna smíšená kniha pro nejrůznější městské záležitosti.¹⁴³

V 16. století se struktura městských knih ustálila a v takové podobě, bez větších změn, zůstala až do 18. století. Poté s příchodem josefínských reforem městské knihy ve vlastním slova smyslu zanikly a jejich místo zaujaly státně řízené pozemkové knihy.¹⁴⁴

Studium městských knih má již svou tradici a s tím jsou spojeny i pokusy o sestavení schématu dělení těchto knih. Poprvé se vědecky městským knihám věnoval Carl Gustav Homeyer, jehož knížka vydaná v roce 1860 znamenala impuls k novému zájmu o městské knihy. Nově vzniklé práce o této problematice poté přinášely bohaté výsledky především v německých zemích. O padesát let později přišel Konrád Bayerle k novému rozlišení městských knih. Ty rozdělil podle jejich obsahu do pěti skupin. Avšak ani jeho členění nezahrnovalo naprosto všechny knihy, které vznikaly v městských kancelářích. V roce 1912 přišel Karl Bräuer se stručnějším rozdělením městských knih. O rok později Heinrich Brunner rozdělil městské knihy do čtyř hlavních skupin. Toto členění poté ještě zdokonalil Paul Rehme.¹⁴⁵

První české dělení městských knih pochází až z roku 1915 a je dílem Václava Vojtíška. Podle něho schéma dělení městských knih vypadá následovně:

- I. knihy měst k pojištění práv města jako celku
 - a. městského zákonodárství (knihy privilegií, statutů, královských patentů ...)
 - b. městských financí (berní registra a knihy, knihy počtů ...)

¹⁴² V. VOJTÍŠEK, *O studiu*, s. 74.

¹⁴³ J. ŠEBÁNEK – Z. FIALA – Z. HLEDÍKOVÁ, *Česká diplomatika*, s. 297-298.

¹⁴⁴ TAMTÉŽ, s. 298.

¹⁴⁵ V. VOJTÍŠEK, *O studiu*, s. 53 – 58.

- c. správy měst v užším slova smyslu (knihy pamětní, masivy, knihy přísah ...)
- II. knihy k pojištění soukromých práv měšťanů: knihy soudnictví
- a. knihy soudnictví sporného
 - b. knihy soudnictví nesporného¹⁴⁶

Podle Vojtíškova členění by tedy pamětní knihy měly spadat do knihy správy města v užším slova smyslu. Antonín Haas vychází z tohoto Vojtíškova členění, ale pamětní knihy vyčleňuje do samostatné skupiny. Taktéž Vojtíškovu členění rozšiřuje o skupinu vzniklých z přenesené veřejnoprávní působnosti města.¹⁴⁷

Novější členění městských knih přináší Rostislav Nový a nejnověji se tomuto tématu věnovala Ludmila Sulitková, která se členěním městských knih zabývala i v úvodu své knihy *Městské úřední knihy z Archivu města Brna 1343 - 1619*. Zde poznamenává, že knihy přenesené působnosti (knihy záduší a špitálů), jsou v našich archivech dochovány pouze torzovitě a vesměs se jedná o finanční záležitosti, proto je zbytečné tyto knihy zvláště vyčleňovat. Z tohoto důvodu byly tyto vklady začleněny v její práci do knih městského finančnictví.¹⁴⁸ Taktéž i pamětní knihy nemusejí být vždy vyčleněny do samostatné kategorie a mohou být včleněny do knih městského zákonodárství nebo knih městské správy v užším smyslu, a to v závislosti na převažujícím charakteru zápisů.¹⁴⁹ Upozorňuje také na potíž začlenění knih městského soudnictví, jelikož zpočátku byly knihy vedeny společně pro spornou i nespornou agendu.¹⁵⁰

¹⁴⁶ TAMTÉŽ, s. 81.

¹⁴⁷ R. NOVÝ, *Úvod*, s. 10.

¹⁴⁸ L. SULITKOVÁ, *Městské úřední knihy*, s. 10.

¹⁴⁹ TAMTÉŽ, s. 11, 12.

¹⁵⁰ TAMTÉŽ, s. 10.

4. OPIS MEMORIÁLU

Ve Státním okresním archivu Plzeň-sever je také uložen opis kožlanského memoriálu. Vyhotovil ho František Sklenář 24. listopadu 1952 v Praze. Takto je alespoň opis datován.

Opis obsahuje 150 listů papíru, které jsou volně vloženy do papírových desek tvořených pouze dvojlistem. Ten je z totožného papíru, jako listy samotné. Na přední straně takto vytvořeného obalu se nachází vpravo nahoře „*M II. 1.*“ a uprostřed stránky název přepisované písemnosti „*Memoriál / 1620 – 1719*“. Uprostřed na spodním konci je napsáno „*opis*“. Rozměry opisu jsou 21 x 15 x 2 cm. Opis není foliován, pouze pro potřeby této práce byla foliace použita.

Opis je psán na stroji, přičemž některé zápisy jsou mírně rozpité a smývají se tak rozdíl mezi některými písmenky, například hůře rozpoznatelné jsou rozdíl mezi písmenky „*a*“, „*o*“ nebo „*e*“. Text je psán na lícovou stranu listu, pouze v nepatrném počtu případů je psán i z druhé strany. Zde jde o delší zápisy, které se nevešly na přední stranu listu. Na jedné stránce jsou dva různé zápisy, které jsou datovány na týž den. Jen tři přepisy jsou psány na více než jeden list, což je způsobeno tím, že text není psán na zadní stranu listu.

Úprava textu opisu je jednotná. Horní okraje stránek se dodržují na 1,5 cm a pravé okraje na 2 cm. Zbylé okraje se v opise nedodržují. Vpravo nahoře se nalézají podtržená datace zápisu ve formě rok, den a měsíc. Rok a den jsou uváděny arabskými číslicemi, ale měsíc je zaznamenán pomocí římských číslic. Dataci autor převedl podle dnešních zvyklostí. Poté následuje samotný text zápisu obsažený v memoriálu. Ten je zde, na rozdíl od své knižní předlohy, členěn do odstavců.

Úprava opisu působí velmi precizním dojmem. Škrty se v ní takřka nevyskytují, až na několik málo výjimek. Podle toho lze usuzovat, že byl opis nejprve poznamenan na jiném papíře a až následně byl přepsán pomocí psacího stroje.

Opis je srovnán v chronologickém sledu. Zápisy datované pouze rokem se nalézají na konci zápisů datovaných přesným datem a nedatované zápisy jsou umístěny na úplném konci opisu. Naprosto přesný chronologický sled není zcela dodržován, což ovšem mohlo být způsobeno pozdější manipulací s touto písemností.

Jelikož zápisy v samotném memoriálu nejsou chronologicky řazeny, neusnadňuje to hledání konkrétního zápisu, zvláště v případě, je-li datován pomocí svátku.

Opis obsahuje 142 přepsaných záznamů. Mimo ně jsou ještě na prvních dvou stránkách poznámky týkající se obsahu a stavu memoriálu, ale jsou zde uvedeny také motivy autora pro přepsání této písemnosti. Ten na těchto stránkách poznamenal, že memoriál přepsal z důvodu lepší dostupnosti textu. Sám ale také přiznal, že text mu činil potíže, proto ho nemohl přepsat celý.¹⁵¹ Jím přepsané zápisy obsahují i volná místa, kde se vyskytovala slova, která byla pro autora opisu hůře čitelná.

Jak již bylo uvedeno, první dva listy přepisu jsou, mimo jiné, věnovány obsahu a stavu memoriálu. Zde je ve zkratce uvedeno, co je v dané písemnosti zaznamenáno (smlouvy s obecními pastýři, jednání před městským právem ...), jak jsou zápisy psány (většina česky, malá část latinsky a německy) a jak samotný memoriál vypadá (poškozené a některé vytrhané listy, nečíslován, sešit ...). Jsou zde také uvedeny rozměry knihy, které zcela nekorespondují s rozměry, které byly naměřeny nyní. Počet listů je zde stanoven na 191, což ovšem nesouhlasí s mnou napočítanými listy.¹⁵² Logicky by bylo pravděpodobnější, že by se některý z listů za šedesát let ztratil, ale nyní naopak některé listy přebývají.

Jak již bylo výše zmíněno, autor převedl datace jednotlivých zápisů do formy rok, den a měsíc. Jím provedená datace je vesměs správná, ale přesto se i zde vyskytují chyby. Ty byly pravděpodobně způsobeny špatným přečtením slov nebo číslic v originální dataci zápisu. Jde však pouze o několik málo chybných převodů. Například namísto „*letha 1671 dne 25 augusti [...]*“ je v opise uvedeno „*léta 1671 dne 25 aprilis*“,¹⁵³ což bylo pravděpodobně způsobeno špatným přečtením názvu měsíce v písemnosti. Mimo to autor opisu třikrát chyboval v čtení číslic. Zkratku „*7bris*“ tak přepsal jako měsíc *novembris* namísto *septembris*, jelikož zřejmě špatně identifikoval danou číslici ve zkratce a sedmičku zaměnil za devítku.¹⁵⁴ Jinde tutéž číslici zaměnil za čtyřku.¹⁵⁵ Opisovatel si také jednou zřejmě nevyšiml první číslice, a tak namísto 26 je

¹⁵¹ SOKA Plzeň-sever, AM Kozlany, Memoriál 1620 – 1719 (opis), fol. 1, 2.

¹⁵² Nově napočítáno bylo 195 listů a jeden vložený dopis.

¹⁵³ SOKA Plzeň-sever, AM Kozlany, Memoriál 1620 – 1719 (opis), fol. 100^f.

¹⁵⁴ TAMTÉŽ, fol. 85^f.

¹⁵⁵ TAMTÉŽ, fol. 17^f.

v opise uvedena pouze číslice 6.¹⁵⁶ Jednou je zde také zcela špatně datován zápis, což bylo způsobeno špatným přečtením roku, jelikož byl zápis dále datován pomocí svátku.¹⁵⁷ V jednom případě je uveden rok 1962 namísto roku 1662, zde se zřejmě jedná pouze o překlep.¹⁵⁸ Zápis týkající se odkladu placení pokuty je Františkem Sklenářem datován rokem 1629, ale nejspíše vznikl již v roce 1621. Tomuto datu by odpovídala i písařská ruka a zařazení v memoriálu, ale číslice jedna zde skutečně vypadá spíše jako číslice devět.¹⁵⁹ Zbývající text přepisu je vcelku přesný. Sice i zde se vyskytují nepatrné odchylky od původního textu, ale jsou většinou pouze zanedbatelné a nemění význam obsahu vkladu. U zápisu týkajícího se úmrtí Ferdinanda IV. je ale v přepise uvedeno: „... *na týž mše svaté nechodilo*,“¹⁶⁰ přestože v originále je napsán pravý opak.¹⁶¹ Jindy jde kupříkladu o užití jiných koncovek nebo předpon slov v porovnání s originální písemností, nebo také o jinak přečtená příjmení.¹⁶²

Autor neuvedl a zřejmě si ani nestanovil žádná transkripční pravidla, kterými by se zcela přesně řídil. Proto zde není uplatněna ani jednotná forma pro přepis zkratek. Většina však zůstává nerozepisována, jako například zkratky pro denáry, groše, krejcary, jitra, věrtele atd. U těch jsou většinou ponechána pouze první písmena, popřípadě první tři písmena. Mimo to se zde nachází i rozepsání zkratek pomocí závorek. Toto však není příliš časté. Zkratka pro slovo „*svatého*“, která je v originále tvořena nadepsáním, je zde přepisována zkratkou „sv.“ Několikrát se vyskytuje také zkratka „*měst[ys]*“ rozvedena jako město, což ovšem může být způsobeno špatným přečtením originálního textu. Také velmi často je zkratka pro zlatý přepisována jako kopa.¹⁶³

¹⁵⁶ TAMTÉŽ, (opis), fol. 88^r.

¹⁵⁷ TAMTÉŽ, fol. 26^r.

¹⁵⁸ TAMTÉŽ, fol. 79^r.

¹⁵⁹ Memoriál 1620 – 1719, fol. 4^v.

¹⁶⁰ SOKA Plzeň-sever, AM Kozlany, Memoriál 1620 – 1719 (opis), fol. 53^r.

¹⁶¹ V originále je napsáno: „... *na týž mše s[va]té chodilo*.“ Memoriál 1620 – 1719, fol. 48^v.

¹⁶² Například stále je příjmení Hopf přepisováno jako Hopp. Např. SOKA Plzeň-sever, AM Kozlany, Memoriál 1620 – 1719 (opis), fol. 196^r.

¹⁶³ Např. TAMTÉŽ, fol. 47^r.

Autor přepisu také nepostupoval jednotně u vkládání vsuvek do textu. Některé vůbec do svého vyhotoveného přepisu nezakomponoval.¹⁶⁴ Jiné sice vložil do přepisu, ale nijak nepoznamenal, že jde o vložená slova.¹⁶⁵ Další vsuvky napsal až na konec textu s odkazem pro vložení do předcházejícího zápisu.¹⁶⁶

Zřejmě pro snadnější orientaci v daném zápisu nebo pro zdůraznění podstatné a důležité části textu podtrhl autor ve svém opise některá slova či slovní spojení. Mezi podtržené výrazy patří například tyto: „*poznámenání mušketův*“,¹⁶⁷ „*vynáší ortel, aby šibenicí ztrestán byl*“¹⁶⁸ a jiná.

Když autor přepsal některý z mřežovaných záznamů, uvedl na konec svého přepisu do závorek, že text byl v memoriálu přeškrtnán.¹⁶⁹ Podobně i zápisů, kde se domníval, že by mělo být ještě pokračování, uvádí do závorek tento svůj názor.¹⁷⁰ Do některých opsaných zápisů vložil úmyslně slova, která dal do závorek.¹⁷¹

¹⁶⁴ Např. TAMTÉŽ, fol. 11^r.

¹⁶⁵ Např. TAMTÉŽ, fol. 136^r.

¹⁶⁶ Např. TAMTÉŽ, fol. 72^r.

¹⁶⁷ TAMTÉŽ, fol. 6^r.

¹⁶⁸ TAMTÉŽ, fol. 20^r.

¹⁶⁹ Např. TAMTÉŽ, fol. 34^r.

¹⁷⁰ Např. TAMTÉŽ, fol. 22^r.

¹⁷¹ Např. TAMTÉŽ, fol. 9^r.

5. MEMORIÁL 1620 – 1719

Kožlanská pamětní kniha neboli memoriál je uložena ve Státním okresním archivu Plzeň-Sever se sídlem v Plasích. Nachází se ve fondu Archiv města Kožlany, který není v současné době zpracován. Listy ani stránky memoriálu nejsou nijak označeny a pouze pro účely této práce je použita foliace.

5.1. Vnější popis knihy

Rozměry knihy jsou 20 x 16,5 x 3 cm. Na hnědých deskách se nalézají v pravém horním rohu bílý štítek s textem „*M. II. I.*“ Na předním přideščí se také nachází bílý štítek, tentokrát ale v levém horním rohu. Ten je sice menšího rozměru, ale s větším počtem údajů. Je na něm uveden tento text „*N. V. Č. PRAHA 1895 / ZP 373/283 / Kralovice / Jus 2/140*“. Tento štítek mohl být do memoriálu připevněn během Národopisné československé výstavy, která se konala v roce 1895 v Praze. Zřejmě zkratka N. V. Č. zkracuje název této výstavy.

Desky memoriálu jsou vyhotoveny z tvrdého papíru. K tomuto účelu byl použit již dříve popsaný tvrdý list papíru, na němž byly z obou stran vyobrazeny noty a text církevního chorálu. Vše je vyvedeno v černé a červené inkoustové barvě. Pouze na předním přideščí se nachází i zelená inkoustová barva. Text je lépe zachován na obou přidešcích než na vnějších stranách desek, jelikož ty jsou značně vybledlé.

Desky jsou také velmi poničeny. Přední list je v horším stavu nežli jejich zadní část. Na zadním přideščí je napsáno novogotickou kurzívou „*21. augusti 1652[?] páni kozlanští [...]*“, konec textu je bohužel nečitelný. Jelikož první zápis v memoriálu pochází již z roku 1620, nemůže jít o datum založení, ale mohlo by jít o datum sešití knihy či vyhotovení vazby. Memoriál postrádá předsádku a titulní list. Pouze na první stránce je 1,5 cm od pravého okraje červená kolmá čára a vpravo před ní též červeným inkoustem napsáno „*Fo*“.¹⁷² V memoriálu je použit papír bez filigránů.

Knihy obsahuje 195 listů a jeden volně vložený dopis, který se nachází mezi listy 88 a 89. Do samotné vazby je poté vložen ještě podepsaný revers, jehož zadní strany jsou použity k dalším zápisům v memoriálu. Pouze tento text je psán

¹⁷² Memoriál 1620 – 1719, fol. 1^r.

vertikálně.¹⁷³ Prvních patnáct listů je za přední desky pouze volně vloženo, stejně jako posledních osm listů, které se volně nacházejí před zadními deskami, aniž by byly všity do vazby.

Memoriál obsahuje jedenáct složek, přičemž za první složkou se nachází jeden volný list a po něm volný dvojlist. Také za šestou složkou je vložen volný dvojlist. Čtvrtá složka obsahuje šest listů a druhá šestnáct listů. Dvě složky jsou po dvanáti listech (1. a 7. složka). Čtyři složky obsahují osm listů (5., 6., 8. a 9. složka), v páté složce chybí tři listy a v šesté jeden list. Osmá a devátá složka je nezvykle členěna (3 x 5, 5 x 3). Zbylé tři složky jsou děleny složitěji. Třetí složka obsahuje dvě podsložky, první po dvaceti (zde je vyříznut jeden list) a druhou po šesti listech, v této složce jsou vloženy ještě dva volné listy. Desátá složka je složena ze čtyř podsložek, první po šesti listech, druhá a třetí po čtyřech listech a čtvrtá po deseti listech. Poslední, jedenáctá složka, je členěna nejsložitěji. Obsahuje čtyři podsložky (první po deseti listech a dalších čtyřech vložených listech; druhá po dvou listech; třetí by měla mít čtyři listy, ale jeden byl viditelně vyříznut). Poslední podsložka je dále členěna na další tři (první po osmi a druhý po deseti listech). Vazba této podsložky je zde, na rozdíl od ostatních, složena z dvojlistu. Tato poslední podsložka obsahuje ještě dvě další složky po dvou a šesti listech. Za nimi následují dva čtyřlisy.

Názorné schéma této pamětní knihy:

1. složka 12 listů

+ volný list

+ volný dvojlist

2. složka 16 listů

3. složka celkem 29 listů

→ *společný dvojlist*

I. 2 volné listy + 19 listů

II. 6 listů

4. složka 6 listů

5. složka 5 listů (původně jich bylo osm)

¹⁷³ TAMTÉŽ, fol. 180^v, 181^r.

- 6. složka** 7 listů (původně jich bylo osm)
+ volný dvojlist
7. složka 12 listů (po osmém listu vložen dopis)
8. složka 8 listů (před posledním listem vtělen dvojlist)
9. složka 8 listů (po prvním listu vtělen dvojlist)
10. složka celkem 26 listů

→ *společný dvojlist*

- I.** 6 listů
- II.** 4 listy
- III.** 4 listy
- IV.** 10 listů

- 11. složka** celkem 53 listů

→ *společný dvojlist*

- I.** 10 listů + 4 listy
- II.** 2 listy
- III.** 3 listy (původně byly čtyři)
- IV.** *společný čtyřlist pro další složku*
 - A.** 8 listů
 - B.** 10 listů
 - C.** *společný dvojlist pro další podsložku*
 - a)** 2 listy
 - b)** 6 listů

+ 4 listy

+ 4 listy

Jak již bylo zmíněno, kniha je sešita, přičemž některé složky jsou uvolněny a některé listy jsou do knihy jen vloženy, jako například již zmíněný dopis. Mimo něj jde především o listy 33 a 34,¹⁷⁴ které zde jsou pouze volně vloženy bez návaznosti na okolní text. Také papír, na němž jsou napsány, je slabší než ve zbytku knihy a jejich spodní a pravý okraj je více poničený. V memoriálu jsou mimo jiné i známky po vyřezání několika listů, některé, podle pozůstatků, byly před vyříznutím popsány.

¹⁷⁴ TAMTÉŽ, fol. 33, 34.

Řada listů v memoriálu je poničena drobnými otvory. Zvláště poškozena je pak jejich vnější strana a také jejich spodní část. V některých případech to znemožňuje i čitelnost textu.¹⁷⁵ Tímto způsobem je nejvíce poničeno prvních 15 volných stránek a dva již zmíněné volné listy. Mimo tato poškození se zde vyskytují i skvrny od tekutin.¹⁷⁶ U některých listů byl také upraven jejich rozměr ještě dříve, než se na ně začalo psát. Jeden list je přibližně v polovině své šířky kolmo ustřižen,¹⁷⁷ ale na zápis to nemá žádný dopad. Stejně jako jiný list, který je asi 2,5 cm od spodní strany taktéž ustřižen.¹⁷⁸ Na rozdíl od těchto, pravděpodobně úmyslných úprav rozměru listů, jsou zde i modifikace stran nechtěné, které znemožňují celkové přečtení záznamu. V tomto případě nejde o ustřižení, nýbrž o utržení části stránek, zejména v jejich horním rohu.¹⁷⁹

Několik stránek v memoriálu je ve velmi špatném stavu. Některé z nich se částečně rozpadají, nebo jsou již zcela rozpadlé, což znemožňuje úplné přečtení zápisů nalézajících se na nich. Jde především o celou pátku složku,¹⁸⁰ v níž se nacházejí zápisy z první poloviny 60. let 17. století. Tyto stránky se rozpadají nejvíce, některé se již rozpadly zcela.¹⁸¹ U jiných je pozadí textu, zřejmě díky použitému inkoustu, velmi tmavě hnědé a na tomto pozadí se poté vyskytuje černý text. Jindy je text úplně nečitelný a zůstaly po něm pouze jakési zlaté obrysy.¹⁸² Podobně poničeny jsou i jiné stránky z těchto let,¹⁸³ ale jsou již o něco lépe zachovalé. Stav těchto záznamů byl zřejmě způsoben používaným inkoustem.

V memoriálu jsou skoro všechny listy popsány, pouze na devíti stránkách se nenachází vůbec žádný záznam a na jednom dvojlistu je pod horním okrajem napsána pouze jedna věta: „*Tisíckrát buď pozdraven svatý kříži.*“¹⁸⁴

¹⁷⁵ Např. TAMTÉŽ, fol. 3^r.

¹⁷⁶ Např. TAMTÉŽ, fol. 165, 166.

¹⁷⁷ TAMTÉŽ, fol. 23.

¹⁷⁸ TAMTÉŽ, fol. 77.

¹⁷⁹ Např. TAMTÉŽ, fol. 79.

¹⁸⁰ Např. TAMTÉŽ, fol. 67-71.

¹⁸¹ Např. TAMTÉŽ, fol. 67.

¹⁸² Např. TAMTÉŽ, fol. 68^r.

¹⁸³ Např. TAMTÉŽ, fol. 102^v.

¹⁸⁴ TAMTÉŽ, fol. 90^v, 91^r.

Na stránkách jsou záznamy psány vodorovně (některé poznámky jsou ovšem psané kolmo vzhledem k ostatnímu textu), pouze podepsaný revers, jenž je všíto do memoriálu, je psán kolmo vzhledem ke zbylým zápisům v pamětní knize.¹⁸⁵

Jsou zde patrné pozdější opravy novověkých písařů i zápisy od pozdějších badatelů. Ti pro své zásahy do této písemnosti používali především obyčejnou tužku,¹⁸⁶ ojediněle i tužku barevnou.¹⁸⁷ Některé stránky jsou tak obyčejnou tužkou kolmo děleny,¹⁸⁸ některé i několikrát. Badatelské zásahy do textu představují také různá podtržení textu, nebo vyznačení různé délky záznamu. Zde šlo zřejmě o zápisy, které byly pro badatele buď velmi těžko čitelné, anebo naopak pro ně důležité vzhledem k obsahu textu. Novodobý zásah do struktury pamětní knihy tvoří pět otisků razítka, která jsou identická – modrý inkoust, s opisem „MĚSTSKÝ ARCHIV KOŽLANY“ a s městským znakem Kožlan. Ty se nacházejí na listech 25^r, 50^r, 88^r, 156^v a 195^v.

Okraje jednotlivých zápisů nejsou v celém memoriálu stejné. Vesměs pro něj platí, že na levé části stránky jsou okraje širší nežli na pravé části. Taktéž ani spodní a horní kraj knihy není v memoriálu dodržován všude stejně. Většinou zápisy začínají asi 0,5 cm pod horním okrajem a spodní okraj bývá velmi individuální. Na stránkách, kde zbylo mnoho volného místa, je obvykle ještě vepsán novější text.¹⁸⁹

Délka záznamů se různí podle toho, o jaký typ zápisu se jedná. Na rozsah zápisu může mít vliv také charakter písma písaře, který daný text píše. Nejčastěji se zde vyskytují záznamy umístěné na jednu stránku, ale také zápisy o velikosti jednoho odstavce. Kratší záznamy se týkají zejména právních odkladů nebo účtů s vrubníky. Nejkratší zápis je pouhé sdělení o střídání v postu purkmistra, který má pouhé dva řádky. Naopak k nejdelším záznamům patří hrdelní zápisy.

¹⁸⁵ TAMTÉŽ, fol. 180^v, 181^r

¹⁸⁶ Např. TAMTÉŽ, fol. 36^v.

¹⁸⁷ Např. TAMTÉŽ, fol. 157^r.

¹⁸⁸ Např. TAMTÉŽ, fol. 35^v.

¹⁸⁹ Např. TAMTÉŽ, fol. 19^r.

5.2. Paleografický rozbor

5.2.1. Písařské ruce

V celém memoriálu lze s největší pravděpodobností rozlišit 26 různých písařských rukou. Kvůli zjednodušení orientace jsem pro jejich označení použila velká písmena abecedy A – Z (bez písmene CH). Tak vysoký počet písařů může znamenat, že Kožlany v době vedení tohoto memoriálu neměly stálého písaře. Ten byl nejspíš najímán, když bylo zapotřebí sepsat dané písemnosti.

Z těchto 26 písařů se pouze dva podepsali pod více záznamy. Tito mají ještě pod svým jménem zpravidla napsáno „*písař raddní*“,¹⁹⁰ nebo „*písař městský*“,¹⁹¹ nebo „*syndicus*“.¹⁹² V zápise z 18. března 1621 je napsáno: „*poznámenání mušketův obecních [...] u Thomáše Písaře jeden s luntý [...]*“¹⁹³ Ale nejde s přesností říci, zda se jedná o aktivního radního písaře, či nikoliv, jelikož nikde jinde není jmenován. Taktéž v zápise z 22. dubna 1627 je zmíněn jakýsi písař radní Karel Chmelovec: „*kterýž to zápis hrdelní, já Karel Chmelovec toho času písař raddní s povolením PPPanův [...]*“¹⁹⁴ Tento písař je výslovně zmiňován pouze v tomto jediném zápise, i když stejné písmo se vyskytuje i v jiných zápisech.

Na dopise vloženém v memoriálu se nachází ještě jeden rukopis. Zde se jedná zřejmě o písaře, který odesílal odpověď na tento dopis. Jde o povolení šacunku, pod nímž je podepsán Jan [...]. Jeden vklad je také datován do roku 1795, ale číslice devět je velmi podobná číslici jedna, nelze tedy s jistotou říci, že se jedná o tento rok. Písmo je velké a okrouhlé a je zde napsáno: „... *syndicus Mathias Danres [?] ...*“¹⁹⁵

Pro lepší přehled v písařích je součástí této práce tabulka s léty, kdy jednotliví písaři do tohoto memoriálu zapisovali (viz tabulka č. 1). Mimo ni je také v příloze uveden graf týkající se vkladů písařů v průběhu let (viz graf č. 1 a 2).

¹⁹⁰ Např. TAMTÉŽ, fol. 172^r.

¹⁹¹ TAMTÉŽ, fol. 192^r.

¹⁹² TAMTÉŽ, fol. 190^r.

¹⁹³ TAMTÉŽ, fol. 2^v.

¹⁹⁴ TAMTÉŽ, fol. 30^r.

¹⁹⁵ TAMTÉŽ, fol. 27^r.

Autor přepisu se pouze zmiňuje, že do memoriálu psalo mnoho písařů. Jejich přesný počet neuvádí a ani se nepokouší stanovit jejich přibližné množství.

Písař A – Tomáš Písař

Jméno tohoto písaře není možné dohledat. Pouze, jak již bylo výše zmíněno, je u zápisu poznamenání mušketů uveden u Tomáše přídomek písař. Nejde ovšem s jistotou říci, zda to byl aktivní radní písař, jelikož jde o jediné místo, kde je v pamětní knize zmiňován.

Písař A byl prvním písařem, který zapisoval do této pamětní knihy. Nikde není ovšem do své funkce jmenován. Do memoriálu psal v rozmezí let 1620 až 1625. Jazykem jeho zápisů je čeština s ojedinělými slovy převzatými z latiny. Text je psán novogotickou kurzívou a pro latinská slova je použito humanistického písma. V zápise z 14. března 1623 jsou celé dva poslední řádky psány humanistickým písmem, včetně jména purkmistra.¹⁹⁶ Jde o zápis týkající se městského práva, které se pro zaneprázdněnost písaře odkládá.

Rok zápisu je povětšinou uveden slovem „*Letha*.“ Většina zápisů je datována pomocí svátků. Pro názvy měsíců je použito jejich latinské pojmenování, až na zápis z 5. dubna 1623, kde je měsíc označen svým českým ekvivalentem.¹⁹⁷ Pro označení stejného názvu měsíce použil písař A ve čtyřech případech německou zkratku „*DM*“. Mimo tuto zkratku používal i mnohé jiné, jako krácení pomocí nadepsání (*s^o*) nebo suspenze (*Act.*, *kr.*, *P.*, ...).

U slova „*radda*“ a „*oběttování*“ používal tento písař nefunkční zdvojení hlásek. Typické pro tohoto písaře je snaha o spojování číslic v letopočtu, popřípadě jedničky s předchozím slovem „*letha*.“ Uprostřed majuskulního písmene **O** psal většinou tečku. Litera **u** je v textu nedůsledně označována svislou vlnovkou, stejně je značeno i písmeno **z**, nebo spřežka **rz**.

Písmo nepůsobí příliš úhledným dojmem, až na několik málo zápisů se ve většině vkladů nacházejí vsuvky do textu, popřípadě nadepsání slov nad řádek. Taktéž se zde nachází velký počet škrťů.

¹⁹⁶ TAMTÉŽ, fol. 13^v.

¹⁹⁷ TAMTÉŽ, fol. 18^f.

Písař B – Karel Chmelovic

Pouze u jediného zápisu psaného touto písařskou rukou je poznamenáno jméno písaře. Jde o vklad z 22. dubna 1627, kde je napsáno: „*kterýž to zápis hrdelní, já Karel Chmelovec toho času písař raddní s povolením PPPanův [...]*.“¹⁹⁸ Je to sice jediné místo, kde je tento písař zmiňován, ale vzhledem k rysům písma jej lze ztotožnit i s jinými zápisy datovanými do rozmezí let 1625 až 1629.

Datace je obvykle uvedena na začátku zápisu, popřípadě po jeho nadpisu. Rok je uvozen slovem „*Letha*“ a dvakrát slovním spojením „*Letha přítomného*.“ U zápisů ze stejného dne je použito slovní spojení „*téhož dne*“ či „*na týž den*.“ Datace na konci zápisu je uvedena pouze dvakrát, a to vždy u hrdelních zápisů.

U slov „*radda*“, „*slovuttný*“, „*svattodušní*“ a „*žalobba*“ používá písař B nefunkční zdvojení liter. Číslice šest je protáhlá a vysoce zasahuje nad základní linku, jednička naopak pod ni. Majuskulní **P** má delší vlnité břevno. Nad literou **u** je nedůsledně psaná svislá čárka, popřípadě pouze tečka. Ta se rovněž nedůsledně používá u písmene **z**, nebo spřežky **rz**. Některá majuskulní **J** na počátku zápisu jsou kaligraficky zdobná.

Písař B nevyžíval mnoho zkratk, ale i tak se v zápisech objevuje zkracování pomocí suspenze (*PPPáni, G. M., ...*). Na konci zápisu z 5. května 1627 týkajícího se prodeje chalupy je uvedena zkratka „*N[ota] B[ene]*.“

Zápisy působí úhlednějším dojmem, než zápisy předešlého písaře. Škrty a vsuvky se, až na drobné výjimky, nevyskytují. Třináct zápisů z celkových jednadvaceti, které tento písař napsal, má umístěn před samotným textem nadpis, přičemž první řádka z něho je většinou psána novogotickou polokurzívou. Zbytek textu je psán novogotickou kurzívou. Jazykem vkladů je čeština s ojedinělými latinskými slovy, které jsou psány humanistickým písmem. Písmo má sklon doprava.

Písař C

Písař C zapsal do memoriálu pouze tři zápisy. Jde o dva vklady z roku 1629 a jeden z roku 1630. Jazykem jeho vkladů je čeština. Oba texty jsou psány

¹⁹⁸ TAMTÉŽ, fol. 30^f.

novogotickou kurzívou. Jeho písmo je drobné a úhledné. Litery jsou psány kolmo k základní lince a jsou velmi dobře čitelné.

První zápis je věnován složení splátky za chalupu a je uvozen zkratkou „NB.“ Datace se nalézá hned na začátku zápisu. Třetí vklad se týká druhé splátky za chalupu a je zapsán těsně pod prvním zápisem. Druhý zápis se týká žádosti o přidělení městského šosu. Zápis obsahuje nadpis psaný novogotickou polokurzívou. Tento vklad je poté datován až na konci pomocí dne a měsíce, pro který je použit jeho latinský název.

Nad literou **z** a spřežkou **rz** je důsledně psána tečka. Písař C taktéž používá nefunkční zdvojení u slova „*raddní*.“ Typické pro písaře C je psaní majuskulního **P**, jehož břicho se uprostřed propadá ke dřívku a vytváří tak dvě menší břicha. Litery ve zkratce „*PPP*“ jsou těsně pod bříškem propojeny břevnem.

Písař D

Písař D není v memoriálu zmiňován. Tato písařská ruka sem vepsala pouze tři vklady. Všechny byly psány v roce 1631, přičemž nejstarší je datován podle svátku. Pro měsíc *novembris* použil písař C zkratku „*9bris*.“

Datace jsou uvozeny slovy „*Letha panie*“ a nacházejí se na počátku zápisu. Pouze u reversu je datace umístěna až na samém konci textu, kde je rok uvozen zkratkou „*A^o*“. Jazykem zápisů je čeština s ojedinělými latinskými slovy, které jsou psány humanistickým písmem. Vklady jsou jinak psány novogotickou kurzívou, pouze u reversu je jeho nadpis psán novogotickou polokurzívou.

Dřív majuskulního **R** se od paty rozdvouje a asi ve spodní třetině ho protíná vodorovné břevno. Nad písmeny **u**, **z**, nebo spřežkou **rz** je psáno nabodeničko v podobě svislé čáry. Písmo je celkem drobné a mírně roztržené, ale přesto působí úhledným dojmem.

Písař E

Jméno tohoto písaře nelze dohledat. Je autorem zápisu z roku 1634 a jednoho z roku 1637. Pravděpodobně napsal ještě některé zápisy v roce 1656. Jeho rukopis je zběžný.

První vklad obsahuje nadpis, který je psán novogotickou kurzívou, jíž je psán i zbytek zápisu. Specifický tvar má většina minuskulních **k**, které mají na vrcholu dřívku směrem doprava delší vodorovné břevno. Vklad z listopadu 1637 jeví podobné znaky, ne u litery **k**, ale u písmene **s**. Typické pro písaře E je také minimální používání majuskulních písmen. I zkratka „*ppp*“ je psána pomocí minuskulních liter **p**. Pouze tento písař použil zkrácení pomocí konvenční zkratky pro **m**, kterou využil ve svém zápisu z roku 1656.

Písař F

Jméno tohoto písaře nelze dohledat. Písař F je autorem zápisů z let 1635 až 1637, z nichž první obsahuje nadpis. Písmo je úhledné a velmi dobře čitelné. Je psáno kolmo k základní lince. V textu jsou dodržovány levé okraje. Pouze části slova „*letha*“ jsou psány více v okraji.

Datace se nachází hned na začátku zápisu a je uvedena slovem „*Letha*,“ nebo „*Letha panie*,“ pouze u zápisů z března a července je psáno „*Letha paně*.“ Datace je psána pomocí dne a měsíce, přičemž pro měsíc listopad je použita zkratka „*9bris*.“ Zbylé měsíce jsou psány latinsky. Nad literou **u**, **z** a spřežkou **rz** je psáno nabodeničko ve formě háčku. Jednotlivé číslice v roce jsou odděleny tečkami.

Zápisy jsou psány česky s ojedinělými latinskými slovy, pro něž je použito humanistické písmo. Zbytek zápisů je psán novogotickou kurzívou. V zápisech je velmi často použita zkratka „*PPP*,“ která je dvakrát podtržena.

Písař G

Písmo písaře G je velmi úhledné a působí širokým dojmem. Jeho sklon je doprava. Datace je umístěna vždy na počátku zápisu a je uvedena pouze slovem „*letha*.“ Ve čtyřech případech, celkem tento písař napsal deset vkladů, je ještě den uvozen slovy „*to gest*.“

Tento písař do memoriálu psal v roce 1638 a poté ještě o devět let později, přesněji 16. prosince 1647. Poslední zápis působí těžším dojmem než zbylé zápisy, jelikož bylo zřejmě použito pero se silnějším hrotem. Jazykem zápisů je čeština, místy se vyskytují latinská slova, která jsou psána humanistickým písmem. Zbytek textu je psán novogotickou kurzívou. Měsíce jsou psány vcelku bez zkratk v jejich latinské podobě, pouze měsíc duben je psán česky. Nad literami **u**, **z** a spřežkou **rz** se vyskytuje nabodeníčko.

Písař H

Písař H je autorem dvou vkladů z roku 1639 a jednoho z roku 1640. S největší pravděpodobností je také autorem čtyř zápisů z let 1650 a 1651. Charakter jeho písma je velmi podobný písma C, s tím rozdílem, že většina jeho liter **h** a **z** je psána na základní linku, nikoliv pod ni, jak je tomu u písaře C. Prohnuté břevno číslice pět se nedotýká vrcholu dřívku a některá majuskulní **M** mají na vrcholu třetího dřívku smyčku.

Dataci umisťuje písař H na začátek zápisu. Datováno je pomocí dne a měsíce, přičemž názvy měsíců psané v roce 1639 jsou psány česky: „17 dne měsíce března,“¹⁹⁹ „1 dne měsíce září.“²⁰⁰ Písař také používá nefunkční zdvojení hlásek u slov „slovutnému,“ „žitta,“ památný,“ „raddních,“ „oppat.“ Nad literami **z**, **u**, **e** (čteme jako ě), nebo spřežky **rz** používá písař nabodeníčko.

Pro zápisy byla použita novogotická kurzíva a pro zvýraznění také novogotická polokurzíva. Zápisy jsou v češtině s několika latinskými slovy, psanými humanistickým písmem.

Písař I

Písař I je autorem tří vkladů z roku 1644. Datace je uvozena slovem „letha“ a nachází se na počátku vkladů kromě hrdelního zápisu, kde je datace uvedena až na jeho konci. Měsíce jsou psány latinsky bez použití zkratk.

¹⁹⁹ TAMTÉŽ, fol. 97^r.

²⁰⁰ TAMTÉŽ, fol. 97^v.

Jazykem vkladů je čeština a text je psán novogotickou kurzívou. Písmo je velmi široké. Tento dojem ještě umocňují dlouhé vodorovná zakončení některých písmem. Jde především o litery **s**, **h**, **g**, **f**, **y**. Číslice čtyři je psána dvěma tahy, je tudíž nahoře otevřená.

Písař J

Písař J zapsal do memoriálu pouze jediný zápis z roku 1647, který se týká prodeje chalupy. Jazykem vkladu je čeština. Text je psán novogotickou kurzívou s humanistickými vlivy. Písmo působí širokým a zdobným dojmem, jelikož jeho smyčky jsou převážně široké. Číslice čtyři je psána jedním tahem.

Nad samotným textem se nachází nadpis vysvětlující, čeho se tento vklad týká. Písař použil i několik zkratk. Slovo „*svatém*“ zkrátil pomocí kontrakce „*sm.*“

Písař K

Jméno písaře K není známo. Je autorem pouze jediného zápisu z 20. ledna 1650. Jazykem zápisu je čeština a text je psán novogotickou kurzívou. Litera **z** má trojkový charakter a většinou je psaná nad řádek. Specifický tvar má majuskulní **G**. Z paty zdvojeného dřívku vyrůstá jakési písmeno **z**, jehož spodní oblouček obkrouží zbytek litery.

Písař L

Taktéž neznámý písař, jehož zápisy sahají do rozmezí let 1652 až 1656. Charakter písma se blíží písma J, ale úprava zápisů písaře L je velmi zběžná a ne tak pečlivá, jako u předchozího písaře. Pouze u německého textu je u zkratky „*L.S.*“ podepsán „*Egidius Kolberger leuttenambt.*“²⁰¹

Jazykem jeho zápisů je kromě češtiny také němčina, kterou písař použil pro pět vkladů. Místo se v textu vyskytují i latinská slova. Písmem je novogotická kurzíva a pro zvýraznění některých slov i novogotická polokurzíva. Pro latinská slova bylo použito humanistické písmo. Písmo má mírný sklon doprava.

²⁰¹ TAMTÉŽ, fol. 236^v.

Charakter písma a jeho úprava se blíží písaři A. Specifická tvar má minuskulní **w**, jehož druhý dřík je rozdvojen. Písmeno **u** je označováno nabodeníčkem ve formě svislé vlnovky. Taktéž spřežky **rz**, **cz** a litery **z**, **e**, **n** (například u slova „*odňata*“)²⁰² jsou označovány nabodeníčkem, ale tentokrát pomocí háčku. Rovněž nedůsledně jsou psány dvě svislé čárky nad literou **y**. V některých majuskulních **O** se vyskytuje tečka. Písař používá nefunkční zdvojení písmen **t** a **d**, například ve slovech „*žitto*“, „*ryttír*“, „*radda*.“ V německých textech zesiluje slovo *und* literou **t** (*undt*).

Pro pojmenování měsíců používá jejich latinské názvy a z nich vycházející zkratky (*feb.*, *7b.*, *8b.*, *9b.* a jiné). Pouze v jednom zápise použil pro označení měsíce jeho český ekvivalent: „*3. dne měsíce března*.“²⁰³ V tomto vkladu jsou taktéž použity i jiné české názvy měsíců - únor, červen, srpen říjen, listopad.²⁰⁴

Písař L používá ve svých zápisech mnoho různých zkratk. Často využívá krácení pomocí nadepsání písmen (*A^o*, *s^o*, *wass^{oti}*), suspenze (*PPP*, *purgk.*, *měst.*, *W. M.* ...), ale také krátí pomocí kontrakce (*gt*). Pro zlatý používá zkratku **f**, pro označení krejcaru naopak využívá větší počet zkrácení: **kre.**, **kr.**, **k.** a **x**. V zápisech týkajících se povinností a v německém textu využívá také zkratku pro „*et cetera*.“ Pro pokračování zápisů na jiné stránce používá zkratku „*NB*.“ Totéž označení použil i pro zvýraznění řádku týkajícího se kontribuce. U zápisu o pronájmu kovárny je na jejím konci uvedena značka ve formě dříku, který je proťat třemi břevny. Touto značkou je poté uveden zápis týkající se téhož kováře.

Písmo tohoto písaře je vcelku dobře čitelné, není ovšem příliš úhledné. V řadě zápisů se vyskytují škrty a vložená slova. Taktéž úprava vkladů není jednotná. Některé mají rok, popřípadě i s přesnou datací, nadepsaný uprostřed nad samotným zápisem, jiné jej mají na počátku řádku. Několik zápisů začíná slovy „*ittem*“ (nebo *itt.*), nebo „*za (vzdání) ouřadu*.“

²⁰² TAMTÉŽ, fol. 132^v.

²⁰³ TAMTÉŽ, fol. 247^f.

²⁰⁴ TAMTÉŽ, fol. 247^f.

Písař M

Písař M má velice podobný charakter písma jako předchozí písař, pouze sklon jeho písma je více doprava a litery jsou užší. Taktéž litery **w**, **h** jsou psány odlišně, než u předchozího písaře. Jazykem jeho vkladů je čeština s ojedinělými latinskými slovy. Písař M zapisoval do memoriálu v rozmezí let 1656 až 1659.

Vklady jsou datovány pomocí dne a měsíce, pouze dva vklady týkající se vrubů nejsou datovány. Pro měsíce je použito jejich latinské pojmenování a z nich vycházející zkratky (*Xbris.*, *7bris.*, ...). Datace se nachází na počátku zápisů, pouze zápisy týkající se odkladu od práva a hrdelního zápisu jsou datovány až na konci vkladu.

Písař N

Písař N zapisoval do pamětní knihy mezi léty 1659 až 1666. Jazykem jeho vkladů je čeština s několika latinskými slovy, která jsou psána humanistickým písmem. Pro zbytek textu je použita novogotická polokurzíva, místy se vyskytuje i kurzivní charakter písma. Písař zřejmě dobře ovládal německý jazyk, jelikož značná část jednoho vkladu je psaná německy. Také užil německou zkratku „*S.H.*“

Rovněž používal zkratku „*NB*“ pro označení rozdělených zápisů. Totéž označení se u písaře N vyskytlo i pro zdůraznění části textu při odvádění peněz. Jinak větší počet zkratk nepoužívá. Slovo „*pán*“ zkracuje pomocí signy „*p:*“ a také zkratka „*ppp*“ je psána pomocí minuskulních liter **p**. Dále písař zkracuje názvy peněz (*f.*, *k.*, *d.*) a jednotek. Nedůsledně také píše nad litery **z**, **u**, **e**, nebo spřežky **rz** a **cz** nabodeničko. Břevno majuskulního **T** se většinou nedotýká vrcholu dřívku. Používá nefunkční zdvojení u liter **t** a **d** (*Mattěj*, *žitto*, *raddní*).

Písař N využíval volné plochy pod staršími zápisy, proto se jeho vklady nacházejí téměř po celém memoriálu. Řada jeho zápisů je však poničena v důsledku používaného druhu inkoustu. Několik stránek se již rozpadlo, jiné ztmavly.

Písař O

Tento písař zapsal do memoriálu porovnání před městským právem z 30. května 1668 a poté dva další zápisy, které nelze datovat, neboť je utržen jejich začátek. Jeho

písmo je zdobné se sklonem doprava. Minuskulní **d** se v textu nachází se smyčkou, ale i bez smyčky. Litery **h** a **z** nejsou povětšinou psány pod základní linku.

Vklady jsou psány novogotickou kurzívou. Písař O používá nefunkční zdvojení liter **d** a **t** (*raddní* a *žitto*). Nad literami **u**, **z**, nebo spřežkou **rz** používá nabodeničko.

Písař P

Tímto písmem je zachycen jediný vklad datovaný do roku 1669. Text je v češtině. Písmo působí širokým dojmem. Řada liter není napojována na následující. Písmo je velmi podobné písaři E, ale na rozdíl od tohoto písaře u slova „*leta*“ nepoužívá aspirované **th**.

Písař Q

Písař Q je autorem zápisů z rozmezí let 1669 až 1675. Jazykem zápisů je čeština. Dva zápisy týkající se slavnostní řeči před obnovením rady a po něm jsou psány latinsky humanistickým písmem. České vklady jsou poté psány novogotickou kurzívou, pro zvýraznění některých slov je využita novogotická polokurzíva.

Majuskulní **H** a **Z** nejsou psány pod základní linku. Písmeno **d** se v zápisech vyskytuje se smyčkou i bez smyčky. Dříky písmen **p** a **s**, jsou psány výrazně pod základní linku. Písař používá také nefunkční zdvojení u liter **d** a **t** (*radda*, *wierttel* a *žitto*). Pro označení krejcaru používá zkratku **x** i **k**.

Písař R

Písař R je autorem jediného zápisu týkajícího se hanění. Tento vklad pochází z 25. září 1670. Jde o velmi lehké písmo, působící trochu rozřešeným dojmem. Jazykem vkladů je čeština psaná novogotickou kurzívou.

U majuskulního **T** nedosedá břevno na vrchol dříku, který je prohnutý. Spodní oblouček u minuskulního **z** je velmi otevřený.

Písař S

Písař S je autorem vkladů z let 1675 až 1679. Písmo je úzké se sklonem doprava. Jazykem vkladů je čeština psaná novogotickou kurzívou. Rukopis tohoto písaře je velmi úhledný a pečlivý.

Číslice v letopočtu stojí povětšinou na základní lince. Litera **d** a **z** je psána se smyčkou i bez ní. Na vrcholu dříku minuskulního **t** se nachází doleva směřující vlnité břevno. Podobné břevno je použito i u majuskulního **P**. Dlouhé **s** je psáno velmi podobně jako arabská číslice jedna. Dřík majuskulního **L** je značně nakloněn doprava.

Písař T

Tento písař je autorem vkladu z roku 1676. Písmem je novogotická kurzíva a humanistické písmo je využito pro občasná latinská slova. Písmo je drobné a úzké s větším sklonem doprava. Typické pro tohoto písaře je psaní majuskulního **K**, jehož dřík je zakončen malou smyčkou u jeho vrcholu. Dřík dlouhého **s** je zakončen větším obloučkem. Nad literami **u**, **z**, nebo spřežkami **cz** a **rz** je psáno nabodeníčko v podobě svíslé vlnité čáry.

Stejný písař psal pravděpodobně i nedatovaný zápis týkající se povinností výběrčích k vybírání z míst obecních při jarmarku.

Písař U

Jde o neznámého písaře, jenž zapisoval do pamětní knihy v letech 1679 až 1686. Jeho písmo je drobné, velmi úhledné, a tedy dobře čitelné. Každému zápisu je věnována jedna stránka memoriálu. Jazykem zápisů je čeština s ojedinělými slovy převzatými z latiny, které jsou psány humanistickým písmem. Zbytek zápisů je vytvořen novogotickou kurzívou.

Písař U naklání dlouhé **s** více vpravo než zbylé litery. Žádnou část litery **h** nepíše pod základní linku. Specifický tvar má minuskulní **b**, kde linie smyčky pokračuje v dalším obloučku za dříkem a končí asi v jeho polovině. Spodní oblouček litery **z** je zpravidla otevřený. Pozdější zápisy mají větší sklon vpravo než mladší.

Písař U používá také nefunkční zdvojení hlásek ve slově „*oppatrujeme*.“ Nad písmeny **u**, **z**, nebo spřežkami **rz** a **cz** používá nabodeničko. Nepoužívá velké množství zkratek, pokud zkracuje, tak pomocí suspenze (*měst.*, *P.*, ...). Názvy měsíců píše latinsky, pro listopad a prosinec použil zkratku (*9bris*, *Xbris*).

Písař V

Písař V psal asi v rozmezí let 1688 až 1691. Jeho písmo je velmi úhledné a úzké, litery jsou nakloněny vpravo. Jazykem vkladů je čeština s ojedinělými latinskými slovy, které jsou psány humanistickým písmem. Zvláštností je, že v zápisu z roku 1688 jsou Kožlany psány také humanistickým písmem.²⁰⁵ Pro zbytek zápisu je poté použita novogotická kurzíva. Počáteční slova jsou převážně psána novogotickou polokurzívou.

Písař používá nabodeničko ve formě svíslé čáry nad literou **u** a nad **z**, **rz** a **cz** ve formě háčku. Typickým znakem tohoto písaře je dělení spodních uvozovek před číslicemi.

Písař W

Písmo zápisu z 28. června 1691 je podobné charakteru písma písař U. Vklad je psán česky s několika latinskými slovy, které jsou psány humanistickým písmem. Pro zbytek textu je použita novogotická kurzíva.

Na rozdíl od písaře U se litera **h** dostává pod základní linku a minuskulní **b** není zakončeno delší obloučkem za dřikem písmene.

Písař X - Pavel Franz Kratochvíle

Jméno tohoto písaře se dochovalo na několika místech pod dokončenými zápisy. Poprvé je písař X podepsán pod zápisem z 28. ledna 1694, kde je napsáno: „*Pavel Franz Kratochvíle písař rad[ní]*.“²⁰⁶ Stejný podpis se nachází ještě pod dalšími dvěma zápisy. Kromě nich jsou totožnou rukou napsány další dva zápisy. Poslední jím zapsaný

²⁰⁵ TAMTÉŽ, fol. 165^v.

²⁰⁶ TAMTÉŽ, fol. 170^f.

vklad pochází z roku 1696. Jeho písmo je úhledné se sklonem doprava. Maximálně využívá psací plochu, ihned po ukončení jednoho zápisu následuje zápis druhý.

Typické pro písaře X je psaní číslic do uvozovek. Datace je uvedena na počátku zápisu. Měsíce jsou psány latinsky nebo z latiny vycházející zkratkou (Xb., 8bris.). Nad literami **u** a **z**, nebo spřežkami **cz** a **rz** píše nabodenička. Pro zlaté používá zkratku **f.** a pro krejcar **x**. Nad zápisem, který se týká propuštění příbytku, je uvedena zkratka „NB.“

Písař Y

Touto rukou je zapsán jediný zápis z roku 1697. Jde o velmi zběžný rukopis s většími rozestupy mezi jednotlivými řádky. Jazykem je čeština, která je psaná novogotickou kurzívou. Zkratku pro svatého zkracuje pomocí majuskulního „S.“

Písař Z - Bartholomey Neyberth

Písaře Z známe jménem, jelikož je několikrát podepsán pod zápisy. Zapisoval do pamětní knihy v rozmezí let 1703 – 1719. První jím psaný vklad pochází z 26. srpna 1703 a je zde podepsán jako: „*Bartholomey Neyberth čas písař Raddní*“²⁰⁷ jinde je podepsán jako: „*Bartholomey Neybert ten čas sindicus*“²⁰⁸ „*Bartholomey B: Neybert*“²⁰⁹ nebo „*Bartol. Ber: Noyberth ten čas písař městský*“²¹⁰ Tentýž písař začal vést novou pamětní knihu.²¹¹ U tohoto písaře je dobře patrný vývoj jeho písma. Zprvu je jeho písmo velmi úzké, s výrazným sklonem doprava, v pozdějších letech působí více roztřeseným dojmem.

Písař taktéž využívá maximální plochy psací látky. Jazykem vkladů je čeština s občasnými latinskými slovy, kde jde především o sousloví „*anno et die ut supra*.“ Písmem je novogotická kurzíva, latinská slova jsou psaná humanistickým písmem.

²⁰⁷ TAMTÉŽ, fol. 188^f.

²⁰⁸ TAMTÉŽ, fol. 190^f.

²⁰⁹ TAMTÉŽ, fol. 191^f.

²¹⁰ TAMTÉŽ, fol. 192^f.

²¹¹ SOKA Plzeň-sever, AM Kozlany, Manuál 1719 – 1795.

Vklady z roku 1703 jsou psány velmi pečlivě. První řádky jsou psány novogotickou kurzívou se širokým modulem a první iniciála je kaligraficky zdobná. Tento řádek je podtržen, stejně jako první řádek následujícího zápisu z roku 1708. Jeho modul je však již stejný jako zbylý text. Další zápis pochází až z roku 1712 a je psán zběžně, nikoliv tak pečlivě jako předchozí zápisy. Dřík dlouhého s je nakloněn více doprava než ostatní litery a zasahuje daleko pod zkladní linku.

5.2.2. Používané zkratky

V memoriálu nalezneme různé způsoby krácení, jak již bylo výše nastíněno. Jde především o krácení slov pomocí suspenze, či kontrakce. Mimo to písaři krátili slova pomocí nadepsání písmen a také s použitím konvenčních značek.

Nejčastěji je v textu využito krácení pomocí suspenze. Touto formou zkracování se obvykle zkracovalo slovo „*městys*“, „*purkmistr*“, „*datum*“, „*actum*“ a jiná podobná. Jde kupříkladu o tyto zkratky: „*měst.*“,²¹² „*purgk.*“²¹³ U těchto slov se za typickou částí udělala smyčka se svislým dříkem, čímž se zkratka ukončovala. Podobně jsou zakončeny a zkráceny zkratky pro „*groš*“, „*denár*“ a „*zlatý*.“ Mimo ukončení pomocí smyčky a dříku se v memoriálu vyskytují i jiné způsoby zakončení zkratk, například pro ukončení suspenze se použila tečka nebo dvojtečka. Naopak velmi častá zkratka „*PPP*“ se zde vyskytuje i bez teček, tato tři písmena jsou pouze podtržena,²¹⁴ mimo tuto podobu lze v textu také najít „*pppánům*.“²¹⁵ V zápisech se objevují i jiné sigly než ty, které byly již zmíněny. Zde jde především o zkrácení slova „*pán*“ (*p.*),²¹⁶ „*její milosti*“ (*G. M.*),²¹⁷ popřípadě „*vašim milostem*“ (*W. M.*)²¹⁸

Oproti velmi rozšířené suspenzi, která se nachází téměř v každém zápise, je výskyt kontrakce v této písemnosti ojedinělý. Takto zkráceno je zde například sloveso

²¹² Např. Memoriál 1620 – 1719, fol. 92^f.

²¹³ Např. TAMTÉŽ, fol. 44^f.

²¹⁴ Např. TAMTÉŽ, fol. 35^v.

²¹⁵ Např. TAMTÉŽ, fol. 20^v.

²¹⁶ Např. TAMTÉŽ, fol. 142^f.

²¹⁷ Např. TAMTÉŽ, fol. 21^f.

²¹⁸ Např. TAMTÉŽ, fol. 119^v.

„jest“ (gt).²¹⁹ Vyskytuje se zde i zkrácení pomocí nadepsání písmen. Toto krácení využívá různá nadepsaná písmena, která se mění podle pádu daného zkráceného slova. Pomocí této zkratky se v textu nejčastěji zkracuje „milosti“ (mi^{oti}),²²⁰ „svatého“ (s^o)²²¹ a „Anno“ (A^o).²²² V memoriálu se několikrát vyskytla i v ryze českých textech německá zkratka „DM,“ jež znamená „dieses monats“ tj. téhož měsíce.²²³

Specifických zkratek písaři užívali pro krácení názvů měsíců, pro něž užívali koncovku „-bris“ a danou vhodnou arabskou číslovku (7bris, 8bris, 9bris, 10bris), ovšem u zkratky pro prosinec se více využívala římská číslovka pro hodnotu deset (Xbris). I takto již krácené měsíce se poté v textu ještě dále krátily pomocí suspenze, až z nich zbylo pouze např. 7b., 8b. atd.

5.2.3. Používané číslice

Pro označení roku a dne se v pamětní knize užívá pouze arabských číslic. Podobně je tomu i u jiných číselných údajů. Arabské číslice se vyskytují v kožlanském memoriálu pouze pro označení daného městského práva: „dle Práva měst. 9. XX. [...]“²²⁴ a jako číselná hodnota pouze v prvním zápise z celé této knihy: „vystavovati se toho roku bude po xii kopách [...]“²²⁵

5.2.4. Zabarvení inkoustu

Barva inkoustu je u většiny zápisů hnědá, dále také černá. V důsledku působení slunečních paprsků některé zápisy získaly narezlou barvu, díky tomu se někdy zcela vytratil. Zbyly po nich jen narezlé otisky. Nebo naopak jiné zápisy více zesvětlely a staly se tak také hůře čitelnými.

²¹⁹ Např. TAMTÉŽ, fol. 73^r.

²²⁰ Např. TAMTÉŽ, fol. 8^v.

²²¹ Např. TAMTÉŽ, fol. 35^v.

²²² Např. TAMTÉŽ, fol. 149^v.

²²³ TAMTÉŽ, fol. 18^r, 18^v, 19^r.

²²⁴ Např. TAMTÉŽ, fol. 162^r.

²²⁵ TAMTÉŽ, fol. 1^r.

Barevný inkoust se vyskytuje na první stránce, kde je použit pro dvě kolmé čáry na pravém okraji a písmena „Fo“. Poté je již použit jen pro jeden škrť v úvodu memoriálu a na deskách této písemnosti.

V první polovině šedesátých let 17. století byl pravděpodobně použit velmi agresivní černý inkoust, jelikož se téměř všechny záznamy z tohoto období rozpadají a barva inkoustu se propíjí na druhou stranu listu více, než je tomu u zápisů z jiného období.

5.2.5. Úprava vkladů

Úprava písma je velice nedbalá, zvláště u některých písařů. V memoriálu se nachází velmi mnoho vsuvek, které byly dopsány již do hotového textu tímž autorem. Jde jak o jednotlivá slova, či slovní spojení, tak i o vsuvky delší, o velikosti vět. Často se také nachází v zápisech škrty. Jedná se jak o škrťání jednou čarou, která pozdějším badatelům umožňuje přečíst přeškrtnutý text, tak i o silnější škrty, které znemožňují další čitelnost textu.

5.3. Diplomatický rozbor

5.3.1. Formulář vkladů

Vklady v kozlanské pamětní knize jsou formulovány několika různými způsoby. Předně jde o zápisy ve vyprávěcí formě. Například: „*Letha Paně 1703 dne 26. octobris. Stalo se před vzáctným magistrátem městys Kozlan jistý porovnaní jakož Jakub Hozlbaur obžaloval*“²²⁶

Často se vyskytují zápisy, které se omezují jen na samotné právní pořízení. Formulovány jsou objektivně. Například: „*Sečteno velkého dobytka na vrub svatomartinský 2 kopy 43 kusy a drobného ...*“²²⁷ Jde zejména o zápisy tkající se patentů nebo účtů.

Další vklady jsou formulovány jako vyznání stran o právním pořízení, a to jak v subjektivní podobě, tak i v podobě objektivní. Příkladem subjektivní formulace je

²²⁶ TAMTÉŽ, fol. 188^f.

²²⁷ TAMTÉŽ, fol. 136^v.

například: „*Já Martin Novák soused městys Kožlan vyznávám tímto zápisem mou vlastní rukou podepsaným, že sem proti panu Bohu ...*“²²⁸ Takto formulovány jsou zejména hrdelní zápisy a vklady tkající se povinností. Příkladem objektivní formulace je tento zápis: „*Letha 1681 dne 19 Juny Kateřina manželka Jiříka Škudery za obeslání žádala ku právu ...*“²²⁹ Tato formulace se nejčastěji nachází u obeslání před městské právo.

V memoriálu se vyskytují i subjektivně složená svědectví. Například: „*Tu my purgkmistr a konšelé slyševši žádost [...] takto o tom s vejhradou vrchního vypovídáme ...*“²³⁰ Jde zejména o vklady, které vypovídají o porovnání před městským právem.

Mimo tyto formulářové vklady se v memoriálu nacházejí zápisy, které nelze zařadit ani do jednoho z těchto typů. Jde například o zápis týkající se zprávy o zatmění.

Složitost zápisů je velmi rozdílná v závislosti na jejich právním obsahu. Některé vklady obsahují i listinné formule. Jde zejména o intitulaci „*Já Michal Šteynprecher ...*“²³¹, dále o promulgaci „*Já [...] přiznávám se a uvoluji tímto mým dobrovolným reversem, který na sebe činím ...*“²³² Někdy se objevuje i aprekace v podobě „*K tomu dopomáhej Bůh Otec, Bůh Syn, Bůh duch svatý, vše jeden hospodin na věky požehnaný. Amen.*“²³³

Vedle těchto listinných formulí se v memoriálu vyskytují i specificky knižní formule. Jde zejména o intabulační formulí, která vyjadřuje přání o vložení zápisu do městské knihy. Například: „*...na potomní a budoucí časy pro paměť do kněh pamětních téhož práva měst[ys] Kožlan vložiti a vepsati dali.*“²³⁴

²²⁸ TAMTÉŽ, fol. 89^f

²²⁹ TAMTÉŽ, fol. 162^f.

²³⁰ TAMTÉŽ, fol. 14^f.

²³¹ TAMTÉŽ, fol. 28^v.

²³² TAMTÉŽ, fol. 61^f.

²³³ TAMTÉŽ, fol. 88^f.

²³⁴ TAMTÉŽ, fol. 109^v.

5.3.2. Chronologie zápisů

Memoriál sice začíná zápisy z dvacátých let 17. století a končí zápisy z počátku 18. století, ale jinak nenásledují záznamy v přesně dodržovaném chronologickém sledu. Na časovou soudržnost nemají vliv ani jednotlivé složky knihy, jelikož i v nich jsou záznamy z různých časových údobí. Jak již bylo výše zmíněno, stránky s větším volným místem byly postupem času doplněny mladšími záznamy, povětšinou jde o záznamy z šedesátých let 17. století. Když jsou záznamy chronologicky přerušeny jiným časovým údobím, většinou v nově nastoleném časovém období ještě několik zápisů pokračuje.

Pouze osmdesátá a devadesátá léta 17. století následují po sobě v chronologickém pořadí a nejsou přerušena jinými záznamy a ani sama se nevyskytují jinde v knize. To je možná způsobeno tím, že těchto záznamů je oproti ostatním podstatně méně. Z osmdesátých let je zde zaznamenáno pouze sedm zápisů a z let devadesátých deset zápisů.

5.3.3. Forma datace

Zápisy v pamětní knize jsou datovány dvěma různými způsoby. U starších záznamů převažuje datování podle svátků, což ale není podmínkou. Mezi zápisy, které pocházejí z let 1656 – 1719, je jen devět datováno pouze podle svátků, a to na přesný den konkrétního svátku.²³⁵ Podobně je tomu také u společného datování podle dne v týdnu a svátku. Takovýchto záznamů se v memoriálu nalézá 13, přičemž záznamy starší roku 1629 jsou také datovány pouze na den konání daného svátku.

Několik dalších zápisů v memoriálu je datováno pomocí slovních spojení „*téhož dne*“, „*na týž den*“ a „*téhož léta a dne*“, které se vyskytují již po přesně datovaném záznamu. Ale vyskytují se zde i datace ve formě „*za ouřadu*“ nebo „*za vzdání ouřadu*“, u některých lze poté hůře zjistit, o který den se přesně jedná. Zbylé záznamy jsou datovány pouze rokem, nebo nejsou datovány vůbec, pro jejich přibližné časové zařazení může pomoci pouze rozpoznání daného písaře.

²³⁵ Nejde o dataci před nebo po nějakém daném svátku.

Datace se v memoriálu nejčastěji nachází na počátku textu. Samotný rok se zde ještě uvozuje slovy „Anno“, „Letha“, „Letha přítomného“, „Letha Panie“, nebo je napsán pouze nad samotným zápisem bez předešlého uvození. Roky jsou uváděny celou číslovkou. Pro dny jsou zde používány arabské číslice. Měsíce jsou vesměs psány svými latinskými názvy, nebo z nich vycházejících zkratk. Jedná o tyto zkratky: „7bris“, „8bris“, „9bris“, „10bris“ nebo „Xbris“, popřípadě ještě více zkrácené, jako například „7b.“ Pouze tři měsíce jsou v dataci psany česky. Jedná se o měsíce březen (takto napsán v roce 1639 a 1655),²³⁶ duben (v roce 1625 a 1638)²³⁷ a září (v roce 1627, 1639 a 1673).²³⁸ Krom nich jsou ještě v textu jednoho zápisu uvedeny tyto měsíce: únor, říjen, srpen, listopad, červen.²³⁹ U nepatrného počtu záznamů jsou použity zkratky, které se používají pro opakování stejného názvu měsíce jako označení „dito“²⁴⁰ a „DM“.²⁴¹

Pokud je datace umístěna hned na počátku textu, bývá zpravidla na konci záznamu nějakým způsobem zopakována. Pro to slouží především slovní spojení: „Actum ut supra“,²⁴² „Letha a dne ut sup[ra]“,²⁴³ „ut supra“,²⁴⁴ „A[nn]o et die ut supra“,²⁴⁵ „Letha a dne svrch psaného“,²⁴⁶ „Letha a dne vejš psaného“²⁴⁷ apod.

5.3.4. Obsah vkladů

Memoriál obsahuje zhruba 397 různých vkladů sepsaných v rozmezí let 1620 – 1719. Jeden zápis zřejmě pochází z roku 1795.²⁴⁸ Jde o čtyři řádky, které téměř nejdou

²³⁶ Např. Memoriál 1620 – 1719, fol. 97^r.

²³⁷ Např. TAMTÉŽ, fol. 94^r.

²³⁸ Např. TAMTÉŽ, fol. 91^v.

²³⁹ TAMTÉŽ, fol. 138.

²⁴⁰ TAMTÉŽ, fol. 45^v, 127^v.

²⁴¹ TAMTÉŽ, fol. 18^r, 18^v, 19^r.

²⁴² Např. TAMTÉŽ, fol. 95^r.

²⁴³ Např. TAMTÉŽ, fol. 51^v.

²⁴⁴ Např. TAMTÉŽ, fol. 112^v.

²⁴⁵ Např. TAMTÉŽ, fol. 40^r.

²⁴⁶ Např. TAMTÉŽ, fol. 36^v.

²⁴⁷ Např. TAMTÉŽ, fol. 52^v.

²⁴⁸ TAMTÉŽ, fol. 27^r.

přečíst. Některé zápisy, především týkající se počtů dobytka a účtů, jsou řazeny bezprostředně za sebe, proto se mohlo stát, že zápisů se v pamětní knize vyskytuje více. Taktéž některé vklady z prvních let vedení memoriálu navazují bezprostředně na sebe, takže nelze s naprostou jistotou říci, že daný zápis již skončil nebo nikoliv.

Zápisy, které jsou zastoupeny v pamětní knize, jsou rozličného charakteru. Nachází se zde veliký počet různých vkladů. Nížeji je poznamenáno, čemu se některé záznamy věnují. Tematicky se některé zápisy překrývají. Pro orientaci v této pamětní knize byly zápisy v ní tematicky rozčleněny do několika skupin. Pro přehlednost jsou poté tyto skupiny zápisů vloženy do tabulky, kde jsou přiřazeny k jednotlivým písařům a rokům, v nichž vznikly (viz tabulka č. 2). Pro ilustraci velikosti jednotlivých skupin byl vytvořen graf (viz graf č. 3).

Nejpočetněji zastoupenou skupinou jsou vklady, které se týkají soudní agendy. Zde se nejčastěji vyskytují zápisy o sporech mezi jednotlivými obyvateli a měšťany. Velkou měrou je také v této skupině obsaženo hanění na poctivosti, které bylo nezřídka způsobeno nadměrným pitím.²⁴⁹ Ale vyskytují se také jiné příčiny sporů, například obvinění řezníka ze zpracovávání mrtvé krávy.²⁵⁰ Někdo jiný byl zase osočen, že kradl peníze²⁵¹ atd. Spory se nemusely týkat pouze osob, ale také pozemků a polí.²⁵² Několika zápisy je v pamětní knize také zaznamenáno odložení od práva nebo výpovědi odsouzených osob.²⁵³

Některé rozepře byly urovnány pomocí ubrmanské smlouvy, čímž byli stanoveni i ubrmani, kteří byli smířčími rozhodčími v těchto sporech.²⁵⁴

Kožlany měly také od roku 1351 povoleno vykonávat hrdelní rozsudky, proto se i v této pamětní knize vyskytují hrdelní zápisy.²⁵⁵ Kromě nich jsou zde uvedeny i reversy omilostněných osob, které se tímto svým spisem zavazují, že již nebudou činit

²⁴⁹ Např. TAMTÉŽ, fol. 171^v.

²⁵⁰ TAMTÉŽ, fol. 181^v.

²⁵¹ Např. TAMTÉŽ, fol. 62^v.

²⁵² Např. TAMTÉŽ, fol. 192^v.

²⁵³ Např. TAMTÉŽ, fol. 23^v.

²⁵⁴ Např. TAMTÉŽ, fol. 23^v-24^f.

²⁵⁵ Např. TAMTÉŽ, fol. 12, 13, 16^f.

nic proti právu a své vrchnosti.²⁵⁶ Tyto zápisy se netýkají pouze Kožlanských, ale také lidí z okolí, kteří do Kožlan byli k tomuto právu přivedeni.²⁵⁷

Některé vklady týkající se sporů jsou formulovány jako obeslání před pana purkmistra a pány konšele (popřípadě ku právu rychternímu/konšelskému). Jiné zápisy se věnují rovnou porovnání mezi zúčastněnými osobami. Další zápisy obsahují obě dvě tyto formulace, nebo alespoň zmiňují dřívější obeslání a podání žaloby ku právu.

Díky těmto zápisům lze poznat i vnímání času, jelikož některé odklady od práva nejsou stanoveny pouze na den, ale i na přesnou hodinu. Například tento zápis: „*Tehdy oběma stranám k žádosti jich podle práva se do 27. aug[usty] letha přítomného 1654 v 12 ho[din] podle polovičního orloje ...*“²⁵⁸

Také finanční záležitosti jsou v memoriálu široce zastoupeny. Zde se jedná o všelijaké finanční operace městečka i lidí žijících v něm. Řada zápisů spadajících do této kategorie se věnuje účtům a počtům. V memoriálu jsou tak zaznamenány počty velkého a malého dobytka a platy z nich.²⁵⁹ Dále jsou zde uvedeny účty, které jsou vedeny především s tzv. vrubníky svatojiřskými a svatomartinskými,²⁶⁰ dále také s kovářem²⁶¹ a jinými osobami.²⁶² Nacházejí se zde také účty s osobami, jimž byl propůjčen solní handl.²⁶³ Některé z těchto zápisů jsou mřežované.²⁶⁴

Dalšími finančními záznamy jsou zápisy týkající se platů letních dělníků,²⁶⁵ mlatců²⁶⁶ atd. Do finanční agendy mimo tyto vklady patří zaznamenání dluhů.²⁶⁷ Pouze jediný záznam týkající se dluhu je poté mřežován a pod ním je vybledlejší inkoustem

²⁵⁶ Např. TAMTÉŽ, fol. 61.

²⁵⁷ Například byl do Kožlan k hrdelnímu rozsudku přiveden obyvatel nedaleké vesnice Šípů. TAMTÉŽ, fol. 28^v-30^f.

²⁵⁸ TAMTÉŽ, fol. 50^v.

²⁵⁹ Např. TAMTÉŽ, fol. 75^v.

²⁶⁰ Např. TAMTÉŽ, fol. 69^f.

²⁶¹ Např. TAMTÉŽ, fol. 125^v.

²⁶² Např. TAMTÉŽ, fol. 102^v.

²⁶³ Např. TAMTÉŽ, fol. 42^v.

²⁶⁴ Např. TAMTÉŽ, fol. 140^f.

²⁶⁵ Např. TAMTÉŽ, fol. 15^f.

²⁶⁶ Např. TAMTÉŽ, fol. 15^v.

²⁶⁷ Např. TAMTÉŽ, fol. 187^f.

dopsáno: „*Spokojená a vyvážená věc.*“ Jde o vklad, který byl do memoriálu zapsán 8. října 1627.²⁶⁸

V několika vkladech je zaznamenán prodej/koupě. Ve většině případů jde o prodej chalupy, jedenkrát také o prodej dříví a sklípku. Zápis týkající se prodeje (frejmarku) statku a spáleníště je mřežován. Na tuto skupinu navazují zápisy, které se věnují splátkám za koupi. Velmi blízko k těmto zápisům mají i vklady týkající se odhadu nemovitostí, tzv. šacunků. Tomuto tématu se věnuje také vložený dopis. Do finančních záležitostí spadají také berní povinnosti a kontribuce.

Další skupinou jsou zápisy týkající se hospodářských záležitostí. Do této kategorie jsou zařazeny zápisy, které se týkají zejména smluv o pronájem obecní kovárny.²⁶⁹ Mimo smluv s kovářem se zde vyskytují i smlouvy s obecními pastýři. Několik vkladů je věnováno pivovarníkům a vystavování piva.²⁷⁰

Další vklady lze zařadit do skupiny kopiářů a regestů, jelikož se sem také přepisovány některé dopisy, které městečko obdrželo od vrchnosti, ale zaznamenány jsou zde i dopisy posílané z Kožlan. V několika případech jde pravděpodobně o jejich koncepty, jelikož se v nich vyskytuje velký počet škrtů a vložených slov. Dva odeslané dopisy z roku 1654 se věnují kalichu, který má být koupen do chrámu svatého Vavřince.²⁷¹ V prvním případě jde o dopis duchovnímu, aby se přimluvil u vrchnosti za odklad koupě nového kalicha, který byl během války prodán a peníze z něho využity pro kontribuce. Druhý je adresován přímo vrchnosti v téže příčině. Do této kategorie lze zařadit i záznamy o doručených *patentech*, které se týkaly rozličných věcí. Ve většině případů však šlo o peníze na garnisonu a o kontribuci. Mimo ně se však patenty věnovaly i jiným tématům, např. silnicím,²⁷² kažení mincí,²⁷³ svěcení sv. Josefa²⁷⁴ atd.

²⁶⁸ TAMTÉŽ, fol. 57^f.

²⁶⁹ Ta bývala pronajímána vždy od svatého Martina do následujícího svatého Martina. Např. TAMTÉŽ, fol. 30^v.

²⁷⁰ Např. TAMTÉŽ, fol. 108^f.

²⁷¹ TAMTÉŽ, fol. 117^f – 119^v.

²⁷² TAMTÉŽ, fol. 137^v.

²⁷³ TAMTÉŽ, fol. 140^f.

²⁷⁴ Jedná se o zápis z 31. března 1654, který uvádí, že svatý Josef se má světi druhou neděli po velikonocích; TAMTÉŽ, fol. 137^v.

Patent z 23. července 1654 oznamoval úmrtí Ferdinanda IV.²⁷⁵ Většina těchto vkladů začíná takto: „*Přinesen patent v příčině ...*“

Další skupinou zápisů obsažených v memoriálu jsou přísahy, které jsou povětšinou uvedeny s nadpisy: povinnosti obecního hajného, rychtáře, servuse, starších obecních, výběrčího, konšelské, kostelníka, sládků a obecního polesního. Jedná se o zápisy, kde se městští představitelé zavazují k dodržování práva a povinností, které vyplývají z jejich úřadu, do něhož byli voleni a jmenováni. Kromě těchto slavnostních přísah městských pracovníků se v pamětní knize vyskytují ještě dvě přísahy poddaných vůči vrchnosti.

Veskrze památný charakter má zápis věnující se zatmění slunce v roce 1654.²⁷⁶ Tento zápis je nadepsán jako „*správa pravdivá*“ a odkazuje na štrasburského astronoma a hvězdáře doktora Eberharta Melbrona, jenž radí jak se v době zatmění chovat, např. nedoporučuje vycházení ven, a to ani pro dobytek atd. Zpráva o tomto zatmění se nevyskytla pouze zde, ale je zaznamenána i v jiných knihách.²⁷⁷ Do památné kategorie byly zahrnuty i latinsky psané řeči před a po obnovení rady.²⁷⁸

Další kategorie zápisů byla souhrnně označena jako záznamy městské správy. Jde o rozličné vklady vydávané městečkem. Do této skupiny byly zařazeny krátké vklady o přijetí purkmistrského úřadu, které se omezují pouze na toto sdělení.²⁷⁹ Také některé zápisy bývají započaty nebo naopak zakončeny slovy: „*Za vzdání úřadu ...*“ Mimo ně sem byly vřazeny zápisy o povolení vyučení,²⁸⁰ rozličná nařízení,²⁸¹ volby do městských úřadů²⁸² a jiné zápisy.

²⁷⁵ TAMTÉŽ, fol. 48^v.

²⁷⁶ TAMTÉŽ, fol. 49^v-50^f.

²⁷⁷ Zdeněk KAŠPÁREK, *Obavy ze zatmění Slunce roku 1654*, Z Českého ráje a Podkrkonoší 3, 1990, s. 117-118.

²⁷⁸ Memoriál 1620 – 1719, fol. 177^r – 178^v.

²⁷⁹ Např. TAMTÉŽ, fol. 122^v.

²⁸⁰ Např. TAMTÉŽ, fol. 148^f.

²⁸¹ Např. TAMTÉŽ, fol. 27^v – 28^f.

²⁸² Např. TAMTÉŽ, fol. 37^v.

V memoriálu jsou obsaženy i jiné zápisy, které nebyly do předchozích skupin zařazeny. Jde o pět zápisů, přičemž první dva se zabývají městským šosem.²⁸³ U těchto vkladů je zpočátku uvedena žádost o udělení šosu a následně jeho povolení, jelikož purkmistr a konšelé nevidí důvod k jeho nepřipuštění. Jedná se o zápisy z roku 1629 a poté až z roku 1650, které jsou v memoriálu umístěny za sebou. Zajímavostí je, že se jedná o osoby stejného příjmení (Jiřík Procházka a poté Matěj Procházka). Dále mimo tyto zápisy stojí dva vklady týkající se daru místnímu chrámu svatého Vavřince, kde byly tomuto svatostánku přislíbeny v roce 1625 dva mosazné svícny.²⁸⁴ Témuž chrámu byl také v roce 1678 darován vrchností positiv.²⁸⁵ Jeden zápis se také týká evidence mušketů, které se nacházejí u lidí v městečku.²⁸⁶

²⁸³ TAMTÉŽ, fol. 35^v-36^r.

²⁸⁴ TAMTÉŽ, fol. 19^f.

²⁸⁵ TAMTÉŽ, fol. 164^v.

²⁸⁶ TAMTÉŽ, fol. 2^v.

ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsem se zabývala kožlanskou pamětní knihou vedenou v letech 1620 – 1719, a to především paleografickým a diplomatickým rozbořem tohoto pramene. Tento rozbor byl doplněn o stručné dějiny města od první zmínky o něm až po současnost. Kromě historie Kožlan zde byly také nastíněny dějiny městské správy v pobělohorském období až do roku 1848, stejně tak i vznik a vývoj městských knih společně s historií jejich členění do jednotlivých kategorií. Tyto kapitoly mohou lépe osvětlit období vzniku této pamětní knihy a zařadit ji do dějinného kontextu.

Vklady obsažené v této pamětní knize jsou různého charakteru, přesto je bylo možno rozčlenit do několika skupin – soudní agenda, finanční záležitosti, městská správa, přísahy, pamětní záznamy, hospodářské záležitosti, kopiáře a registry a další záznamy. Jazykově patří tato pamětní kniha mezi české písemnosti, pouze několik textů je psáno čistě německy nebo latinsky.

Pomocí tohoto pramene a zápisů v něm dochovaných je možné snáze nahlédnout do života raně novověkého městečka a lidí žijících v něm. Podle zápisů, které byly zapsány, a tak uchovány pro další generace, lze poukázat na to, co bylo pro tehdejší lidi důležité k uchování pro budoucnost.

Lze tedy usuzovat, že nejdůležitější agendou pro tehdejšího člověka byla agenda soudní, jelikož tyto zápisy jsou v memoriálu nejpočetněji zastoupeny. Jednalo se především o spory mezi lidmi žijícími v tomto městečku. To ukazuje, jak důležité pro ně bylo zaznamenání soudních porovnání a s tím spojeným očištěním své osoby od případných křivých nařčení. Celkově se v této pamětní knize vyskytuje 182 těchto záznamů.

Další důležitou agendou, kterou bylo nutné podchytit, a zaznamenat, byly různé finanční záležitosti. Těchto vkladů se zde vyskytuje 101 a týkají se především rozličných počtů a účtů, zejména s tzv. vrubníky. Dvačtyřicet zápisů se týká hospodářských záležitostí, kde jsou zejména podchyceny smlouvy s obecním kovářem nebo pastýřem

Pro zachování byly důležité také písemnosti odeslané z městečka či do něho došlé, které byly taktéž zaneseny do této knihy. Specifickou kategorií v této skupině tvoří patenty, které docházely do městečka. V tomto memoriálu se též nachází deset

záznamů obsahující přísahy a povinnosti obecních činitelů. Podle těchto záznamů je možné zjistit, co se od těchto lidí očekávalo.

Velmi zajímavým pamětním záznamem je vklad o zatmění Slunce, které mělo nastat v roce 1654. Tento zápis může poodhalit mentalitu raně novověkých lidí, kteří se obávali tohoto přírodního jevu a snažili se před ním chránit. Zároveň ukazuje úroveň znalostí světa kolem sebe tehdejších lidí.

Jednotlivé vklady zachované v této pamětní knize na sebe zcela přesně časově nenavazují, což dokládá i přiložená tabulka č. 2. Zároveň je zde však patrná snaha psát zápisy týkající se podobné záležitosti při sobě. Tuto snahu nám dokládají dva zápisy věnující se městskému šosu, které vznikly několik let po sobě, ale přesto jsou v memoriálu zapsány hned za sebou. Jde však spíše o výjimku než o pravidlo. Nejčastěji navazujícími zápisy, jsou vklady týkající se zejména soudních a finančních záležitostí. Časté pro tuto pamětní knihu je také připisování vkladů na méně využitě stránky, což platí především pro písaře N.

V memoriálu je zachyceno 28 písařských rukou. Ve většině případů na sebe jednotliví písaři navazovali, ale někteří z písařů (jde o písaře E, G, H) zapisovaly do memoriálu v delších časových rozestupech a to i v letech, kdy činnými zapisovateli byli již jiní písaři. Písař R pak zanechal pouze jediný vklad v období, kdy do této knihy zapisoval písař Q, podobně je to i s písařem T a W, kteří vložili do memoriálu pouze po jediném vkladu během činnosti písaře S, respektive písaře V.

Téměř všichni písaři se věnovali soudní agendě (mimo písařů P, K, J a C). Zápis zařazený čistě do této agendy do memoriálu zapsali písaři I, R, U, W, X, Y, Z. Taktéž finanční záležitosti do knihy zapsalo více písařů (celkem 16) a pouze těmito záležitostmi se zabývali písaři C, J, K, P. Šest písařů se poté věnovalo hospodářským záležitostem. Naopak zápisy zařazené do kopiářů a regist vložili do memoriálu jen písaři N a L. Jedenáct písařů se věnovalo čistě jedné agendě, zde šlo o finanční nebo soudní záležitosti. Devět písařů vložilo zápisy, které byly zařazeny do dvou nebo tří kategorií. Zápisy čtyř písařů byly rozděleny do čtyř nebo pěti kategorií. Písaře Q se věnoval šesti typům vkladů a sedm odlišných kategorií vkladů obsáhl písař L, který rovněž do memoriálu zapsal nejvíce vkladů.

Je zřejmé, že svým obsahem může být pamětní kniha cenným pramenem poznání dějin měst a městeček a sama o sobě se pak může stát velmi zajímavým předmětem studia pro zájemce o historii.

Seznam zkratek

AM – *archiv města*

apod. – *a podobně*

atd. – *a tak dále*

cm – *centimetr*

č. – *číslo*

ed. – *editor*

edd. – *editoři*

fol. – *folio*

km – *kilometr*

km² – *kilometr čtvereční*

např. – *například*

r (v horním indexu) – *recto*

s. – *strana*

SOkA – *státní okresní archiv*

v (v horním indexu) – *verso*

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny nevydané:

SOkA Plzeň-sever, AM Kožlany, Memoriál 1620 – 1719.

SOkA Plzeň-sever, AM Kožlany, Memoriál 1620 – 1719 (opis).

SOkA Plzeň-sever, AM Kožlany, Manuál 1719 – 1795.

Prameny vydané:

EBELOVÁ, Ivana (ed.), *Soupis židovských rodin v Čechách z roku 1793. V., Čáslavský kraj, Klatovský kraj, Rakovnický kraj*, Praha 2005.

EMLER, Josef (ed.), *Regesta diplomatica Bohemiae et Moraviae. Pars III (1311-1333)*, Praha 1890.

ERBEN, Karel Jaromír (ed.), *Regesta diplomatica Bohemiae et Moraviae. Pars I (600-1253)*, Praha 1855.

HAAS, Antonín (ed.), *Privilegia nekrálovských měst českých z let 1232-1452*, Praha 1954.

HAAS, Antonín (ed.), *Privilegia nekrálovských měst českých z let 1453-1500*, Praha 1960.

CHALUPA, Aleš (ed.), *Tereziánský katastr český. Svazek 2, Rustikál (kraje K-T, sumář a rejstřík)*, Praha 1966.

KAPRAS, Jan (ed.), *Knihy svědomí města Nového Bydžova z L. 1311-1470*, Praha 1907.

NOVÁK, Jan Bedřich (ed.), *Formulář biskupa Tobiáše z Bechyně: (1279-1296)*, Praha 1903.

PÁTKOVÁ, Hana (ed.), *Liber vetustissimus Antiquae Civitatis Pragensis 1310-1518*, Praha 2011.

PAZDEROVÁ, Alena (ed.), *Soupis poddaných podle víry. Rakovnicko*, Praha 1996.

Sněmy české svazek VII., 1586-1591, (elektronická verze dostupná na adrese <http://www.psp.cz/eknih/snemy/v070/1588/t020300.htm> ke dni 19. 2. 2012).

Literatura:

ČAREK, Jiří, *Městské znaky v českých zemích*, Praha 1985.

DURDÍK, Tomáš, *Ilustrovaná encyklopedie českých hradů*, Praha 2009.

DYK, Jan, *Popis politického okresu Kralovického*, Praha 1886.

HAAS, Antonín, *Právní oblasti českých měst*, Časopis Společnosti přátel starožitností 60, 1952, s. s. 15-24.

HLAVÁČEK, Ivan – KAŠPAR, Jaroslav – NOVÝ, Rostislav, *Vademecum pomocných věd historických*, Praha 2002.

HOFFMANN, František, *K oblastem českých práv městských*, Studie o rukopisech 14, 1975, s. 27-67.

CHYTIL, Alois, *Chytilův úplný adresář království českého. Díl III., obvod obchodních komor v Č. Budějovicích, v Plzni a v Chebu*, Praha 1915

JANÁK, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – DOBEŠ, Jan, *Dějiny správy v Českých zemích od počátků státu po současnost*, Praha 2005.

JANATA, Jaroslav, *Kožlany, rodiště presidenta ČSR, dr. Edvarda Beneše*, Kralovice 1938.

KAŠPÁREK, Zdeněk, *Obavy ze zatmění Slunce roku 1654, Z Českého ráje a Podkrkonoší* 3, 1990, s. 117-118.

KEJŘ, Jiří, *Vznik městského zřízení v českých zemích*, Praha 1998.

KOČKA, Václav, *Dějiny politického okresu Kralovického. Díl I. Soudní okres Kralovický*, Kralovice 1930.

KOTYŠKA, Václav, *Úplný místopisný slovník království českého*, Praha 1895.

KUČA, Karel, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. III. díl, Kolín-Miro*, Praha 1998.

MENDEL, Bedřich, *Tak řečené norimberské právo v Čechách*, Praha 1938.

NOVÝ, Rostislav, *Soupis městských knih v českých zemích 1310-1526*, Praha 1963.

Ottův slovník naučný. Díl šestnáctý, Praha 1999.

- PALACKÝ, František, *Popis království českého čili podrobné poznamenání všech dosavadních krajůw, panství, statkůw, měst, městeček a wesnic, někdejších hradůw a twrzí, též samot a zpusťlých osad mnohých w zemi české, s udáním jejich obywatelstwa dle popisu r. 1843 wykonaného w jazyku českém i německém*, Praha 1848.
- PRAŽÁK, Jiří, *O diplomatické metodě studia městských knih*, Archivní časopis 3, 1953, s. 145 – 162 a 205 – 227.
- PROFOUS, Antonín, *Místní jména v Čechách jejich vznik, původní význam a změny*, Praha 1949.
- SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrže Království českého. Díl 8., Rakovnicko a Slansko*, Praha 1996.
- Seznam míst v Království českém*. Praha 1913.
- SIGLOVÁ, Tereza, *Soudové zisky nenesou: spory obyvatel městeček pardubického panství v 16. a 17. století*, Brno 2011.
- SULITKOVÁ, Ludmila, *Městské úřední knihy z Archivu města Brna 1343 - 1619. Katalog: Úvodní svazek*, Brno 1998.
- SULITKOVÁ, Ludmila, *Vývoj městských knih v Brně ve středověku (v kontextu vývoje městských knih v českých zemích)*, Praha 2004.
- ŠEBÁNEK, Jindřich – FIALA, Zdeněk – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, *Česká diplomatika do roku 1848*, Praha 1984.
- VOJTÍŠEK, Václav, *O studiu městských knih českých*, in: Výbor rozprav a studií, Praha 1953, s. 52-85.
- VOJTÍŠEK, Václav, *Z právních dějin československých měst*, in: Výbor z rozprav a studií, Praha 1953, s. 426-457.
- VONDRÁŠEK, Bohumil, *Kožlanští rodáci - bratři Koptové*, Vlastivědný sborník: čtvrtletník pro regionální dějiny 18, 2008, č. 2, s. 14-20.
- VONDRÁŠEK, Bohumil, *Starosta Josef Bureš*, Vlastivědný sborník: čtvrtletník pro regionální dějiny 18, 2008, č. 3, s. 17-22.
- ZETEK, František J., *Popis politického okresu Kralovického*, Kralovice 1932.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Tabulky

Tabulka č. 1 – Přehled písařů

Tabulka č. 2 – Chronologie vložených zápisů

Příloha č. 2 – Grafy

Graf č. 1 – Písaři v letech 1620 – 1669

Graf č. 2 – Písaři v letech 1669 – 1719 (1795)

Graf č. 3 – Počty vkladů v memoriálu

Graf č. 4 – Skupiny zápisů jednotlivých písařů

Příloha č. 3 – Fotografie opisu

Příloha č. 4 – Fotografie memoriálu 1620 – 1719

Obrázek č. 1 – Desky memoriálu

Obrázek č. 2 – Ukázka rozpadlé stránky

Příloha č. 5 – Ukázky písma jednotlivých písařů

Obrázek č. 1 – Písař A – Tomáš Písař

Obrázek č. 2 – Písař B – Karel Chmelovec

Obrázek č. 3 – Písař C

Obrázek č. 4 – Písař D

Obrázek č. 5 – Písař E

Obrázek č. 6 – Písař F

Obrázek č. 7 – Písař G

Obrázek č. 8 – Písař H

Obrázek č. 9 – Písař I

Obrázek č. 10 – Písař J

Obrázek č. 11 – Písař K

- Obrázek č. 12 – Písař L
- Obrázek č. 13 – Písař M
- Obrázek č. 14 – Písař N
- Obrázek č. 15 – Písař O
- Obrázek č. 16 – Písař P
- Obrázek č. 17 – Písař Q
- Obrázek č. 18 – Písař R
- Obrázek č. 19 – Písař S
- Obrázek č. 20 – Písař T
- Obrázek č. 21 – Písař U
- Obrázek č. 22 – Písař V
- Obrázek č. 23 – Písař W
- Obrázek č. 24 – Písař X – Pavel Franz Kratochvíle
- Obrázek č. 25 – Písař Y
- Obrázek č. 26 – Písař Z – Bartholemey Neyberth

Příloha č. 1 – Tabulky

Tabulka č. 1 – Přehled písařů

<i>označení písaře</i>	<i>léta zápisu</i>	<i>jméno písaře</i>
písař A	1620 – 1625	Tomáš Písař [?]
písař B	1625 – 1629	Karel Chmelovec [?]
písař C	1629	neznámé
písař D	1631	neznámé
písař E	1634, 1637, 1656	neznámé
písař F	1635 - 1637	neznámé
písař G	1638, 1647	neznámé
písař H	1639, 1640, 1650, 1651	neznámé
písař I	1644	neznámé
písař J	1647	neznámé
písař K	1650	neznámé
písař L	1652 – 1656	neznámé
písař M	1656 – 1659	neznámé
písař N	1659 – 1666	neznámé
písař O	1668	neznámé
písař P	1669	neznámé
písař Q	1669 – 1675	neznámé
písař R	1670	neznámé
písař S	1675 – 1679	neznámé
písař T	1676	neznámé
písař U	1679 – 1686	neznámé
písař V	1688 – 1691	neznámé
písař W	1691	neznámé
písař X	1694 – 1696	Pavel Franz Kratochvíle
písař Y	1697	neznámé
písař Z	1703 – 1719	Bartholemey Neyberth
	1665	Jan [...]
	1795 [?]	Mathias Danres [?]

Tabulka č. 2 – Chronologie vložených zápisů

<i>FOLIUM</i>	<i>ROK ZÁPISU</i>	<i>OBSAH ZÁPISU</i>	<i>PÍSAŘ</i>
1 ^f	1620	hospodářská agenda	písař A
1 ^r	1620	soudnictví	písař A
1 ^v	1620		písař A
2 ^f	neznámý	finanční záležitosti	písař A
2 ^v	1621	evidence	písař A
3 ^r – 5 ^v	1621	soudní agenda	písař A
6 ^r – 7 ^r	neznámý	soudní agenda	písař A
7 ^v	1621	hospodářské záležitosti	písař A
8 ^r	1622	soudní agenda	písař A
8 ^v	1622	hospodářské záležitosti	písař A
9	1622	soudní agenda	písař A
10 ^f	1623	finanční záležitosti	písař A
10 ^v – 13 ^v	1623	soudní agenda	písař A
14	1621	soudní agenda	písař A
15 ^f	1622	soudní agenda	písař A
15 ^r	1622	finanční záležitosti	písař A
15 ^v	1622	městská správa	písař A
15 ^v	1622	finanční záležitosti	písař A
16 ^f	1623 [?]	soudní agenda	písař A
16 ^v – 17 ^v	1623	soudní agenda	písař A
18	1625	soudní agenda	písař A
19 ^f	1625	dar	písař A
19 ^r	1662	finanční záležitosti	písař N
19 ^v – 20 ^f	1626	soudní agenda	písař B
20 ^v	1626	finanční záležitosti	písař B
21 ^f – 23 ^v	1626	soudní agenda	písař B
23 ^v – 24 ^v	1625	soudní agenda	písař B
24 ^v – 25 ^f	1627	finanční záležitosti	písař B
25 ^v – 27 ^f	1627	finance - smlouva o grunt	písař B

27 ^f	1795[?]	?	Mathiass [?]
27 ^v – 28 ^r	1628	městská správa	písař B
28 ^v – 30 ^f	1628	soudní agenda	písař B
30 ^v	1660	hospodářské záležitosti	písař N
31 ^f	1661	finanční záležitosti	písař N
31 ^v – 32 ^v	1627	soudní agenda	písař B
33 ^f	1665	soudní agenda	písař N
33 ^v	prázdný		
34 ^f	1666	soudní agenda	písař N
34 ^v	prázdný		
35 ^f	1626	soudní agenda	písař B
35 ^v	1629	městský šos	písař C
36	1650	městský šos	písař H
37	1654	finanční záležitosti	písař L
37 ^v	1654	městská správa	písař L
38 ^f	1654	přísaha	písař L
38 ^r	1654	finanční záležitosti	písař L
38 ^v	neznámý	městská správa	písař L
39 ^f	1654	městská správa	písař L
39 ^r	1654	finanční záležitosti	písař L
39 ^v	1654	soudní agenda	písař L
40 ^f	1654	hospodářské záležitosti	písař L
40 ^r	1654	soudní agenda	písař L
40 ^v – 41 ^r	1653	finanční záležitosti	písař L
41 ^f	1654	finanční záležitosti	písař L
41 ^v – 42 ^v	1654	hospodářské záležitosti	písař L
42 ^v	neznámý	finanční záležitosti	písař N
43 ^f	1654	soudní agenda	písař L
43 ^r	1654	finanční záležitosti	písař L
43 ^v – 44 ^f	1654	soudní agenda	písař L
44 ^v	1654	hospodářské záležitosti	písař L
44 ^v	1654	soudní agenda [?]	písař L

45 ^f	1654	soudní agenda	písař L
45 ^f	1654	městská správa	písař L
45 ^v	1654	regesta a kopiáře	písař L
45 ^v	1654	finanční záležitosti	písař L
46 ^f	1654	městská správa	písař L
46	1654	soudní agenda	písař L
47 ^f – 48 ^v	1654	regesta a kopiáře	písař L
48 ^v – 49 ^f	1654	finanční záležitosti	písař L
49 ^v – 50 ^f	1654	pamětní záznamy	písař L
50 ^v	1654	soudní agenda	písař L
51 ^f	1654	regesta a kopiáře	písař L
51 ^v	1654	finanční záležitosti	písař L
52	1654	soudní agenda	písař L
53 ^f	1664	hospodářské záležitosti	písař N
53 ^v	1629	finanční záležitosti	písař C
53 ^v	1630	finanční záležitosti	písař C
53 ^v	1631	finanční záležitosti	písař D
54 ^f – 56 ^f	1627	finanční záležitosti	písař B
56 ^v – 57 ^f	1627	soudní agenda	písař B
57 ^f	1627	finanční záležitosti	písař B
57 ^v – 59 ^v	1628	soudní agenda	písař B
58 ^f	1660	hospodářské záležitosti	písař N
59 ^v – 60 ^v	1629	soudní agenda	písař B
61 ^f – 62 ^f	1631	soudní agenda	písař D
62 ^v	1634	soudní agenda	písař E
62 ^v	1661	finanční záležitosti	písař N
63 ^f	1635	soudní agenda	písař F
63 ^v – 65 ^f	1636	soudní agenda	písař F
65 ^v	1637	soudní agenda	písař F
66 ^f	1637	finanční záležitosti	písař F
66 ^v	1637	soudní agenda	písař F
66 ^v	1660	hospodářské záležitosti	písař N

67 ^f	1661	soudní agenda [?]	písař N
67 ^v	1661	regesta a kopiáře [?]	písař N
68 ^f	1661	finanční záležitosti	písař N
68 ^v	1661	soudní agenda	písař N
69 ^f	1661	finanční záležitosti	písař N
69 ^f	1662	finanční záležitosti	písař N
69 ^v	1662	hospodářské záležitosti	písař N
70 ^f	1662	soudní agenda	písař N
70 ^v	1662	finanční záležitosti	písař N
71	neznámý	regesta a kopiáře	písař N
71 ^v	1661	regesta a kopiáře	písař N
71 ^v	1661	finanční záležitosti	písař N
72 ^f – 73 ^f	1664	soudní agenda	písař N
73 ^v	1668	soudní agenda	písař O
74 ^f	1663	soudní agenda	písař N
74 ^v – 75 ^f	1677	soudní agenda	písař S
75 ^v	1664	finanční záležitosti	písař N
76 ^f	1663	hospodářské záležitosti	písař N
76 ^v	neznámý	finanční záležitosti	písař N
77 ^f	prázdný		
77 ^v	1663	hospodářské záležitosti	písař N
77 ^v	1663	finanční záležitosti	písař N
78 ^f	1664	finanční záležitosti	písař N
78	1665	finanční záležitosti	písař N
78 ^v – 79 ^f	1666	finanční záležitosti	písař N
79 ^v	neznámý	finanční záležitosti	písař O
80 ^f	1669	finanční záležitosti	písař P
80 ^v	1669	soudní agenda	písař Q
81	1670	soudní agenda	písař Q
82 ^f	1670	soudní agenda	písař R
82 ^v	1671	soudní agenda	písař Q
83 ^f	1672	městská správa	písař Q

83 ^v – 84 ^r	1673	soudní agenda	písař Q
84 ^r	1676	soudní agenda	písař T
84 ^v	1673	soudní agenda	písař Q
84 ^v	1674	finanční záležitosti	písař Q
85	1673	soudní agenda	písař Q
86 ^r – 88 ^r	neznámý	přísaha	písař Q
86 ^v	neznámý	hospodářské záležitosti	písař Q
88 ^v	neznámý	přísaha	písař T
vložený dopis	1665 – 1666	regesta a kopiáře	písař N
vložený dopis	1665	regesta a kopiáře	písař Jan [?]
89	1673	soudní agenda	písař Q
90 ^r	1673	soudní agenda	písař Q
90 ^v – 91 ^r	neznámý	-	písař T [?]
91 ^v – 92 ^v	1673	soudní agenda	písař Q
92 ^r	1671	finanční záležitosti	písař Q
92 ^r	1671	hospodářské záležitosti	písař Q
93 ^r	1637	hospodářské záležitosti	písař E
93 ^r – 95 ^r	1638	finanční záležitosti	písař G
95 ^r	neznámý	finanční záležitosti	písař E
95 ^r	neznámý	finanční záležitosti	písař N
95 ^v	1638	soudní agenda	písař G
95 ^v	neznámý	finanční záležitosti	písař N
96 ^r	1638	soudní agenda	písař G
95 ^v – 96 ^r	1638	soudní agenda	písař G
96 ^r	1661	finanční záležitosti	písař N
96 ^v – 97 ^r	1638	finanční záležitosti	písař G
97 ^r	1639	finanční záležitosti	písař H
97 ^r , 98 ^r	1655	soudní agenda	písař L
97 ^v	1639	soudní agenda	písař H
98 ^v – 99 ^v	1654	hospodářské záležitosti	písař L
99 ^v	1658	finanční záležitosti	písař M [?]
99 ^v	1661	finanční záležitosti	písař N

100	1640	finanční záležitosti	písař H
101	1662	regesta a kopiáře	písař N
102 ^f	1662	hospodářské záležitosti	písař N
102 ^v – 103 ^r	1662	soudní agenda	písař N
103 ^v	neznámý	finanční záležitosti	písař N
104 ^r – 105 ^v	1662	soudní agenda [?]	písař N
105 ^v	1663	finanční záležitosti	písař N
106 ^f	1662	finanční záležitosti	písař N
106 ^v – 107 ^r	1663	soudní agenda	písař N
107 ^v	neznámý	finanční záležitosti	písař N
108 ^f	1661	hospodářské záležitosti	písař N
108	neznámý	regesta a kopiáře	písař N
108 ^v	1662	městská správa	písař N
108 ^v	1662	hospodářské záležitosti	písař N
109 ^r – 110 ^r	1644	soudní agenda	písař I
110 ^f	1661	regesta a kopiáře	písař N
110 ^v – 111 ^r	1647	finanční záležitosti	písař J
111 ^v – 112 ^r	1647	soudní agenda	písař G
112 ^f	1650	soudní agenda	písař H
112 ^v – 113 ^r	1651	soudní agenda	písař H
113 ^v – 114 ^r	1652	soudní agenda	písař L
114 ^v – 115 ^r	1653	soudní agenda	písař L
115	neznámý	regesta a kopiáře	písař L
116	neznámý	finanční záležitosti	písař L
117 ^r – 119 ^v	1654	regesta a kopiáře	písař L
120	1654	soudní agenda	písař L
121 ^r	1654	regesta a kopiáře	písař L
121 ^f	1654	soudní agenda	písař L
122	neznámý	regesta a kopiáře	písař L
122 ^v	1654	městská správa	písař L
122 ^v	1654	hospodářské záležitosti	písař L
123 ^r – 124 ^r	1654	soudní agenda	písař L

124 ^f	1654	finanční záležitosti	písař L
124 ^v – 125 ^r	1654	soudní agenda	písař L
125 ^v	1654	hospodářské záležitosti	písař L
125 ^v	1654	finanční záležitosti	písař L
125 ^v	1654	městská správa	písař L
126 ^f	1654	hospodářské záležitosti	písař L
126 ^f	1654	regesta a kopiáře	písař L
126 ^f	neznámý	finanční záležitosti	písař N
126 ^v	1654	soudní agenda	písař L
127 ^f	1655	hospodářské záležitosti	písař L
127 ^v	1655	městská správa	písař L
127 ^v – 128 ^r	1655	soudní agenda	písař L
128 ^v – 130 ^f	neznámý	přísaha	písař L
130 ^f	1660	hospodářské záležitosti	písař N
130 ^v – 132 ^v	1655	regesta a kopiáře	písař L
133 ^f	1655	městská správa	písař L
133 ^f	1655	regesta a kopiáře	písař L
133 ^f	neznámý	finanční záležitosti [?]	písař L
133 ^v	neznámý	finanční záležitosti [?]	písař L
133 ^v	neznámý	finanční záležitosti	písař N
134 ^f	1659	hospodářské záležitosti	písař N
134 ^f	1659	finanční záležitosti	písař N
134 ^v	1650	finanční záležitosti	písař K
135 ^f – 136 ^f	1655	finanční záležitosti	písař L
136	1660	hospodářské záležitosti	písař N
136 ^v	1660	finanční záležitosti	písař L
137 ^f	1655	finanční záležitosti	písař L
137 ^v	1655	regesta a kopiáře	písař L
137 ^v	1655	městská správa	písař L
137 ^v	1655	hospodářské záležitosti	písař L
137 ^v	1655	regesta a kopiáře	písař L
138	1655	finanční záležitosti	písař L

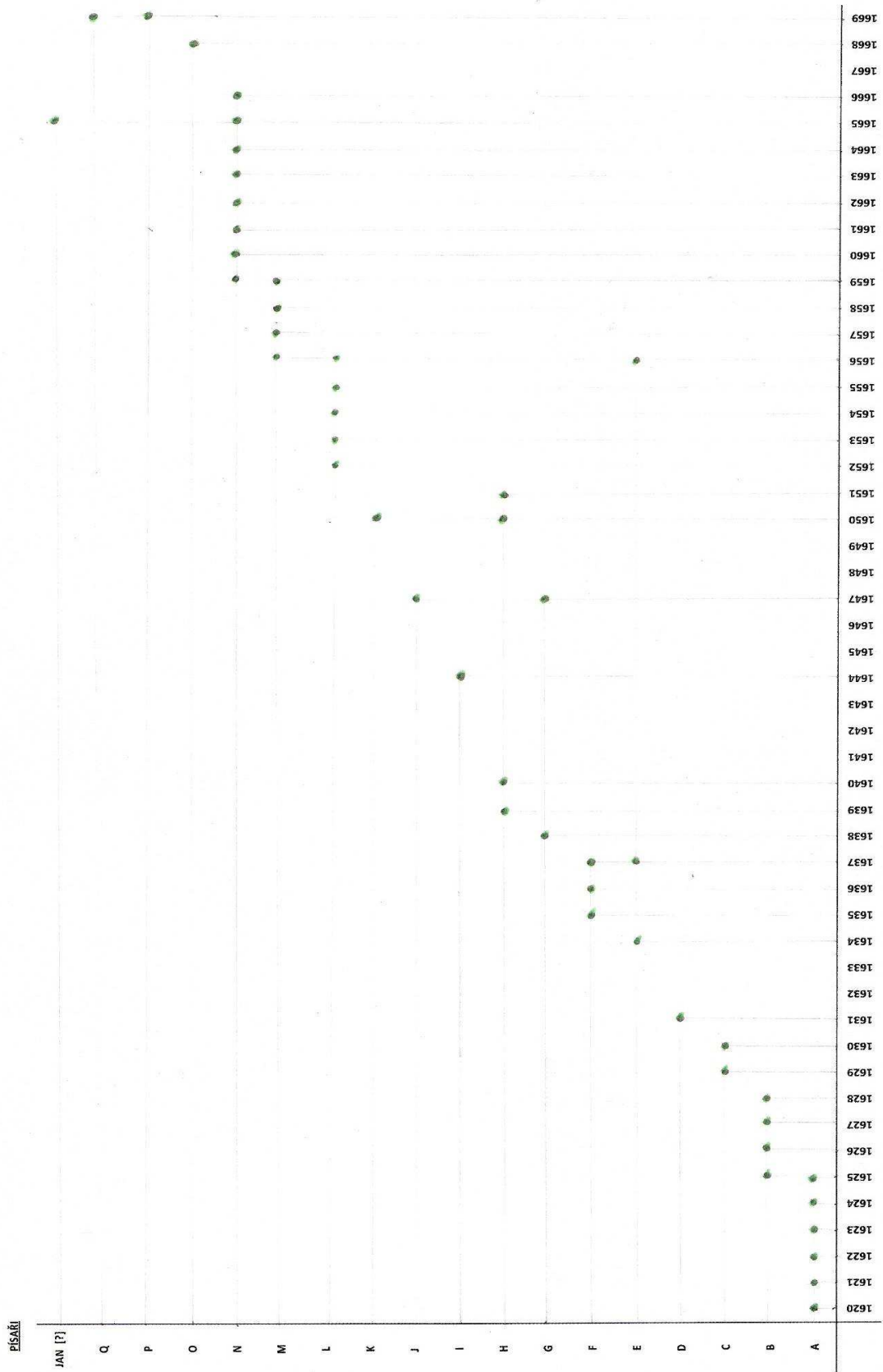
138 ^v	1660	finanční záležitosti	písař N
139	1655	regesta a kopiáře	písař L
139 ^v	1655	soudní agenda	písař L
140 ^f	1655	regesta a kopiáře	písař L
140 ^f	1661	finanční záležitosti	písař N
140 ^v – 142 ^f	1655	soudní agenda	písař L
142	1657	hospodářské záležitosti	písař M
142 ^v	1660	finanční záležitosti	písař N
142 ^v – 143 ^v	1657	soudní agenda	písař M
144 ^f	1657	hospodářské záležitosti	písař M
144 ^f	neznámý	finanční záležitosti	písař M
144 ^v	1658	hospodářské záležitosti	písař M
145 ^f	1658	městská správa	písař M
145	1658	soudní agenda	písař M
146 ^f	1658	hospodářské záležitosti	písař M
146 ^v	1658	finanční záležitosti	písař M
146 ^v	neznámý	finanční záležitosti	písař M
147 ^f	1655	regesta a kopiáře	písař L
147 ^f	1655	finanční záležitosti	písař L
147 ^v	1656	soudní agenda	písař M
148 ^f	1655	městská správa	písař L
148 ^v	1656	regesta a kopiáře	písař L
148 ^v	1656	finanční záležitosti	písař M
149 ^f	1655	hospodářské záležitosti	písař L
149 ^f	1656	hospodářské záležitosti	písař E
149 ^v	1656	regesta a kopiáře	písař L
150 ^f	1656	hospodářské záležitosti	písař M
150 ^v – 151 ^f	1657	soudní agenda	písař M
151 ^f	1658	finanční záležitosti	písař M
151 ^f	neznámý	finanční záležitosti	písař N
151 ^v	1658	soudní agenda	písař M
151 ^v	1660	hospodářské záležitosti	písař N

152 ^f	1658	soudní agenda	písař M
152 ^v – 153 ^r	1659	soudní agenda	písař M
153 ^v – 154 ^v	1660	soudní agenda	písař N
155 ^f – 156 ^r	1665	finanční záležitosti	písař N
156 ^v	1672	hospodářské záležitosti	písař Q
157	1677	soudní agenda	písař S
158 ^f – 159 ^f	1678	soudní agenda	písař S
159 ^v	1679	soudní agenda	písař S
160 ^f – 161 ^f	1679	soudní agenda	písař U
161 ^v	prázdný		
162 ^f	1681	soudní agenda	písař U
162 ^v	1684	soudní agenda	písař U
163	1685	soudní agenda	písař U
164 ^f	1686	soudní agenda	písař U
164 ^v	1678	dar	písař S
165 ^f	neznámý	soudní agenda	písař U
165 ^v	1688	soudní agenda	písař V [?]
166 ^f	1689	soudní agenda	písař V
166 ^v	prázdný		
167 ^f – 168 ^r	1790	městská správa	písař V
168 ^v	prázdný		
169 ^f	1691	soudní agenda	písař V
169 ^v	1691	soudní agenda	písař W
170 ^f	1694	soudní agenda	písař X
170 ^v – 171 ^r	1695	soudní agenda	písař X
171 ^f – 172 ^f	1696	soudní agenda	písař X
172 ^v	1697	soudní agenda	písař Y
173	1714	soudní agenda	písař Z
174	1715	soudní agenda	písař Z
175	1669	soudní agenda	písař Q
176	1671	soudní agenda	písař Q
177r – 178v	1674	pamětní záznamy	písař Q

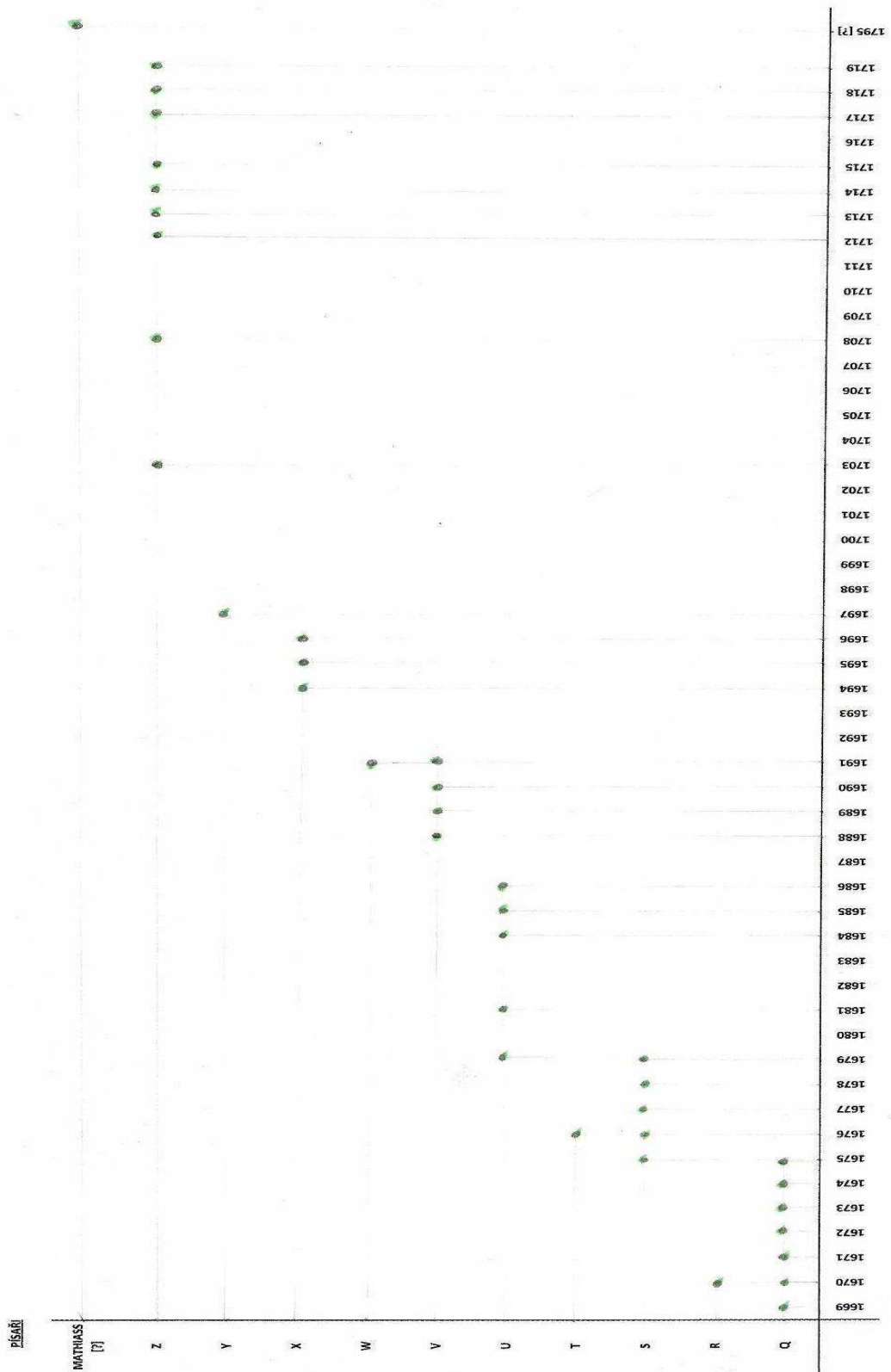
179 ^f	1675	městská správa	písař Q
179 ^v	prázdný	městská správa	
180 ^v – 181 ^r	1676	soudní agenda	písař S
181 ^v	1677	soudní agenda	písař S
182 ^f	neznámý	soudní agenda	písař S
182 ^v	1675	přísaha	písař S
183 ^f	1676	přísaha	písař S
183 ^v , 180 ^r	1678	soudní agenda	písař S
184 ^f	prázdný		
184 ^v	1672	městská správa	písař Q
185	1670	soudní agenda	písař Q
186 ^f	1671	soudní agenda	písař Q
186 ^v	1665	hospodářské záležitosti	písař N
187 ^f	neznámý	finanční záležitosti	písař E
187	1656	soudní agenda	písař E
187 ^v	neznámý	finanční záležitosti	písař L [?]
188	1703	soudní agenda	písař Z
189 ^f	1708	soudní agenda	písař Z
189 ^v – 190 ^r	1712	soudní agenda	písař Z
190 ^v – 191 ^r	1713	soudní agenda	písař Z
191	1714	soudní agenda	písař Z
192	1717	soudní agenda	písař Z
193 ^f – 194 ^r	1718	soudní agenda	písař Z
194 ^v – 195 ^r	1719	soudní agenda	písař Z
195 ^v	prázdný		

Příloha č. 2 – Grafy

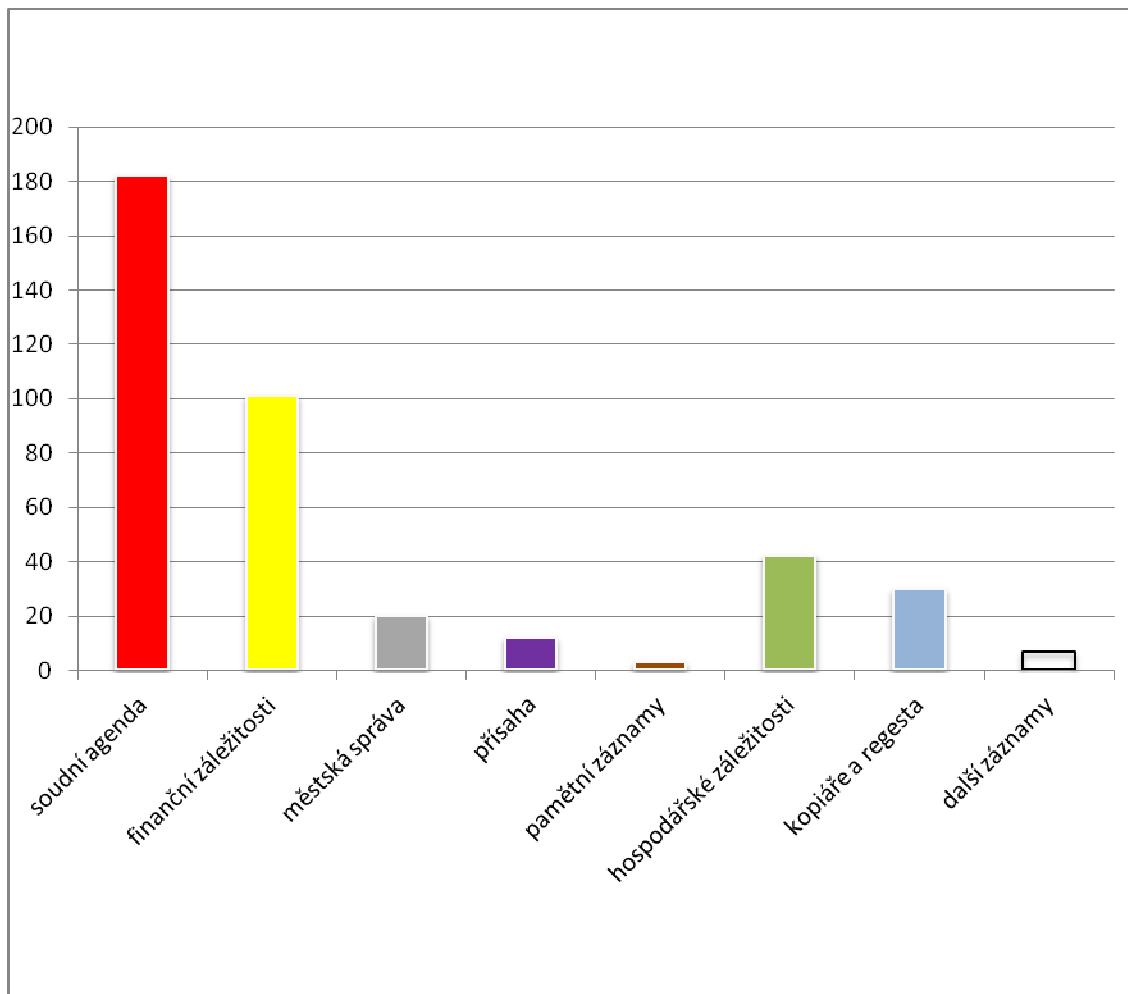
Graf č. 1 – Písaři v letech 1620 – 1669

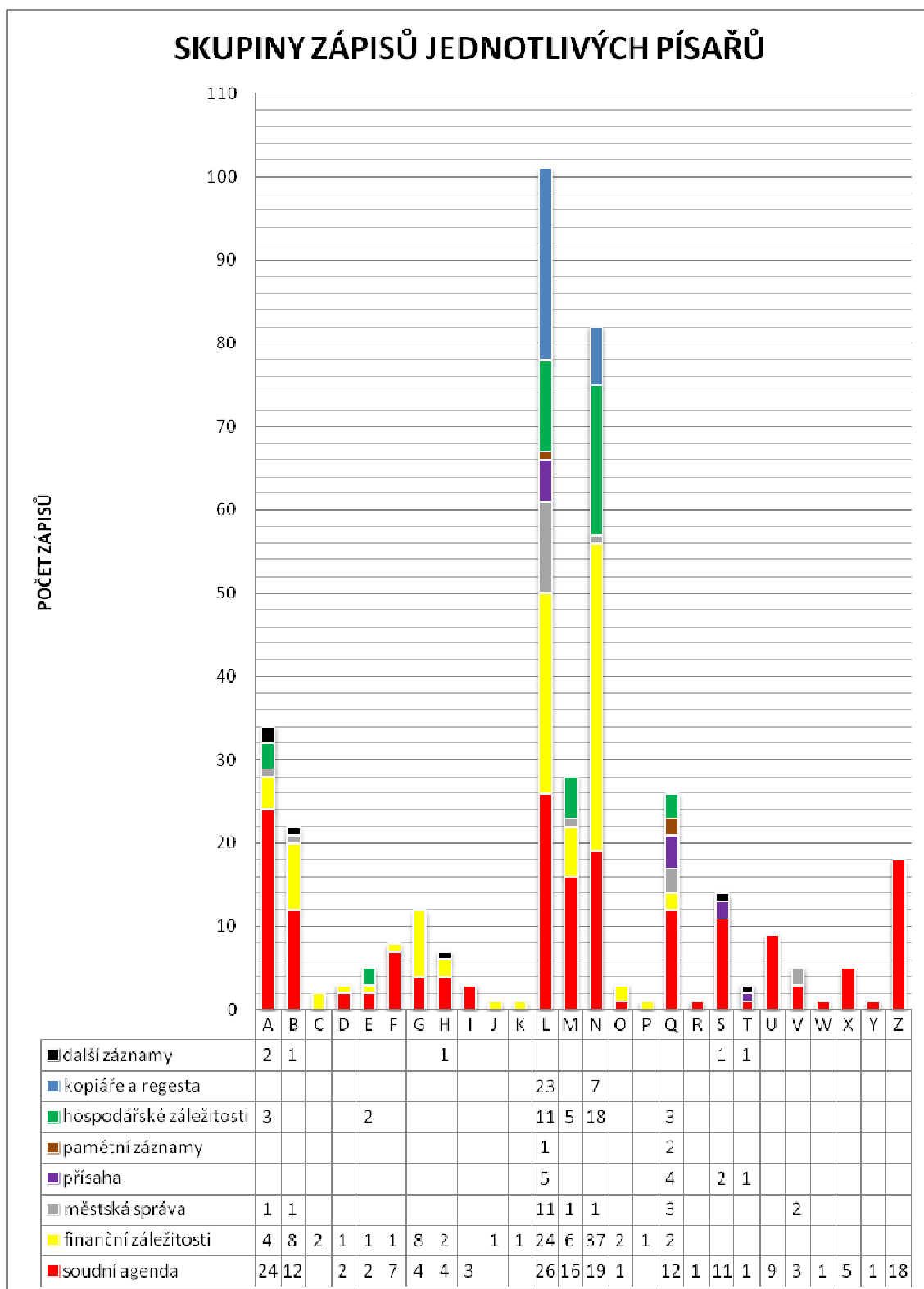
Graf č. 2 – Písaři v letech 1669 – 1719 (1795)

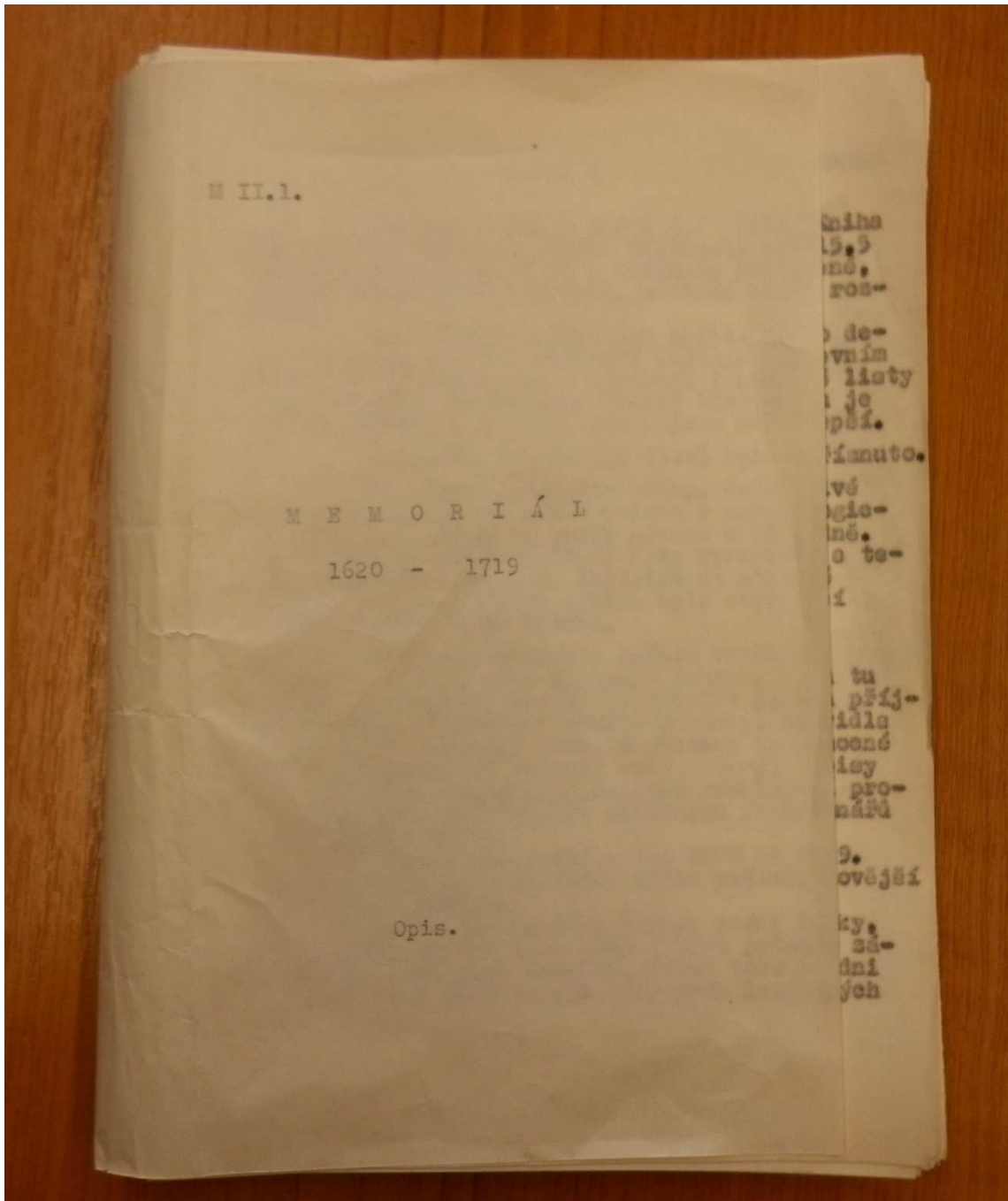
Graf č. 3 – Počty vkladů v memoriálu

Graf č. 4 – Skupiny zápisů jednotlivých písařů

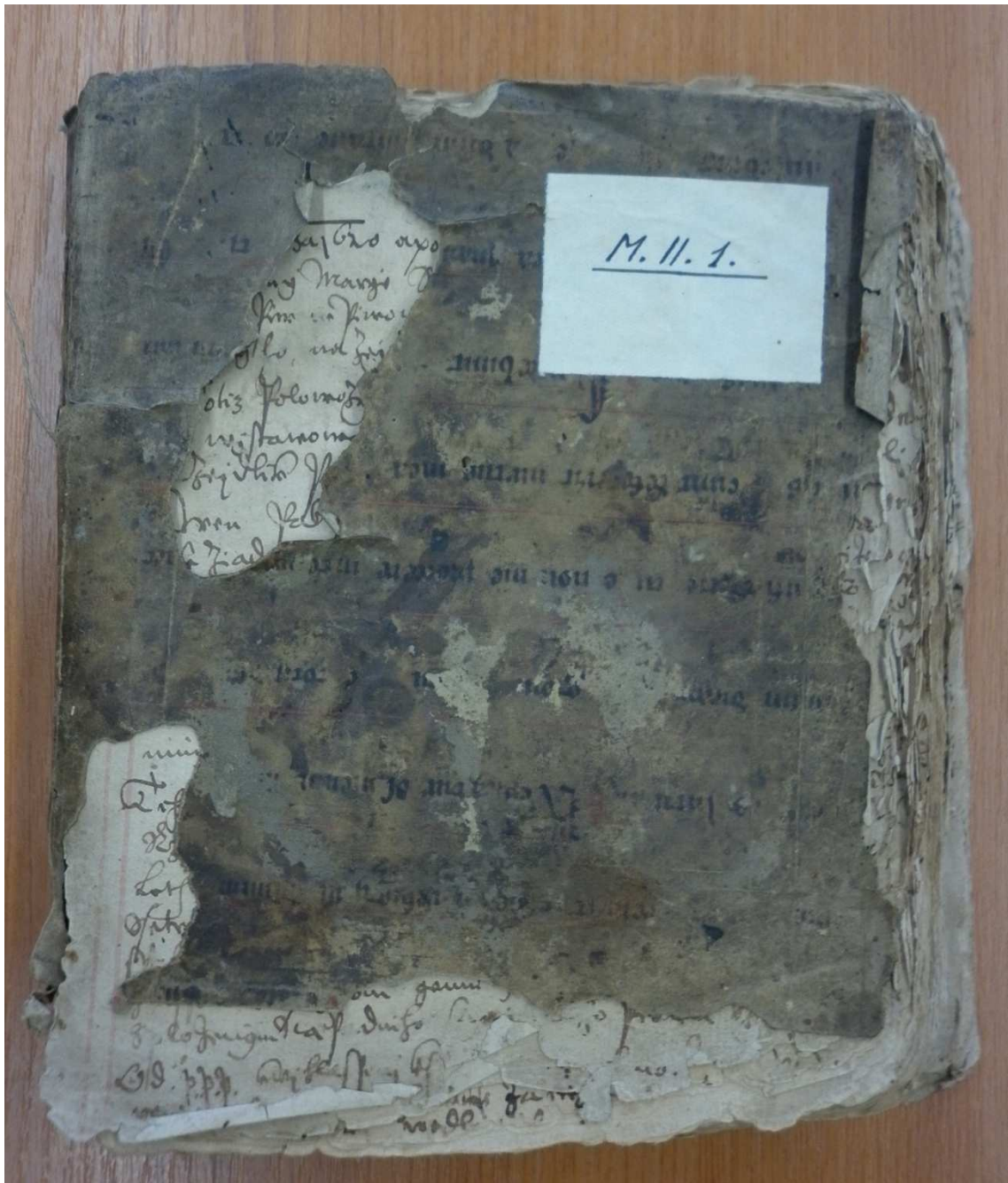

Příloha č. 3 – Fotografie opisu

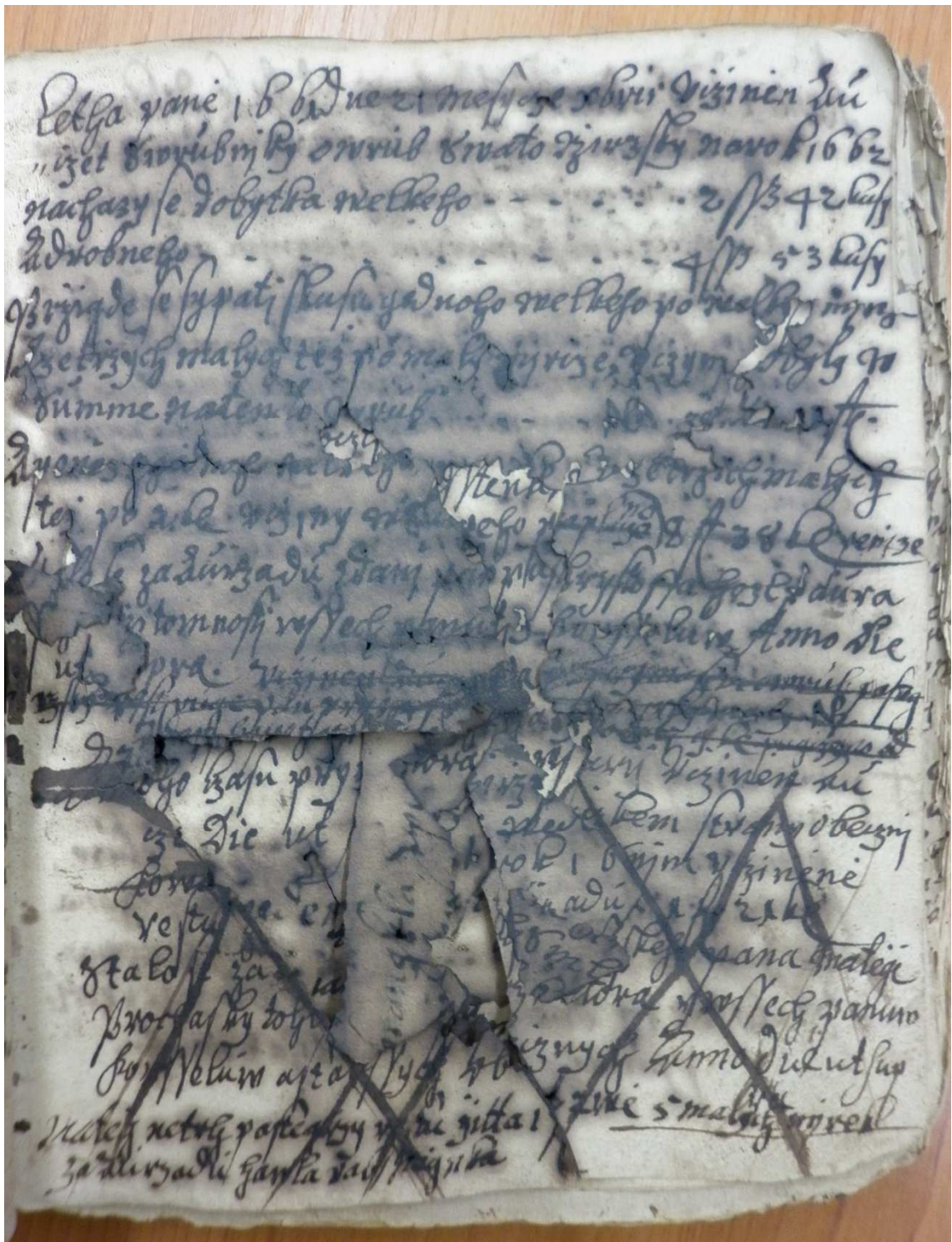

Příloha č. 4 – Fotografie memoriálu 1620 – 1719

Obrázek č. 1 – Desky memoriálu

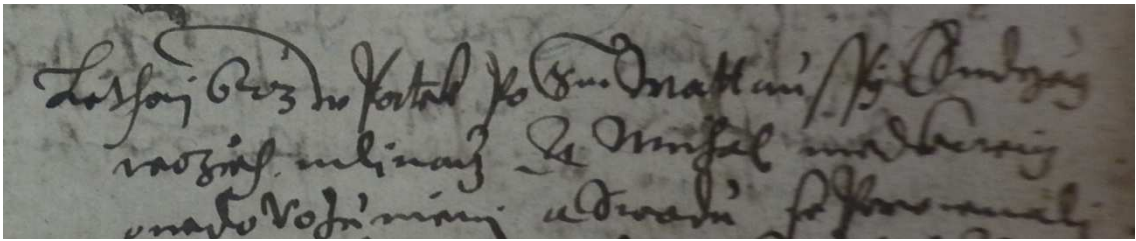

Obrázek č. 2 – Ukázka rozpadlé stránky

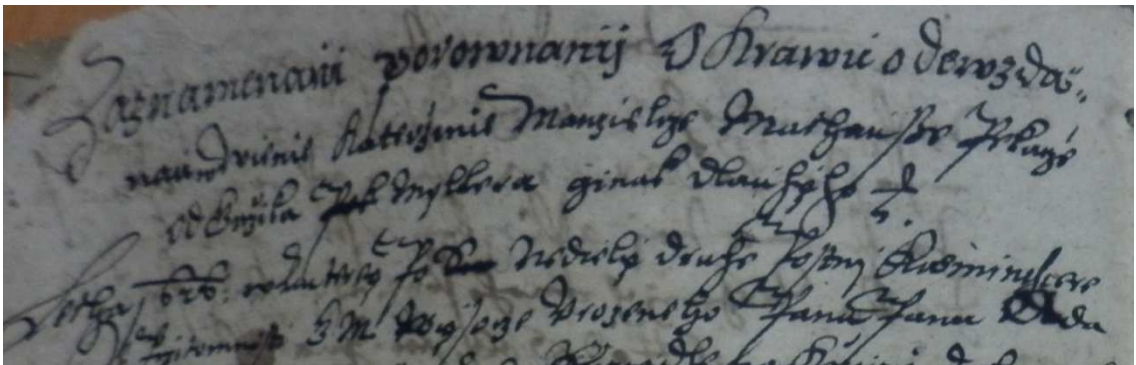

Příloha č. 5 – Ukázky písma jednotlivých písmařů

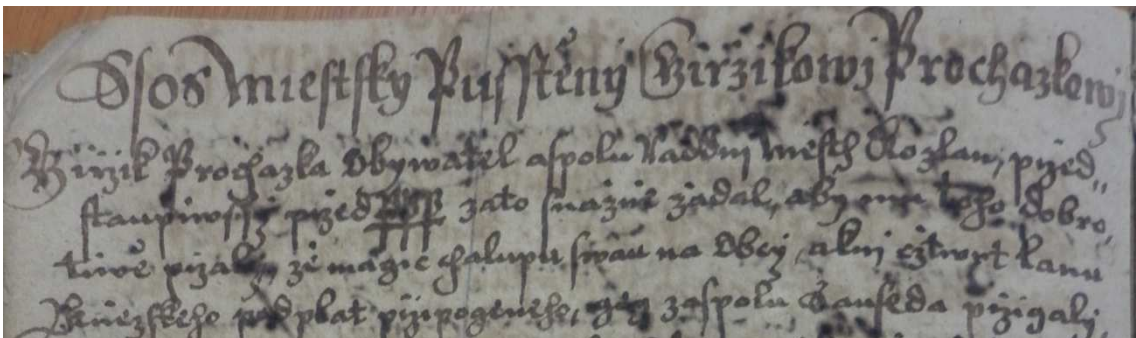
Obrázek č. 1 – Písař A – Tomáš Písař

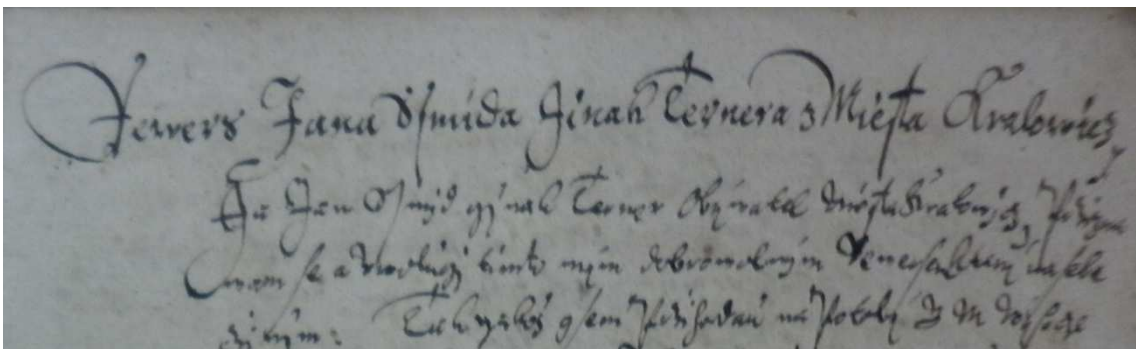
Obrázek č. 2 – Písař B – Karel Chmelovec

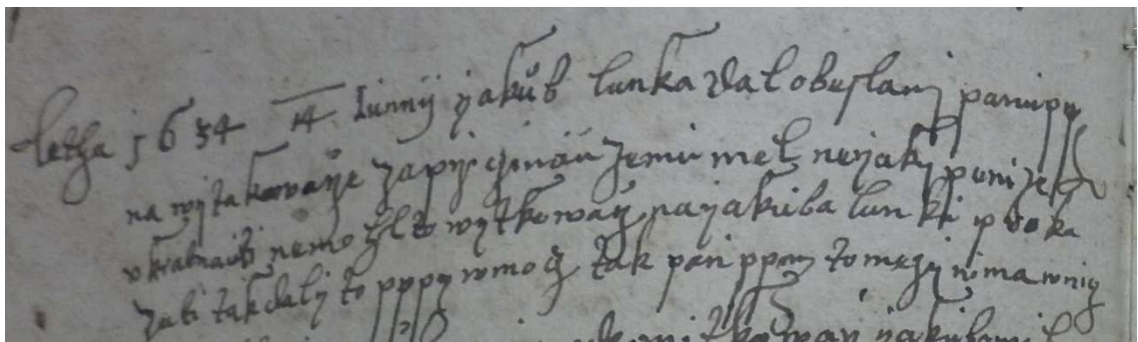
Obrázek č. 3 – Písař C

Obrázek č. 4 – Písař D

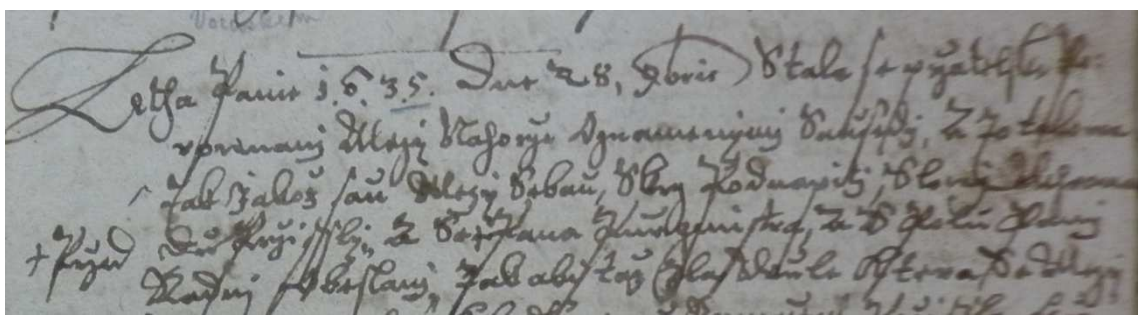

Obrázek č. 5 – Písař E

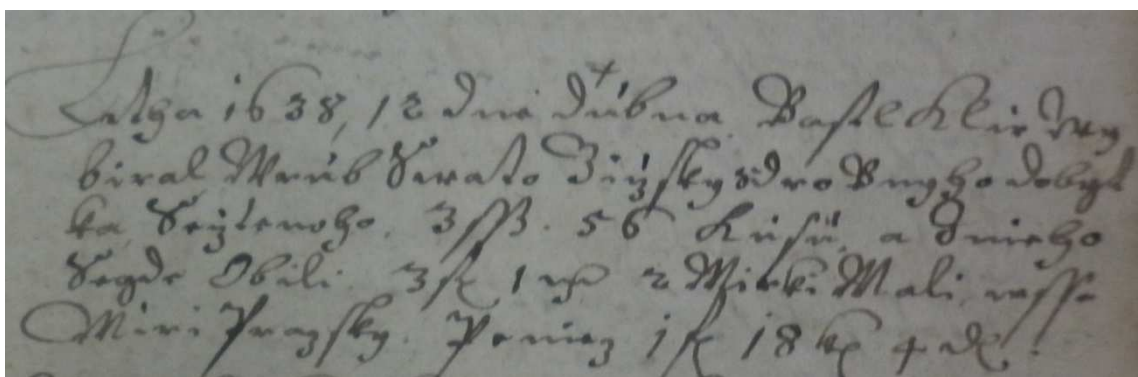
Letza 1634 14. Linnij jakub lunka dal obestlanj panu
na vyfakovanje zaprjčnanj zemi mel nejaky puni je
v krahau nemo žl & vyfakovanj pajakiba lunka p do ka
zati tak daly to pppp nmo g tak pan pppp to mezi nima wni g
le ni lunka nani naki lunka

Obrázek č. 6 – Písař F

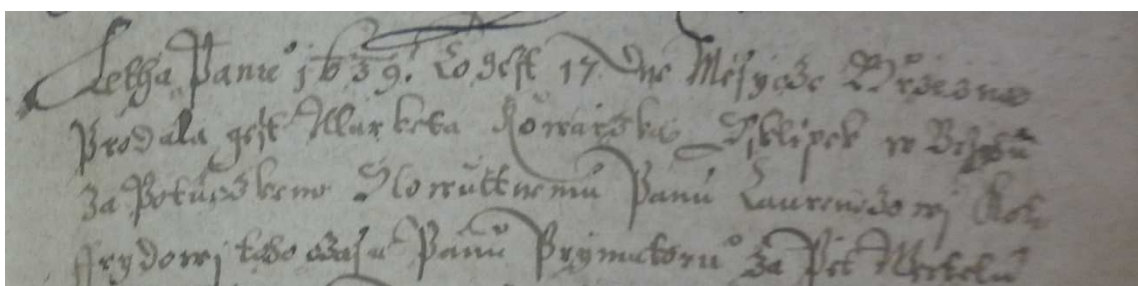
Letza Janis 1635. Dne 28. Dubna Stala se p zatek
vprnauj dlhij klafonj dymauuuj dufij, a to tak na
fak balos fan dlhij daban, v lny keduajit, v lny dufon
+ puzij dufij dufij, a dufij dufij dufij, a dufij dufij
dufij dufij, fak abij toj dufij dufij dufij dufij

Obrázek č. 7 – Písař G

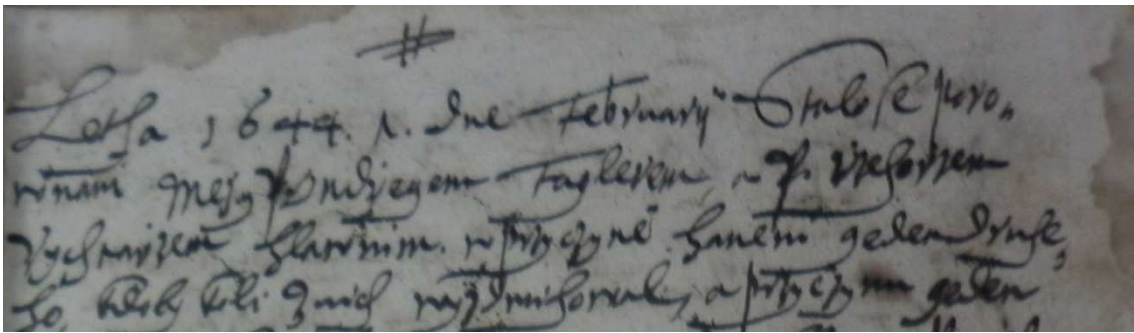
Letza 1638, 12. Dna Dubna Dufij dufij dufij
bival Marib dufij dufij dufij dufij dufij dufij
ka dufij dufij dufij dufij dufij dufij dufij
dufij dufij dufij dufij dufij dufij dufij
Miri dufij dufij dufij dufij dufij dufij dufij

Obrázek č. 8 – Písař H

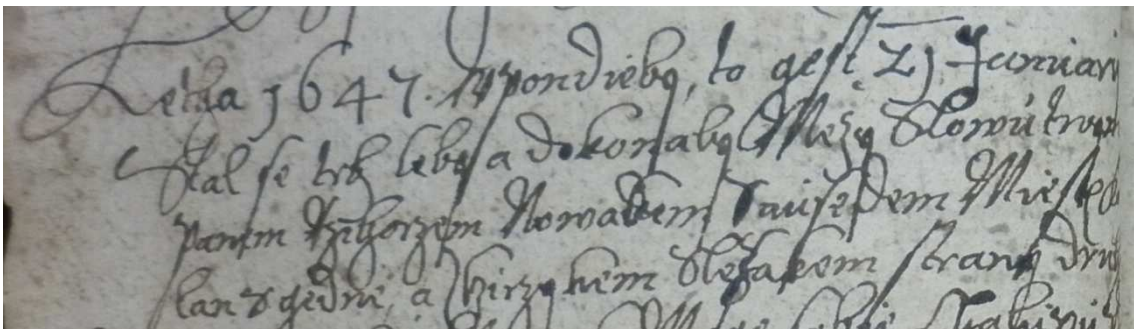
Letza Janis 1639. Dne 17. Dna Měsíce Dufij dufij
prodala gft klur kba dufij dufij dufij dufij
za potu dufij dufij dufij dufij dufij dufij
dufij dufij dufij dufij dufij dufij dufij
dufij dufij dufij dufij dufij dufij dufij

Obrázek č. 9 – Písař I

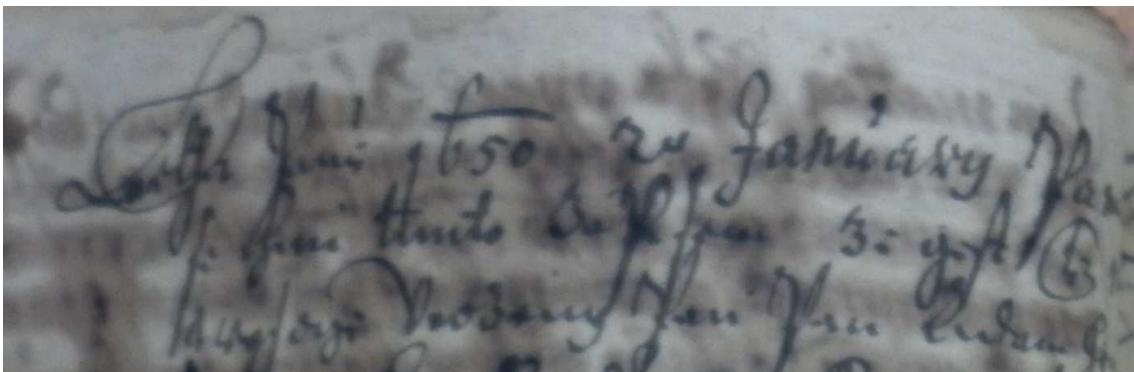
Leta 1644. 1. dne February. Stalo se toto,
v našem městě v nedělní den 7. v měsíci
Vyššího slavnosti. v přítomnosti šlechty a
to, kteříž byli z města vyvoláni, a přitom
gelen

Obrázek č. 10 – Písař J

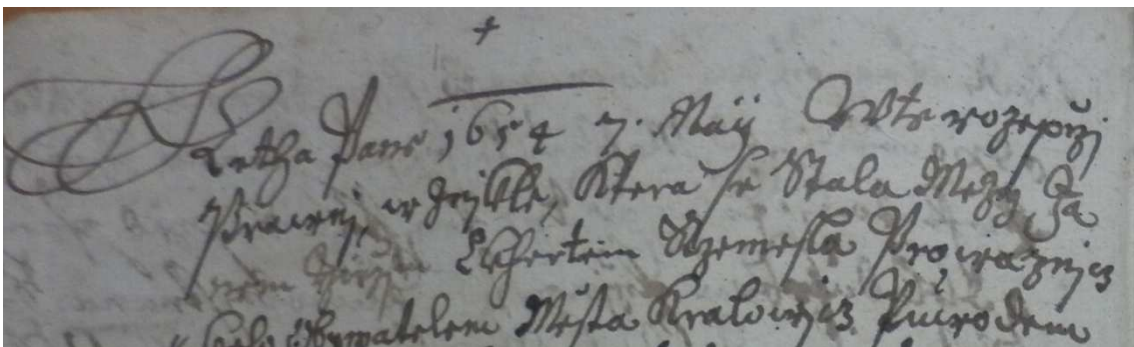
Leta 1647. Úterý, to jest 23. Januarii
Stalo se toto, když se dokonalý Město
panem Křesťanem Nováckem, Janem Městem
Karlá dědi, a v přítomnosti šlechty a
Města

Obrázek č. 11 – Písař K

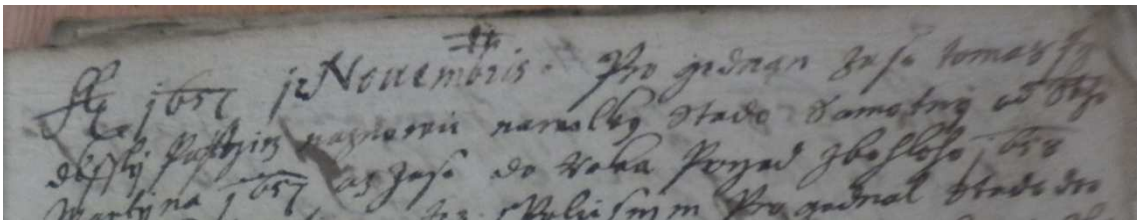
Leta 1650. 22. Januarii
Stalo se toto, když se dokonalý Město
panem Křesťanem Nováckem, Janem Městem
Karlá dědi, a v přítomnosti šlechty a
Města

Obrázek č. 12 – Písař L

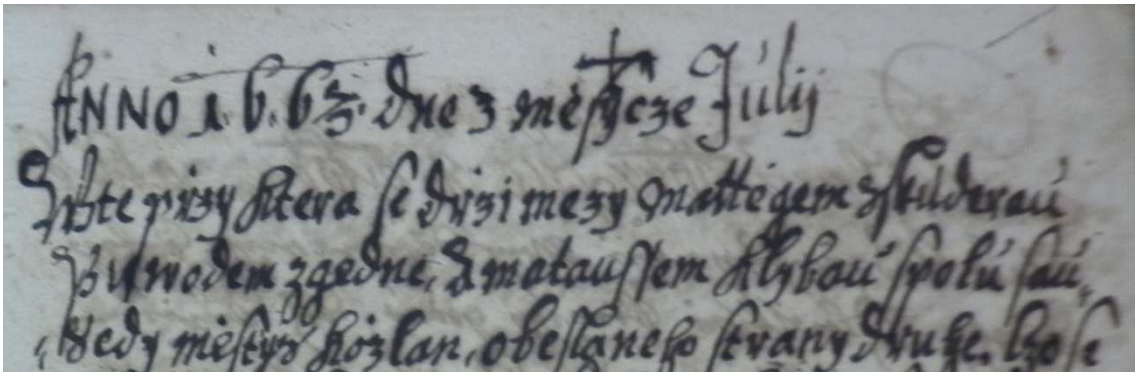
Leta 1654. 7. Maij. Stalo se toto, když
v našem městě v nedělní den 7. v měsíci
Vyššího slavnosti. v přítomnosti šlechty a
to, kteříž byli z města vyvoláni, a přitom
gelen

Obrázek č. 13 – Písař M

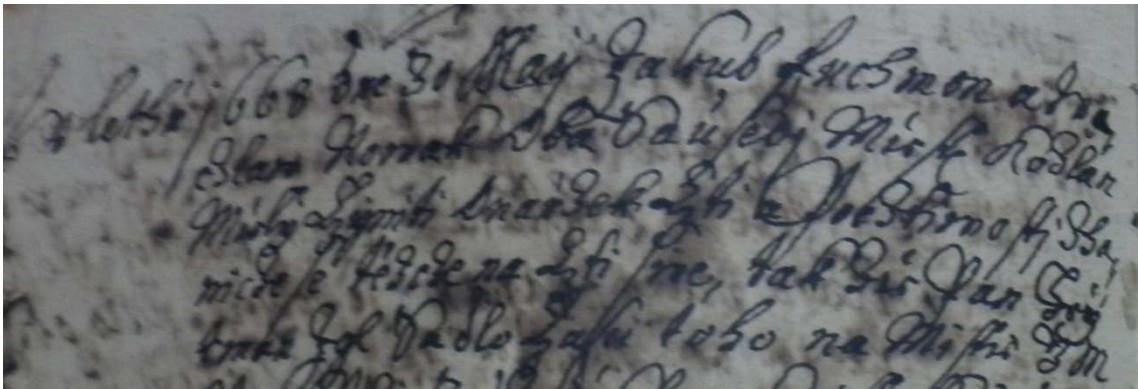
Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or letter. The text is written in a dark ink on aged paper. The words are difficult to decipher due to the cursive style, but some legible words include "Novembris" and "Jano".

Obrázek č. 14 – Písař N

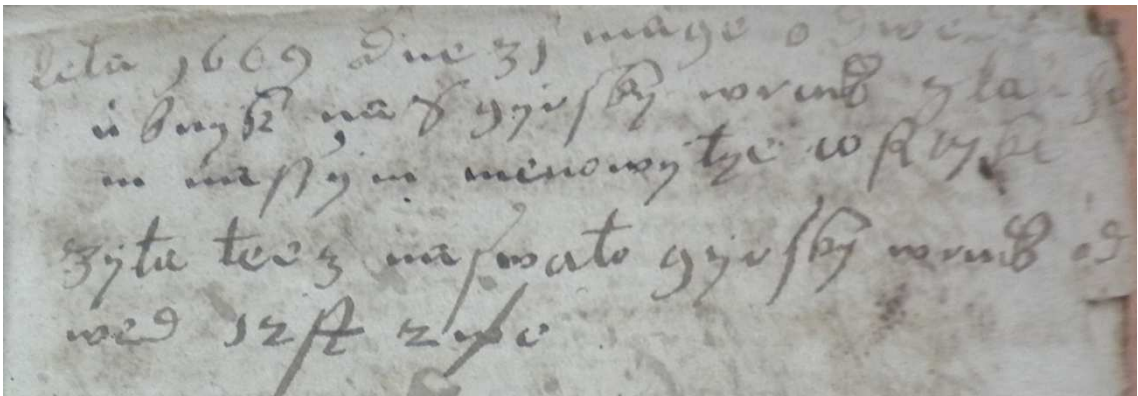
Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or letter. The text is written in a dark ink on aged paper. The words are difficult to decipher due to the cursive style, but some legible words include "ANNO 1663" and "mestce Julij".

Obrázek č. 15 – Písař O

Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or letter. The text is written in a dark ink on aged paper. The words are difficult to decipher due to the cursive style, but some legible words include "lety 1668" and "dne 30 May".

Obrázek č. 16 – Písař P

Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or letter. The text is written in a dark ink on aged paper. The words are difficult to decipher due to the cursive style, but some legible words include "leta 1669" and "dne 31 maye".

Obrázek č. 17 – Písař Q

Leto 1671. 6 Dne Februar: Jan Nyrk mistr Jani
Draho vyrozumiji Zilobu Martine Josta vyzijim
Nyni na V. V. a Studiu a Excel. nro. c. 16. a 17.
na tiz zalobu, a vyrozumiji v obdly na srazky sedel
Druha na V. a Studiu a Excel. nro. c. 16. a 17.

Obrázek č. 18 – Písař R

Leto Jano 1670. 25 Dne September Ja Starja
Nyrk mistr toho Jana Babilca Lindora Otale to
sekonalo rovnany prvij nozatomu s Janom gieser
Druha s. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30.

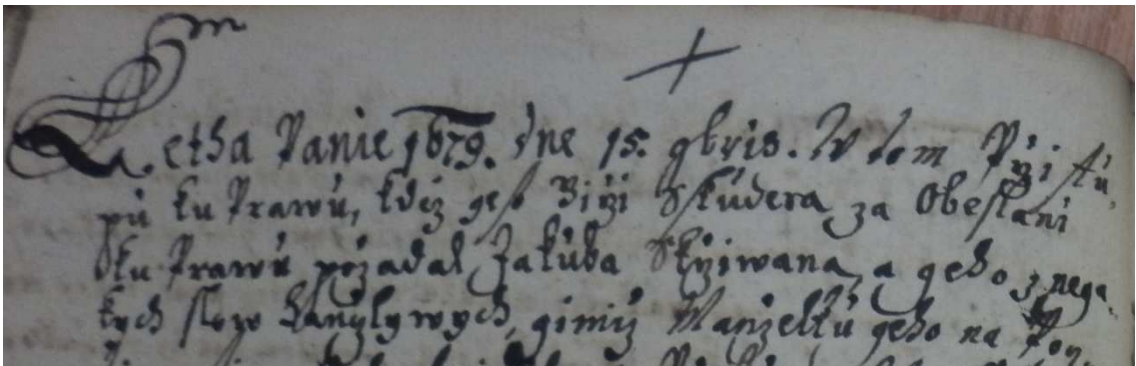
Obrázek č. 19 – Písař S

Leto Janie 1678. 14 Dne Aprilis Otale rovi
Druha s. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30.
Druha s. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30.

Obrázek č. 20 – Písař T

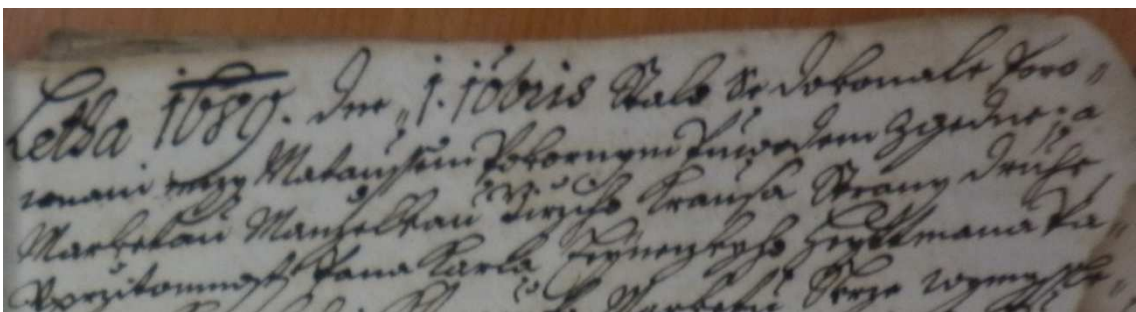
Leto 1671. 6 Dne Februar: Jan Nyrk mistr Jani
Draho vyrozumiji Zilobu Martine Josta vyzijim
Nyni na V. V. a Studiu a Excel. nro. c. 16. a 17.
na tiz zalobu, a vyrozumiji v obdly na srazky sedel
Druha na V. a Studiu a Excel. nro. c. 16. a 17.

Obrázek č. 21 – Písař U

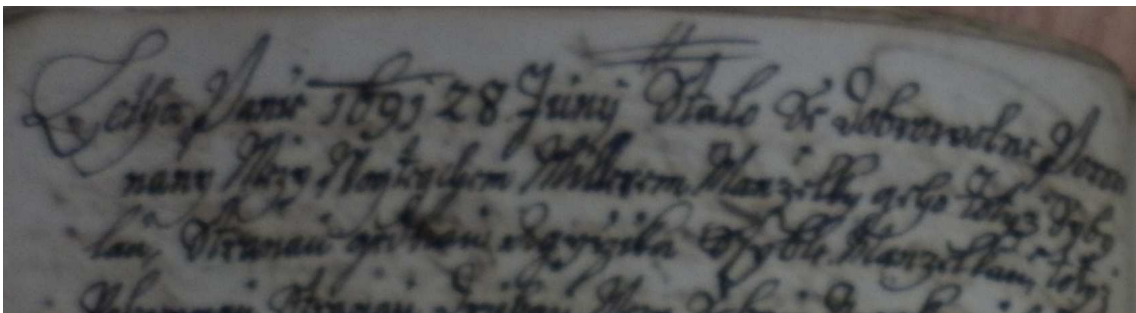
Leto Janie 1679. dne 15. qbrisa. V tom Písař U
při ku pravu, lidiz geš Biži skúdera za obestani
ku pravu požadal žaluba klyivana, a gešo z ne
tych toho kanyly roged, gimij Manjeltu gešo na 1679.

Obrázek č. 22 – Písař V

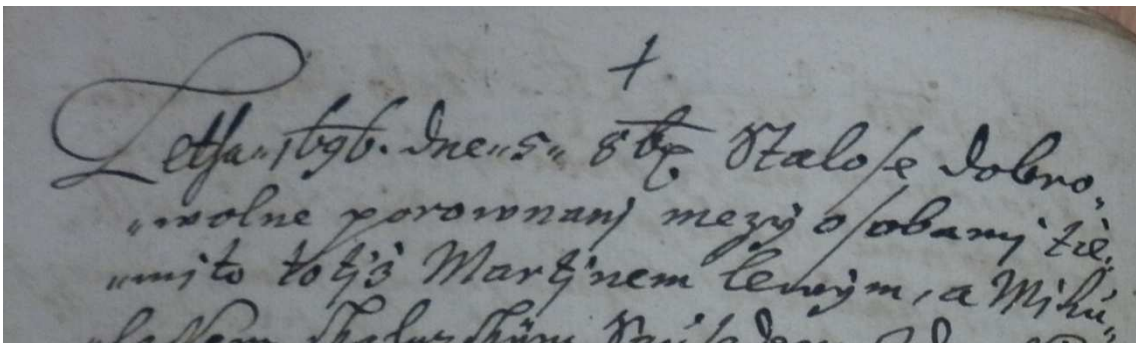
Leto 1680. dne 1. qbrisa. Stalo se v obomale Joro
romani toho Metanyšiu v obomale Joro
Marobaku Manjeltou dnyho kranja vranj dnyho
Korjtomnyho Jana Karla dnyho kranja vranj dnyho

Obrázek č. 23 – Písař W

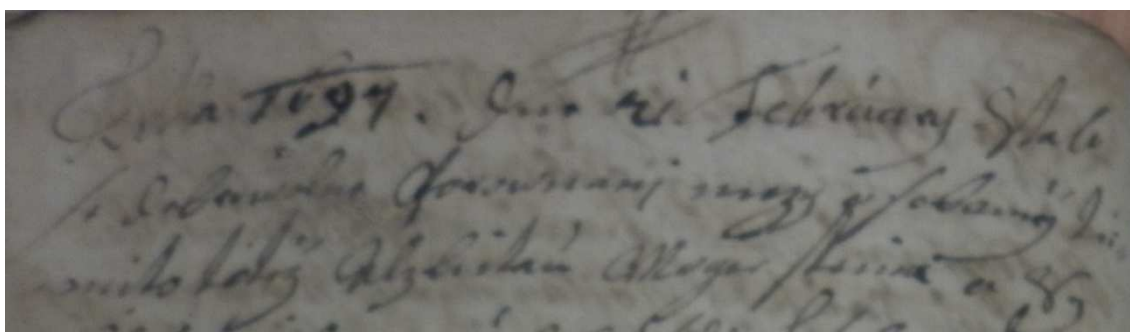
Leto Janie 1693 28 Junij Stalo se v obomale Joro
nane toho Manjeltou dnyho kranja vranj dnyho
lan vranj dnyho kranja vranj dnyho kranja vranj dnyho
vranj dnyho kranja vranj dnyho kranja vranj dnyho

Obrázek č. 24 – Písař X – Pavel Franz Kratochvíle

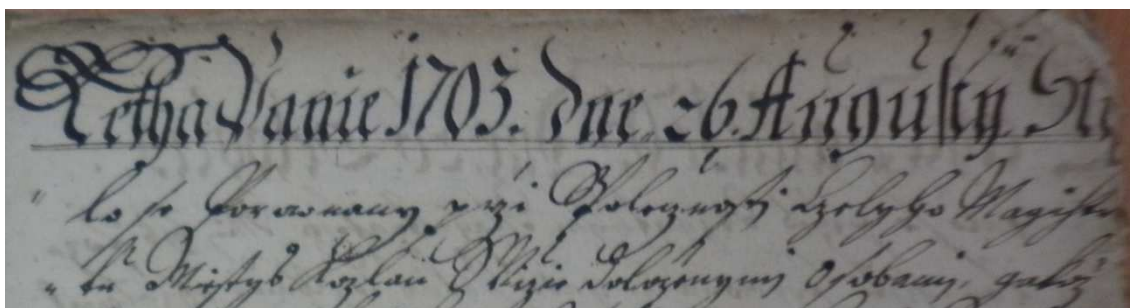
Leto 1696. dne 15. qbrisa. Stalo se v obomale Joro
volne porovnanj mezi obamj tie.
umito točj Marj nem leujm, a Mihj
v obomale Joro kranja vranj dnyho kranja vranj dnyho

Obrázek č. 25 – Písař Y

Qm 1699. In die Februarij Stale
p. Sebastiani Gouernantis magis & obsequij
milito hujus Abbatu Alaga p. p. a. 85

Obrázek č. 26 – Písař Z – Bartholemey Neyberth

Acta Vniuersitatis. Die 26. Augusti. St.
" In p. Gouernantis magis Poloniarum & hujus Magister
" In p. Magistris hujus & hujus Poloniarum obsequij, gabij